AANGEBODEN DOOR UW FILMTHEATER, FDN & NVBF

CANNES 2017 VAN DE CROISETTE NAAR CALAIS DAUGHTERS OF THE DUST DE MAGISCHE FILM DIE BEYONCÉ INSPIREERDE LA RÉGION SALVAJE HET BEEST IN DE MENS BRAM SCHOUW OVER BROERS DE ADOLESCENTE FLIRT MET DE DOOD HOLLAND FESTIVAL BEELDVERNIEUWING IN MANIFESTO, INSIDE EN SETAN JAWA

de FILM KRANT

#399 JUNI 2017

WONDER WOMAN

FEMINIST IN VERMOMMING

CURIOSA FILMS PRESENTS

CATHERINE DENEUVE

CATHERINE FROT

SAGE FEMME

EEN FILM VAN
MARTIN PROVOST

'DENEUVE DELIVERS HER BEST PERFORMANCE'
Indiewire

EN MET
OLIVIER GOURMET

VANAF 22 JUNI IN DE BIOSCOOP

CINE MIEN

Lumière

MEDIA

AL

REDACTIONEEL

Cannes! Cannes! Wonderlijke zwaartekracht heeft dat festival. Als je er bent vergeet je dat je er bent. Je raakt zo opgeslorpt door het gewoel dat je al snel denkt dat alles wat je overkomt het hoogst mogelijke soortelijk gewicht heeft. Als je er niet bent heb je daardoor geen idee wat er daar allemaal aan de hand is. En toch is het nog steeds het belangrijkste filmfestival van het jaar, als het gaat om schaal, geschiedenis, prestige, en niet te vergeten de jaarlijkse vlootschouw van de schepen die later het jaar in je plaatselijke filmtheater voorbij komen varen. Zie daar de onmogelijke spagaat waarin elke verslaggever ter plekke en elke filmliefhebber elders zich elk jaar de laatste twee weken van mei bevinden. Het festival is netjes opgedeeld in verschillende secties, verschillende hiërarchieën, van hoofdcompetitie tot het programma van de Cinéfondation voor aanstormende talenten (met dit jaar de korte film *Lelja* van Stijn Bouma om de Nederlandse eer te redden).

Als thuisblijver heb je er al snel een dagtaak aan om alles lezen wat er verschijnt, al die meningen te wegen. Een goede hulp daarbij is David Hudsons blog die kort voor het festival naar Criterion verhuisde en die de belangrijkste Engelstalige recensies inventariseert. Ouderwetse festivalverslagen waarin films tegen elkaar, de (film)geschiedenis en nog zo wat van die dingen worden afgezet, geanalyseerd, met elkaar in gesprek gaan, waarin grotere lijnen worden gevonden, zijn een beetje uit de mode in het eeuwige hier en nu waarin we lijken te leven. Tegelijkertijd signaleerde Kees Driessen in het Filmkrant-blog dat de zeventigste editie van het festival juist enorm retrospectief en nostalgisch was. Hij stelt daarin de vraag die elke journalist zich keer op keer zou moeten stellen: “Waarom vertonen ze deze films nu? Is dit echt de stand van de eenentwintigste-eeuwse cinema?” (Iets wat ook elke filmmaker zich zou moeten afvragen trouwens: waarom wil ik deze film nu maken? Of hij zal bijdragen aan de eenentwintigste-eeuwse cinema, of aan wat dan ook, zou daaruit eigenlijk als vanzelf moeten voortvloeien).

Het mooiste stuk over Cannes 2017 ging ook over vroeger, maar was niet nostalgisch. Matt Micucci beschreef voor Festivalists een herinnering van een jonge filmjournalist die een ontmoeting had met François Truffaut in het jaar voordat hij met *Les 400 coups* geschiedenis zou schrijven. De geest van Truffaut en al die andere vernieuwers waart nog altijd rond op het festival. Het maakt dat elk jaar de lat hoger komt te liggen – en al die professionele bezoekers steeds kritischer gaan kijken. Niets kan ooit beter zijn dan je herinneringen – de last van de canon kan ook te zwaar wegen. Het mooie van Micucci’s stuk is dat hij ons aan drie dingen helpt herinneren die niets met het verleden te maken hebben, maar met het hier en nu: dat enthousiasme de vermoeidheid van tijd en geschiedenis opheft, dat er elk jaar weer jonge filmmakers en -journalisten zijn die de geschiedenis willen gaan veranderen, en dat dat soms nog eens lukt ook. De filmkunst is vitaal. Laat je niet door festivalfatigue misleiden.

DANA LINSSEN
@DANALINSSEN

DUISTERE MAGIE EN SIERLIJKE DANS IN INDONESISCHE FAUST

SETAN JAWA → 30

STEUN DE FILMKRANT: WORD ABONNEE

Word nu abonnee van de Filmkrant en ontvang *The Handmaiden* op dvd

Als u nu abonnee wordt van de Filmkrant, dan ontvangt u als welkomstgeschenk Park Chan-Wooks *The Handmaiden* op DVD. Bent u zelf al abonnee en brengt u een nieuwe abonnee aan? Dan ontvangt u allebei het welkomstgeschenk.*

Korea tijdens de Japanse kolonisatie, jaren '30. De jonge Sookee is aangenomen als dienstmeisje door de rijke Japanse erfgename Hideko. Zij leeft op een groot landgoed, afgesloten van de buitenwereld en in de macht van een tiran-nieke oom, die met haar wil trouwen. Maar Sookee heeft een geheim. Samen met een oplichter die zich uitgeeft voor een Japanse graaf, aast ook zij op Hideko's fortuin. '*The Handmaiden* is een heerlijke, opwindende en beeldschone thriller over verraad en verleiding, even sensueel als verontrustend", schreef Rik Herder in de Filmkrant. 'Laat je verleiden en zachtjes kastijden door deze duistere erotische thriller van grootmeester Park Chan-wook, een prachtige en waardige toevoeging aan zijn eigenzinnige oeuvre.'

*Stort €36,- (meer mag ook, dan steunt u de Filmkrant extra als donateur) op rekeningnummer NL28 INGB 0005 3933 95 t.n.v. Stichting Fuurland te Amsterdam, o.v.v. 'nieuwe abonnee' en uw adresgegevens. Deze aanbieding is geldig tot 6 juli. Met dank aan Twin Pics.

#399

DE VOLGENDE FILMKRANT VERSCHIJNT OP **DONDERDAG 6 JULI**

CANNES 2017

***The Square* wint de Palme d'Or** ➔ 22

HOLLAND FESTIVAL

Beeldvernieuwers ➔ 28-31

INSIDE ➔ 30

Niet te missen

Ga deze maand in ieder geval naar:

1 ***Wonder Woman*** ➔ 6
2 ***Broers*** ➔ 10
3 ***La región salvaje*** ➔ 16
4 ***En amont du fleuve*** ➔ 18
5 ***Daughters of the Dust*** ➔ 12

ARTIKELEN

➔ 22 Filmfestival Cannes Is Cannes nog nodig? ➔ 24 Cinema Erotica Uitdagend naakt ➔ 31 Holland Festival: *Inside* Hetzelfde, maar dan anders

RUBRIEKEN

➔ 3 Redactioneel ➔ 4 Niet te missen ➔ 5 Nieuws ➔ 5 Het nieuwe kijken Ebele Wybenga over cinemagraphs ➔ 5 The Thinking Machine Elke maand een nieuw video-essay ➔ 9 Typex tekent Andy ➔ 29 Op ooghoogte Mark Cousins over Scorsese en Van Gogh ➔ 33 Kort Alle andere films ➔ 38 Agenda en evenementen ➔ 44 Filmsterren ➔ 46 Thuiskijken *Okja*, *Girls*, *I Love Dick*, *Queen of the Desert* en *Salt & Fire* ➔ 50 Actie! Op de set van *Het hart van Hadiah Tromp*

INTERVIEWS

➔ 10 Bram Schouw over *Broers* In galop door de bocht ➔ 15 Yan Ting Yuen over *De keuze van mijn vader* 'Ik heb leren loslaten' ➔ 16 Amat Escalante over *La región salvaje* 'Er zijn al zovéél films waarin je de genitaliën niet ziet' ➔ 18 Marion Hänsel over *En amont du fleuve* 'Er komt een moment dat je achterom moet kijken' ➔ 21 Martin Provost over *Sage femme* 'Ik ken de wereld van de vrouwen' ➔ 25 Stephen Sayadian over *Café Flesh* 'Mijn porno is anti-erotisch' ➔ 28 Holland Festival: Julian Rosefeldt over *Manifesto* De wenkbrauw van Trump ➔ 30 HF: Garin Nugroho over *Setan Jawa* 'We leven in een melodramatische samenleving'

RECENSIES

➔ 6 *Wonder Woman* Verbaasde amazone ➔ 11 *Broers* Tenen over de afgrond ➔ 12 *Daughters of the Dust* De magie die Beyoncé inspireerde ➔ 19 *En amont du fleuve* Een vader die geen vader was ➔ 26 *The Wall* Zand tussen knarsende tanden ➔ 33 *Pop Aye* Liften met een olifant *Donkeyote* Koppig stil blijven staan ➔ 34 *The Fury of a Patient Man* Hoe wraak op te dienen *Mountain* Zondigen op een Bijbelse plek ➔ 35 *Câini* Duel in Roemenië *The Eagle Huntress* Het is een meisje! ➔ 36 *Souvenir* De dromen van een oudere prinses *La Chana* Dansen tegen de klippen op ➔ 37 *Les fantômes d'Ismaël* Obsessies van de grote architect *Mysterious Masterpiece* 'Ik ben het niet die schildert'

The Thinking Machine #8

VIDEO ESSAY
filmkrant.nl

Afvoer | Ernst Lubitsch's *Cluny Brown* (1946) is een meesterwerk. Lubitsch stond bekend om de onophoudelijke inventiviteit die hij zowel van zichzelf als zijn medewerkers eiste en liet scènes zelden volgens de gangbare conventies verlopen. In de tweede helft van de film woont Cluny (Jennifer Jones) de keurige kleine bijeenkomst bij waar haar verloving met de o zo fatsoenlijke Jonathan (Richard Haydn) wordt aangekondigd. Maar de "afvoer" – zowel de lawaaierige leidingen van de badkamer, als alle bijbehorende lichaamsfuncties – doorbreekt de formaliteiten. Hoe houdt Lubitsch onze sympathie en onze oordelen gericht op dat wat er het meest toe doet?

CRISTINA ÁLVAREZ LÓPEZ EN ADRIAN MARTIN

filmkrant.nl

➔ Hein Barnhoorn interim-directeur NFF

Acht maanden nadat Willemien van Aalst haar vertrek als directeur van het Nederlands Film Festival aankondigde, is er nog steeds geen opvolger gevonden. Het bestuur heeft daarom besloten Hein Barnhoorn per 1 juli tot het eind van dit jaar als interim-directeur aan te stellen. Dat al Barnhoorns voorgaande functies in de hoek van sponsoring, pr en marketing zaten – onder meer bij modemerken als Tommy Hilfiger en Esprit maar ook bij filmbedrijven als Film1 en CineNova – is volgens Hadewych Kuiper, secretaris van het NFF-bestuur, juist een pre. "Hij weet het juiste publiek te trekken en een van de uitdagingen van het festival is meer bezoekers en sponsors trekken. Dat is dan ook de extra opdracht die we hem meegeven."

Kuiper denkt dat de zes extra maanden die het bestuur zichzelf nu heeft gegund genoeg zullen zijn om een nieuwe vaste directeur te vinden. "De vacature is nog open en geïnteresseerden kunnen zich melden. Maar dit is een functie die ertoe doet en we zoeken niet iemand die het voor een jaartje doet. De juiste keus maken vraagt tijd."

HEIN BARNHOORN

➔ 'It's the marketing strategy, stupid'

Het marktaandeel van de Nederlandse film kelderde vorig jaar. Reden tot zelfreflectie. Volgens producent Petra Goedings (Phanta Film) moet de marketingstrategie radicaal om. "Er worden nu grote bedragen uitgegeven, drie ton in twee weken, en je kunt alleen maar hopen op succes. Als je als distributeur een paar keer een misser hebt, zit je al in de gevarenzone." Grote Hollywood-producties weten zich verzekerd van de beste plekjes in de programmering, 's avonds rond acht uur. "Maar er is genoeg andere ruimte. Het gaat erom bezoekers die te laten vinden."

Goedings gaat het experiment aan met een groepje partners die zij nog niet met naam en toenaam wil noemen. Hun *smart* marketing maakt onder meer gebruik van big data, gepersonaliseerde boodschappen en GPS-ondersteunde locatiebepaling van de doelgroep. *Niemand in de stad* van Michiel van Erp wordt in het voorjaar van 2018 de eerste film die op de nieuwe manier onder de aandacht wordt gebracht. Goedings waarschuwt overigens voor al te hoog gespannen verwachtingen. "Mogelijk is er een aantal films voor nodig om uit te vinden wat het beste werkt. Maar als het lukt dan zou dit wel eens een nieuw businessmodel voor de sector kunnen opleveren."

EDO DIJKSTERHUIS

HET NIEUWE KIJKEN
CINEMAGRAPHS

Je ziet het op steeds meer websites: in plaats van statisch beeld een videoachtergrond, over de breedte van het scherm. Met zachtjes wiegende gewassen, kabbelend water, een metro die een station binnenrijdt, een stomende pan of een sloom voorbijtrekkend exotisch landschap. Internetverbindingen zijn eindelijk snel genoeg om dit soort beeldvullende video mogelijk te maken zonder irritante laadbalkjes. Ik heb het over video's die geen play-knop hebben maar puur voor de sfeer automatisch afspelen. Filmfragmenten die vaak niet eens een aanwijsbaar begin of einde hebben en fungeren als bewegend behang, afgespeeld in een *loop*. Er is een grootse naam voor: *cinemagraph*. Door deze techniek worden fotografen ook een beetje filmmakers.

Een van de eerste plekken waar ik deze vorm tegenkwam was de website van rapper Pete Philly. Je zag een schermvullend zwart-wit portret van Philly, dat in ultra slowmotion bewoog. In 2011 was dit revolutionair. De website was gemaakt door designbureau Momkai, het bedrijf dat jaren later de site van De Correspondent zou ontwerpen. Behalve als homepage voor een artiest deed de site dienst als visitekaartje voor het visuele kunnen van het bureau. Zes jaar later steken smaakvolle videoachtergronden overal op het web de kop op. De voorbeelden zien er nu nog vaak uit als een veredelde stockfoto. Maar bij de mooiste toepassing ervan is deze vorm méér dan een sfeerbehangetje. Het werkt namelijk geweldig als onderdeel van digitale longreads. Lange, geschreven verhalen van goede auteurs die zich met een minimum aan afleiding in een prettig leesbaar lettertype al scrollend op een scherm laten lezen. Je kunt een tekstueel verhaal levendiger en fascinerender maken door het te larderen met bewegende opnamen van personages en locaties. Het is een methode om de aandacht vast te houden die indringender werkt dan alleen een onderbreking met foto's. Je maakt gebruik van filmische effecten zonder daadwerkelijk een film te hoeven monteren, wat vaak tijdrovend en kostbaar uitpakt. De longread met cinemagraphs is een geweldige vertelvorm voor diepgravende magazine-journalistiek in het digitale tijdperk. Van kranten en tijdschriften, maar ook van commerciële partijen, zul je steeds meer van dit soort producties zien.

EBELE WYBENGA

COLOFON DE FILMKRANT IS EEN UITGAVE VAN STICHTING FUURLAND, PRINSENGRACHT 770, 1017 LE AMSTERDAM, 020 623 0121, INFO@FILMKRANT.NL, WWW.FILMKRANT.NL | OPRICHTERS JAN HEIJS & HENK RABBERS | ZAKELIJKE LEIDING & ADVERTENTIE-ACQUISITIE JAN DOENSE, JAN@FILMKRANT.NL | HOOFDREDACTIE DANA LINSSEN | EINDREDACTIE JOOST BROEREN-HUITENGA, MARISKA GRAVELAND | REDACTIE JOS VAN DER BURG, HUGO EMMERZAEL, SACHA GERTSIK, RONALD ROVERS REDACTIE@FILMKRANT.NL | WEBREDACTIE EDO DIJKSTERHUIS (NIEUWS), ERIK SCHUMACHER, LAURA VAN ZUYLEN | FILMKRANT.LIVE GERLINDA HEYWEGEN, LIVE@FILMKRANT.NL | BUREAU & AGENDA ILONKA BUNDA, AGENDA@FILMKRANT.NL | VORMGEVING BART OOSTERHOORN & ROLF HERMSEN | BEHEER WEBSITE HENK RABBERS | COVER WONDER WOMAN | FOTOGRAFIE BOB BRONSHOFF, MICHAEL CROTTO, JULIAN ROSEFELDT, GEERT SNOEIJER | VERDER WERKTEN MEE CRISTINA ÁLVAREZ LÓPEZ, LEO BANKERSEN, BASJE BOER, IVO DE KOCK, MARK COUSINS, KEES DRIESSEN, JAN PIETER EKKER, SANDRA HEERMA VAN VOSS, BOYD VAN HOEIJ, FRITZ DE JONG, SASJA KOETSIER, OMAR LARABI, ADRIAN MARTIN, JANNA REINSMA, BERI SHALMASHI, TYPEX, BAREND DE VOOGD, EBELE WYBENGA, LAURA VAN ZUYLEN | DRUK RODI ROTATIEDRUK, DIEMEN | OPLAGE 30.000 | ©2017 STICHTING FUURLAND/DE FILMKRANT, AMSTERDAM | ISSN 0169-8109 | DE FILMKRANT HEEFT GEPROBEERD DE RECHTHEBBENDEN VAN HET GEBRUIKTE BEELDMATERIAAL TE ACHTERHALEN EN IN TE LICHTEN. MOCHT U DESONDANKS MENEN DAT U RECHTEN BEZIT OP EEN VAN DE GEBRUIKTE BEELDEN, NEEM CONTACT OP MET DE UITGEVER VIA INFO@FILMKRANT.NL | DE FILMKRANT WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR FINANCIËLE BIJDRAGEN VAN DE NEDERLANDSE VEREINIGING VAN BIOSCOOPEXPLOITANTEN EN FILMTHEATERS (NVBF), FILM DISTRIBUTEURS NEDERLAND (FDN) EN HET NEDERLANDS FILMFONDS EN WORDT U MEDE AANGEBODEN DOOR UW FILMTHEATER

NL FILM FONDS

Wonder Woman

VERBAASDE AMAZONE

***Wonder Woman* is een actiefilm gericht op vrouwen; een superheldenfilm met een superheldin. Deze prachtige, soevereine amazone heeft een heilige missie: het beschermen van de mensheid. Maar hoe feministisch is de film eigenlijk?**

DOOR BASJE BOER

Ik ben een seksist. Natuurlijk kijk ik graag films waarin mannen voorkomen. Films waarin mannen protagonist zijn. Of antagonist, *love interest*, BFF. Maar misschien kijk ik nog wel liever naar films over vrouwen. Misschien geeft een vrouwelijke hoofdrolspeler me wel meer toegang tot het verhaal, kan ik me makkelijker met haar dan met hem identificeren. Het was helemaal niet mijn bedoeling geweest om vrouwen te tellen in de trailers voorafgaand aan *Guardians of the Galaxy Vol. 2*. Maar in de wervelwind van machismo die op me afkwam, ging het vanzelf. Het echte tellen gebeurde achteraf, op IMDb. *Pirates of the Caribbean: Salazar's Revenge* scoorde het belabberdst: van de eerste vijftien acteurs op de *credit roll* zijn er slechts drie vrouw. *War for the Planet of the Apes* kwam er het best vanaf: zes vrouwen tegenover negen mannen. Goed, kun je denken. Dit zijn dan ook actiefilms. Maar zijn actiefilms – naast kinderfilms – niet oververtegenwoordigd in de grote bioscopen, die het gros van de filmliefhebbers bedienen? In de lijst met best bezochte films van Nederland bestaat, op het moment van schrijven, de top drie uit actiefilms. Op nummer één staat *King Arthur: Legend of the Sword*. Ik kijk op IMDb: onder de eerste vijftien acteurs van deze film zijn twee vrouwen. Ik herhaal het maar even voor het effect: dat zijn twee vrouwen tegenover dertien mannen.

Ik probeer maar te zeggen: met zijn vrouwelijke protagonist is *Wonder Woman*, een van de belangrijkste *high budget*-films van deze zomer, een uitzondering. *Wonder Woman* is een actiefilm gericht op vrouwen; een superheldenfilm met een superheldin. Een film met een meerderheid van vrouwen in de belangrijkste rollen (negen van de vijftien) en een vrouwelijke regisseur. Ik probeer maar te zeggen: dat is niet niks. Vrouwelijke regisseurs krijgen trouwens vrijwel nooit een project van dit kaliber toevertrouwd. Vóór *Wonder Woman* maakte Patty Jenkins slechts één speelfilm: het Oscar-winnende *Monster* uit 2003. Ze behoort daarmee tot het clubje vrouwelijke regisseurs dat na een of meerdere successen in het vagevuur van de B-televisie belandde. Waarom dat zoveel vrouwelijke regisseurs overkomt, is een kwestie waar ik me graag nog eens over zou buigen. Maar dat terzijde.

Maak je een film als deze, een film die nota bene *Wonder Woman* héét, dan ontkom je niet aan een feministische connotatie. Maar hoe feministisch is de film eigenlijk?

Kogelwerende armbanden

Wonder Woman is een oorsprongsverhaal dat weliswaar in het heden begint maar weldra teruggaat in de tijd, naar de jeugd van Diana Prince, de superheldin uit de titel. Op het eiland Themyscira leeft Diana in een samenleving van amazones, prachtig, sterk en soeverein, zo geschapen door Zeus zelf. In dit tijdloze universum, dat parallel loopt aan de werkelijkheid zoals wij die beleven, hebben zij een heilige missie: het beschermen van de mensheid. Zoals zoveel superhelden (in spe) heeft Diana een *one-track mind*. Haar enige interesse is krijger zijn in de strijd tegen het kwaad. Haar doel wordt concreter wanneer er een man op het eiland opduikt: een Amerikaan genaamd Steve. Steve vertelt Diana over de oorlog die in zijn wereld wordt uitgevochten. Diana pakt haar arsenaal aan wapens/accessoires in – zwaard, schild, tiara, kogelwerende armbanden, *lasso of truth* – en trekt samen met Steve ten strijde, de loopgraven van de Great War in.

Onder de naam Pop Culture Detective maakt Jonathan McIntosh video-essays waarin hij tendensen in de popcultuur aan het licht brengt. In zijn meest recente filmpje ontrafelt hij een populair plotcliché in sciencefictionfilms, door hem '*born sexy yesterday*' (BSY) genoemd. De spil van dit cliché is een vrouwelijk personage dat zeer aantrekkelijk maar – om de een of andere magische reden – zeer naïef (*born yesterday*) is. Ze is een zeemeermin op het vasteland (*Splash*), een buitenaards wezen op aarde (*My Stepmother Is an Alien*), een androïde (*The Fifth Eelement*) of een algoritme (*TRON: Legacy*). Haar tegenspeler – de protagonist – is een doorsnee man die door de aantrekkelijke vrouw wordt aanbeden, puur vanwege het feit dat ze geen vergelijkingsmateriaal heeft. Het BSY-cliché drijft op het idee dat deze vrouw sexy is omdát ze kinderlijk en onwetend is. Ze is een mannenfantasie.

Op het moment dat Diana Steve ontmoet, hebben we de felheid gezien waarmee ze vecht. We hebben gezien hoe ze het opnam tegen haar machtige moeder en we weten hoe hoog het heilige vuur in haar oplaait om te strijden voor het juiste. Maar wanneer Steve zijn ogen opendoet, zien we een blik in haar ogen die we niet eerder zagen. Ze kirt: "*You're a man*!" Hoewel het Steve is die in de magische omgeving van Themyscira als een vis op het droge is, is het Diana die van de ene verbazing in de andere valt als Steve haar over de wereld van de mensen vertelt. En ze is niet alleen verbaasd, ze is ook kinderlijk koppig, soms op het irritante af. Als ze voor het eerst sneeuw ziet vallen, gaan haar ogen wijd open: "*It's magical*!" Er is zelfs een scène waarin Diana, gewapend met schild en zwaard, worstelt om een draaideur door te gaan, precies zoals de ex-zeemeermin in *Splash*. Wonder Woman is, kortom, *born sexy yesterday*.

Toegegeven, de maatschappij van sterke vrouwen aan het begin van de film is een zeldzaamheid op het witte doek. Maar deze samenleving gaat meer over politiek dan over vriendschap, en wordt dan ook nooit echt interessant of herkenbaar. De vrolijke bende kerels die Steve later bij elkaar scharrelt, is daarentegen een schoolvoorbeeld van het soort vriendschap waarvoor de hashtag *squad goals* is uitgevonden. Deze mannen zijn grappig, onaangepast, sympathiek en fantastisch imperfect. Ze treuren, lachen, twijfelen en geven om elkaar. Ze zijn écht, en de relaties die Diana met hen aangaat zijn dat ook: écht. Dit is – #squadgoals – het soort vriendschap dat je wil. Dat Diana zo'n band wel met mannen aangaat, maar met geen enkele vrouw, bevestigt de misplaatste veronderstelling dat vrouwenvriendschappen saai of onoprecht zouden zijn. En dat terwijl een van de leukste personages uit de film een vrouw is: de guitige Etta Candy. In de originele strips is Etta Diana's beste vriendin; in de film staat ze min of meer op zichzelf.

Is *Wonder Woman* een geslaagde film? Ja. Feministisch? Ja, in de kern wel. De eerder genoemde scène waarin Diana met het moderne fenomeen van de draaideur worstelt, is weliswaar klassiek BSY maar óók een van de grappigste scènes uit de film. Juist omdat de magische protagonist, een superheldin nota bene, hier zo menselijk is. En dan is er nog het moment dat Steve en Diana een vergadering binnenlopen. "Een vrouw!" mompelen de aanwezigen – uiteraard louter mannen – geschokt. Wanneer Diana wordt gesommeerd de zaal te verlaten, is niet alleen zij maar ook het filmpubliek *born yesterday*. Het idee dat een vrouw niet dezelfde rechten heeft als een man wordt hier absurd, iets wat de kijker net zozeer verbaast als Diana. Dit zijn de krenten in de pap: de momenten dat we door de ogen van de protagonist kijken en hetzelfde zien als zij.

Wonder Woman ★★★★½ VERENIGDE STATEN, 2017 | REGIE PATTY JENKINS | 141 MINUTEN | MET GAL GADOT, ROBIN WRIGHT, CHRIS PINE, LUCY DAVIS | DISTRIBUTIE WARNER | TE ZIEN VANAF 15 JUNI

Bevrijdend

McIntosh' ontmaskering van het BSY-cliché is een eyeopener. Het is belangrijk om te weten dat deze *trope* een mannenfantasie is, een nogal seksistische, en dat scenarioschrijvers deze keer op keer herhalen. Tegelijkertijd vind ik het oké dat er zulke mannenfantasieën bestaan, zoals ik het ook oké vind dat er vrouwenfantasieën bestaan, zolang we ons realiseren dat de werkelijkheid complexer in elkaar zit. Dat gezegd hebbende: in *Wonder Woman*, zo expliciet een film die vrouwen en feministen tegemoet wil komen, voelt het BSY-cliché misplaatst. Het wringt vooral in het begin, wanneer Steve net in het verhaal is geïntroduceerd. Belichaamd door de grappige en sympathieke Chris Pine is het makkelijker om je met zijn personage te identificeren dan met de al te serieuze, al te naïeve, bovenmenselijke Diana. Het wringt dat deze charmante *average Joe* de show lijkt te gaan stelen juist omdát hij een *average Joe* is. Maar gelukkig keert het tij.

Diana wordt gespeeld door Gal Gadot. Met een verleden in het Miss Universe-circuit én het Israëlische leger heeft Gadot precies de juiste papieren om de rol van Wonder Woman in te vullen. Belangrijker is dat ze van haar een warme en zachtaardige superheldin maakt. Omdat Diana in alle opzichten exotisch is, van haar accent tot haar constante verwondering, blijft het lastiger je met haar te identificeren dan met doorsnee Steve. Gelukkig geeft Pine Gadot alle ruimte om de kijker voor zich te winnen. En dan zijn er nog de actiescènes. Wanneer Steve en Diana in een Londens steegje worden aangevallen, probeert hij haar te beschermen door voor haar te gaan staan. Daar, letterlijk in zijn schaduw, weert Diana onverwacht een kogel af met haar magische polsband. Steve's verbazing zorgt voor een oprecht emancipatoir moment, zoals de film er vele kent. De scène waarin Wonder Woman voor het eerst in vol ornaat ten strijde trekt, is bevrijdend en ontroerend, vrij van vals sentiment en werkelijk verdiend.

Fantastisch imperfect

Er valt me nog iets op wanneer ik vrouwen turf in de cast van *Wonder Woman*. Zeker, de actrices zijn met meer. Maar als ik kijk naar het sóórt rollen dat zij spelen, dan realiseer ik me dat de film in nog een ander hardnekkig cliché trapt, namelijk dat van de geromantiseerde mannenvriendschap: de *bromance*.

BASED ON THE NOVEL BY DAPHNE DU MAURIER
RACHEL WEISZ
SAM CLAFLIN
MY COUSIN
RACHEL
FOX SEARCHLIGHT PICTURES PRESENTS A FREE RANGE FILM
A ROGER MICHELL FILM "MY COUSIN RACHEL" RACHEL WEISZ SAM CLAFLIN
HOLLIDAY GRAINGER IAIN GLEN MUSIC BY RAEL JONES
COSTUME DESIGNER DINAH COLLIN CO-PRODUCER ANITA OVERLAND
FILM EDITOR KRISTINA HETHERINGTON PRODUCTION DESIGNER ALICE NORMINGTON
DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY MIKE ELEY, BSC EXECUTIVE PRODUCER ROGER MICHELL
PRODUCED BY KEVIN LOADER BASED ON THE NOVEL BY DAPHNE DU MAURIER
WRITTEN FOR THE SCREEN AND DIRECTED BY ROGER MICHELL
22 JUNI IN DE BIOSCOOP
MYCOUSINRACHEL.NL #MYCOUSINRACHEL

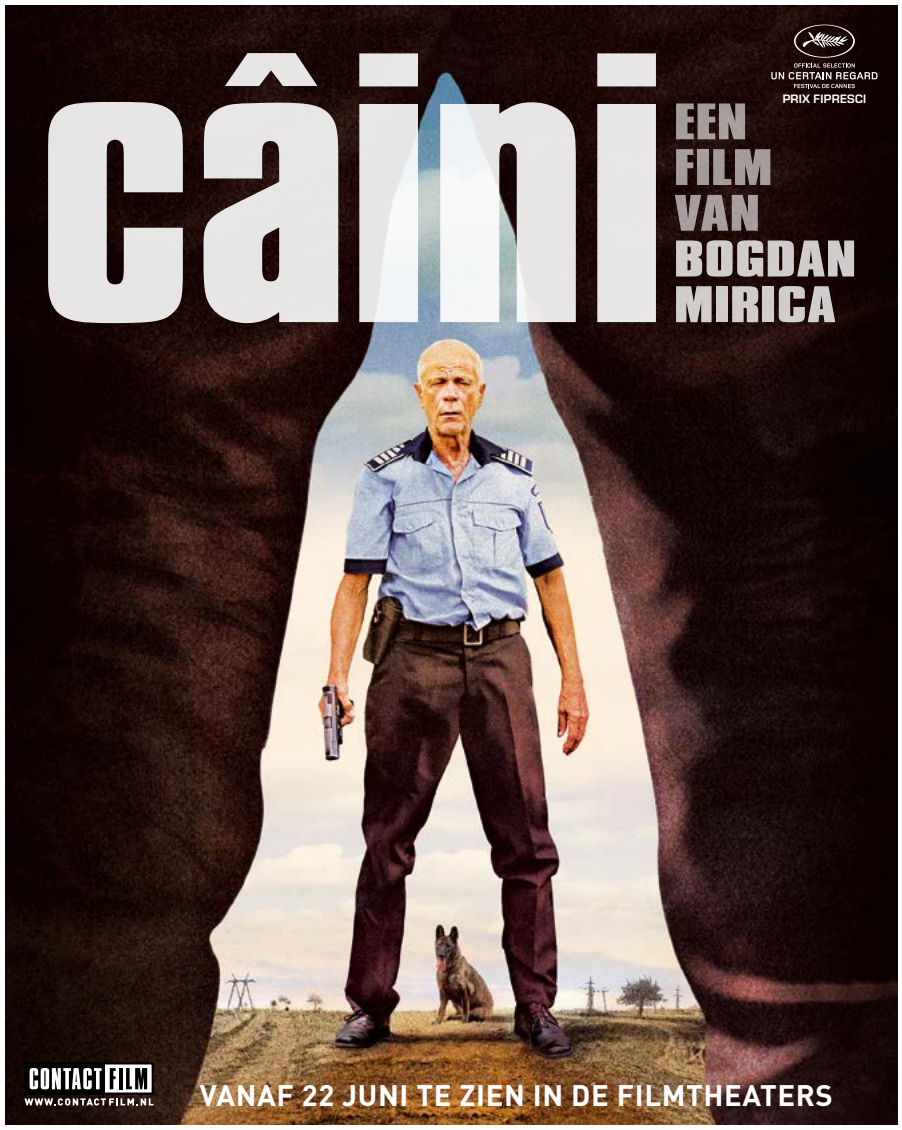
câini
OFFICIAL SELECTION
UN CERTAIN REGARD
FESTIVAL DE CANNES
PRIX FIPRESCI
EEN FILM VAN BOGDAN MIRICA
CONTACT FILM
WWW.CONTACTFILM.NL
VANAF 22 JUNI TE ZIEN IN DE FILMTHEATERS

ACADEMY® AWARD NOMINEE
Isabelle Huppert
Kevin Azaïs
OFFICIAL SELECTION
TORONTO
INTERNATIONAL FILM FESTIVAL
"EEN AANGENAME MUZIKALE ROMANCE"
- HOLLYWOOD REPORTER
"STERK OPTREDEN VAN HUPPERT"
- THE GUARDIAN
Souvenir
EEN FILM VAN
Bavo Defurne
VANAF 1 JUNI IN DE BIOSCOOP
WWW.ARTIFILM.NL

ZOWEL GEESTELYK ALS LICHAMELYK IS ANDY NOOIT HERSTELD NA DE MOORDAANSLAG VAN DE RADICAAL FEMINISTE **VALERIE SOLANAS**.

SCHUW EN KWETSBAAR VERSCHOOL HY ZICH IN DE SCHADUW VAN ZYN VOORMALIG BRAVOURA.

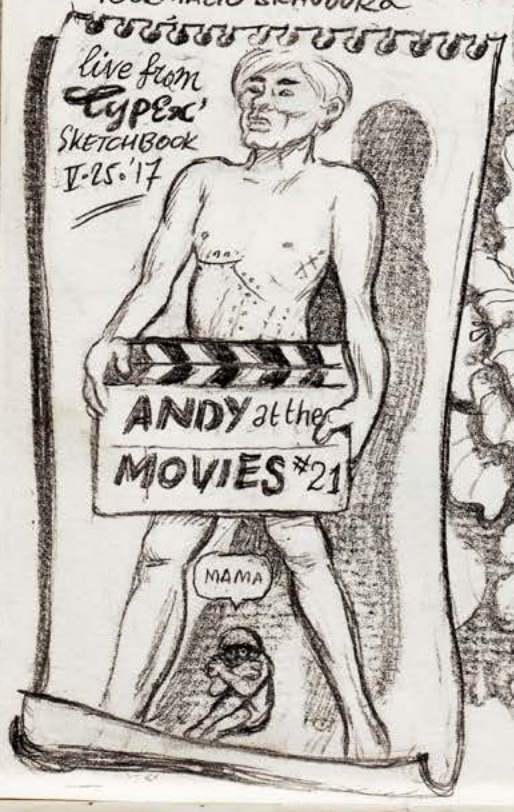

DE ASSERTIVITEIT VAN VRYGEVOCHTEN VROUWEN ALS ZYN SUPERSTER **VIVA** DEED HET ANDY NU DUN DOOR DE BROEK LOPEN ...

ANDY VERKOOS DE GESUBLIMEERDE VROUWELYK VAN DRAG QUEENS ALS **HOLLY WOODLAWN** EN **JACKIE CURTIS** EN ZYN FAVORIET:

Candy Darling

ANDY & CANDY

GROEIDEN OP IN DE DROOMWERELD VAN HET WITTE DOEK EN ZOCHTEN BEIDEN EEN WEG OM DAAR DEEL VAN UIT TE MAKEN.

ANDY MAAKTE STERREN VAN DE ONAANGEPASTE RANDFIGUREN IN ZYN OMGEVING - HUN DAGELYKSE BESLOMMERINGEN ALS ETEN, SLAPEN SEXEN EN SLAP OUWEHOEREN BLIES HY OP TOT EPISCHE PROPORTIES IN PLAATS VAN DIE TE REGISSEREN KOOS ANDY VOOR REGISTREREN = CAMERA AAN EN WEGWEZEN!

TERWYL HOLLYWOOD KUNSTMATIG EEN ENERVEREND UNIVERSUM SCHIEP WAARIN DE TOESCHOUWER AAN ZYN DAGELYKSE SLEUR KON ONTSNAPPEN MAAKTE ANDY KUNST VAN DE ALLEDAAGSHEID EN VIERDE DE VERVELING

. In de moderne media van onze tijd kunnen we daar nog iedere dag van nagenieten ...

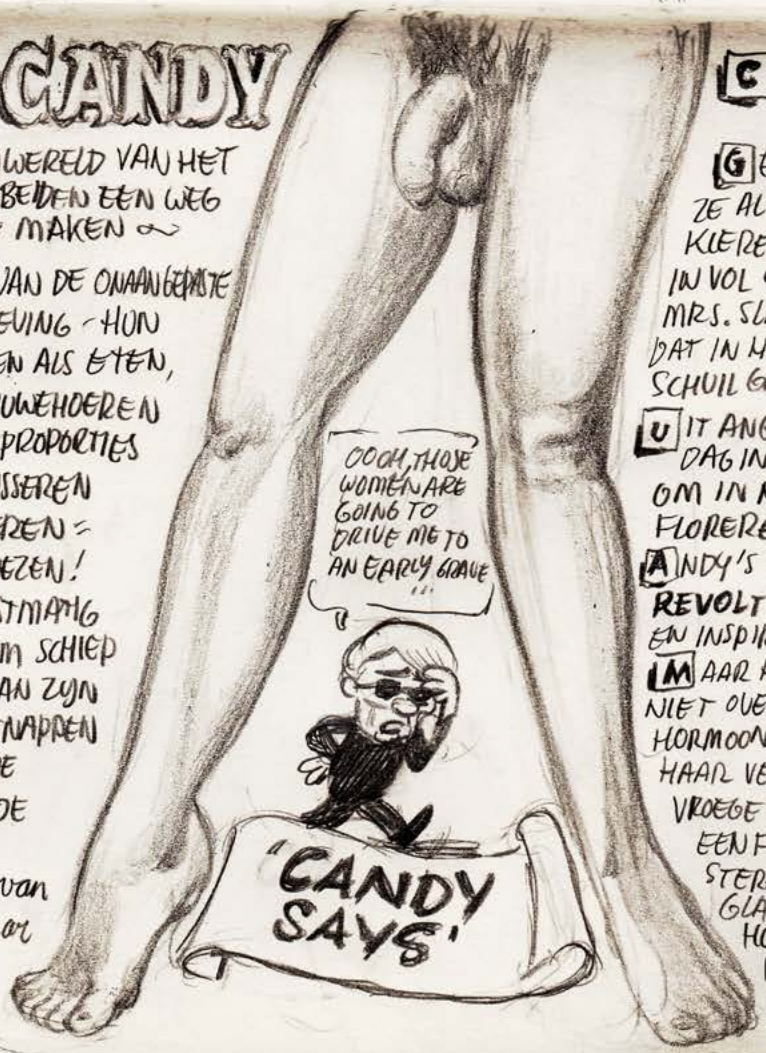

CANDY HAD GEEN CAMERA NODIG OM TE STRALEN ...

GEBOREN ALS **JAMES SLATTERLY** KWAM ZE AL OP ZEER JEUGDIGE LEEFTYD UIT DE KLEERENKAST GETOEN ZE ZICH VOOR HET EERST IN VOL ORNAAT AAN HAAR MOEDER TOONDE KON MRS. SLATTERLY NIET ANDERS DAN TOEGEVEN DAT IN HAAR RUPSJE EEN RAUISANTE VLINDER SCHUIL GING.

UIT ANGST VOOR BUREN-GEROLDEL VERTROK CANDY DAG IN DAG UIT MET DE TAXI NAAR HET STATION OM IN NEW YORK ONBEKOMMERD TE KUNNEN FLOREREN.

ANDY'S FILMS **'FLESH'** EN VOORAL **'WOMEN IN REVOLT'** MAAKTEN HAAR TOT ICOON, ROLMODEL EN INSPIRATIEBRON VOOR MEERDERE GENERATIES.

MAAR HET PAD VAN EEN DAG EN NACHT DIVA GAAT NIET OVER ROZEN ... DE ZWARE MEDICATIE EN HORMOONPREPARATEN DIE ZY ZICH TOEDIENDE OM HAAR VERPOPPING TE VOLTOOIEN LEIDDEN TOT EEN VROEGE DOOD. ZY WAS DE STER VAN HET STERFHUIS EEN FOTO VAN CANDY IN VOLLE GLORIE OP HAAR STERFBED IS MISSCHIEN WEL HAAR MEEST GLAMOUREUZE PORTRET. DE FOTO SIERT DE HOES VAN ZANGERES **ANOHNI'S** TWEEDE PLAAT DIE ZY MAAKTE IN HAAR VORIGE GEDAANTE ALS VOORMAN VAN **ANTHONY AND THE JOHNSONS**

Bram Schouw over *Broers*

IN GALOP DOOR DE BOCHT

Met zijn speelfilmdebuut *Broers* maakt Bram Schouw een gevoelig portret van broederschap en het verlies ervan. 'Mijn relatie met mijn broer is altijd het centrum van mijn bestaan geweest.'

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

In *Broers*, het intieme persoonlijke speelfilmdebuut van Bram Schouw, vertrekken twee broers, de impulsieve Alexander (Niels Gomperts) en de zwijgzame Lukas (Jonas Smulders), in een opwelling samen naar Frankrijk. Na een ruzie keert Lukas terug naar huis. De breuk is voor hem aanleiding om hun broederschap opnieuw te beschouwen en misschien wel voor het eerst zijn eigen pad in het leven in te slaan.

Het uitgangspunt doet denken aan Schouws geroemde kortfilm *Sevilla* (2012). "Na een flinke zoektocht naar wie ik ben als maker, voelde *Sevilla* als thuiskomen. Dat zijn we gaan uitdiepen. Maar het zijn twee op zichzelf staande films, met elk een heel eigen gevoel. *Sevilla* is een gedicht, romantisch, bijna op het clichématige af, zoals een herinnering clichématig kan zijn. *Broers* is meer een karakterstudie. Het is een rafeliger, volwassener film."

Waarom wilde je opnieuw het thema broederschap uitlichten? "Dat thema speelt mijn hele leven al een grote rol. Ik heb één jongere broer en hoewel we vier en een half jaar schelen zijn we altijd beste vrienden geweest. Die broederschap is altijd het centrum van mijn bestaan geweest. Inmiddels heb ik een vrouw en een kind en is dat gezelschap wat uitgebreid, maar heel lang zou het verliezen van mijn broer het enige verdriet zijn geweest dat ik niet zou kunnen relativeren. De film gaat deels over die angst, die ik nooit écht toe heb durven laten."

Toch heb je nu al twee films over die angst gemaakt. "Ja. Al put *Sevilla* denk ik meer uit een gevoel van jeugdige onsterfelijkheid. Ik ben gefascineerd door die romantische kant van de dood. Je ziet het terug in de maatschappelijke fascinatie voor popsterren die op hun 27ste dood neervallen: mensen die té intens leven en zichzelf opbranden. Alexander is een Icarus-achtige jongen, hij heeft die flirt met de dood nodig om te voelen dat hij bestaat. We hebben lang gezocht naar een acteur die dat echt had, want ik denk niet dat je dat zou kunnen spelen. Waar Jonas niet op zijn personage lijkt, is Niels juist veel meer in zijn kracht als hij dicht bij zichzelf blijft. We hebben hem steeds in geïmproviseerde situaties gezet, zodat hij heel primair moest reageren, bijna als een dier."

Uiteindelijk ben jij als regisseur degene die die twee uitersten moet samenbrengen. "Het lastige van regisseren is: je begint met een gevoel. Maar gaandeweg het proces wordt het steeds meer een soort wiskunde; dan gaat het over planningen en shotlijsten en praktische problemen. Toch moet de kijker uiteindelijk ongeveer hetzelfde gevoel hebben waar ik ooit mee begon. Daarom wil ik zoveel mogelijk vanuit mijn onderbuik kunnen regisseren, in plaats van heel technisch een waslijst aan beeldideeën uit te moeten voeren."

De meest in het oog springende esthetische keuze die je voor *Broers* maakt is dat de film – net als al je korte films – is gedraaid op 35mm. "De verhalen hebben iets nostalgisch, dus die vorm past bij het thema. Maar het is ook het gevoel van ergens ín zitten. Als ik bij mijn ouders dia's kijk van onze vakanties, dan bén ik daar even. Dat is echt iets anders dan tegen een mooie digitale foto aankijken. Dat zintuiglijke, dat wilden we maken: vúúr en zéé en snééuw, echt dat oergevoel. Ingekapseld in de stad kan ik daar echt naar hunkeren, gewoon léven.

"Omdat draaien op film duur is, moet er veel wijken om het mogelijk te maken. We moesten bijvoorbeeld genoegen nemen met veel minder takes. Maar ik houd wel van dat spel. We hebben vaak gedraaid in de schemering en film is niet vergevingsgezind als het te donker wordt, dus het móést in die twintig, dertig minuten gebeuren. Het is een soort Russisch roulette: als het licht op is, heb je niks."

Je zoekt als maker dus ook steeds die grens op. "Ik voel een interessante spagaat tussen de sobere arthousestijl die je in Nederland meekrijgt en mijn voorliefde voor het melodrama van regisseurs als Alejandro González Iñárritu, Jacques Audiard of Susanne Bier. Melodrama is een negatief woord in Nederland, maar het is gewoon een genre. Die films gaan in galop door de bocht, en als je dan niet uit de bocht vliegt is het fantastisch."

LEES OP **filmkrant.nl** EEN UITGEBREIDE VERSIE VAN DIT INTERVIEW

Tenen over de afgrond

Bram Schouws lange speelfilmdebuut gaat over onvoorwaardelijke broederliefde en definitief afscheid, thema's rechtstreeks afkomstig van zijn korte film *Sevilla*. *Broers* bouwt hier en daar voort op die thema's, maar rekt ze bovenal uit over een te lange speelduur.

"Waarom zou je hier niet durven staan en wel daar beneden op de stoeprand?" Lukas (Jonas Smulders) begint aan een studie natuurkunde en komt logeren in de studentenkamer van zijn stoerdere broer Alexander (Niels Gomperts). Ze hangen op het dak van diens studentenflat. Alexander staat op het randje met zijn blote voeten half over de afgrond. "Hoogtevrees zit hier", zegt hij wijzend naar zijn voorhoofd. Hoewel een zenuwachtige Lukas naast hem komt staan zullen zijn tenen nooit over de afgrond uitsteken.

Dit is de dynamiek die de relatie tussen de twee broers van het speelfilmdebuut van Bram Schouw definieert. Lukas is geïntimideerd door de impulsieve acties van zijn broer. Toch kan hij niet zonder hem. Een moeilijke beslissing staat hem dus te wachten als Alexander midden in de nacht besluit om naar Frankrijk te liften. Schouw vangt de bijhorende wrijving van dit moment dankzij een sterke montage van Annelien van Wijnbergen: *Broers* opent op de door lantaarns verlichte A10, waar Lukas met versnelde pas op Alexander afstevent. Er is een worsteling, een korte onenigheid en dan stapt Alexander in een gestopte vrachtwagen. Pas later, na de scène op Alexanders dak, zien we dat Lukas ook meegaat naar Frankrijk.

Deze sprongen in de tijd zijn kenmerkend voor de vertelstijl van Schouw, die in korte films als *All Those Sunflowers* (2014) en *Sevilla* (2012) eerder speelde met chronologie. In *Sevilla* gebruikte Schouw een parallelle montage om het verhaal te vertellen van twee broers die met de vriendin van de oudste op vakantie naar Sevilla gaan. Daar maken het meisje en het jongste broertje een tragisch ongeluk mee. Zonder het vooraf aan te kondigen snijdt *Sevilla* tussen de verheugde momenten voor en de emotioneel verdrukkende momenten na het plotse overlijden van de oudere broer.

In *Broers* verdwijnt Alexander ook; dit blijft het type persoon die met zijn tenen over de afgrond durft te staan. Met een innemende blik brengt Schouw het daaropvolgende emotionele trauma van Lukas over. Hierdoor komt het sterke spel van Smulders naar voren die het meeste materiaal krijgt om mee te werken. Alsnog begint *Broers* na Alexanders overlijden aan zeggingskracht in te boeten. Waar *Sevilla* met weinig woorden een emotioneel vernietigende onthulling kon bewerkstelligen, verliest *Broers* zich in een te lang scenario met nog onderontwikkelde momenten. Het obligate liefdesplot is bovenal een simplistische schets van romantiek die bewijst dat het Schouw vooral om broederliefde te doen is. Verder gaat *Broers* niet. Dat voelt als de stagnatie van een goede filmmaker die eerder met minder minuten meer heeft weten te vertellen.

HUGO EMMERZAEL ★★★½☆

Broers NEDERLAND 2017 | REGIE BRAM SCHOUW | 105 MINUTEN | MET JONAS SMULDERS, NIELS GOMPERTS, CHRISTA THERET | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 1 JUNI

Daughters of the Dust

DE MAGIE DIE BEYONCÉ INSPIR

Julie Dash' Afro-Amerikaanse vrouwenfilm *Daughters of the Dust* gold in 1991 als de eerste grote bioscooprelease van een zwarte vrouwelijke filmmaker. 26 jaar later en een cultstatus rijker wordt dit fantastische filmgedicht in een gerestaureerde versie uitgebracht.

DOOR IVO DE KOCK

Hoe groot de cultstatus en de impact van *Daughters of the Dust* is blijkt 25 jaar later uit *Lemonade*, het visuele album van het zwarte feministische culturele icoon Beyoncé Knowles, dat gretig naar de spirit en de magische poëzie van Dash verwijst. *Daughters of the Dust* begint met bezwerende, mysterieuze tribale muziek en natuur- en dierengeluiden, die samen met beelden van door vingers glippend zand en een in een rivier badende vrouw de toon zetten. De begintekst – afstammelingen van Afrikaanse slaven leven anno 1902 op een eiland voor de kust van South Carolina in vrijheid en isolement – kondigt schijnbaar een historisch drama aan maar een vertelstem blijkt geen traditionele getuige. "Ik ben de eerste en de laatste, de hoer en de heilige, en velen zijn mijn dochters", klinkt het terwijl de camera lichtjes vertraagd door een slaapkamer glijdt. "Ik ben de stilte die je niet kan begrijpen." Hierna volgt een archetypisch koloniaal beeld: een bootje met zwarte stuurlui en een in het wit geklede vrouw als passagier. Maar Yellow Mary is zwart én trots. Ze lacht (te) uitdagend wanneer nicht Viola met haar uitspraak "het verleden is een proloog, ik zie deze dag als een eerste stap richting vooruitgang" erg blank denkt.

Samen met de magische sfeer geeft dit omkeren van clichés aan dat de Afro-Amerikaanse cineaste Julie Dash buiten de Hollywoodlijntjes wilde kleuren. Door niet te kiezen voor een rechtlijnig verhaal dat verteld wordt vanuit een heroïsch hoofdpersonage, maar voor meerdere perspectieven en verhaallagen, sloot Dash net als haar collega-dwarsliggers van het L.A. Rebellion-collectief (zie kader) aan bij de Afrikaanse cultuur. Haar ondertussen 25 jaar jonge film is in 2016 digitaal gerestaureerd.

Te revolutionair

Dat Julie Dash (1952) filmmaker zou worden lag niet in de lijn der verwachtingen. 'Geen van de beelden die ik als kind zag van Afro-Amerikaanse vrouwen suggereerde dat wij films konden maken', schrijft Dash in *Daughters of the Dust. The Making of an African American Woman's Film*, 'mijn dromen werden gevormd door filmverhalen waarin wij niet voorkwamen.'

Dat ze in 1991 met haar debuut *Daughters of the Dust* voor de eerste grote bioscooprelease van een zwarte vrouwelijke filmmaker zou zorgen stond evenmin in de sterren geschreven. De in New York opgegroeide Dash leek voorbestemd om turnlerares te worden tot ze tijdens een workshop ontdekte dat film het beeld van zwarten kon bijstellen. Een animatiefilm (*The Legend of Carl Lee Du Vall*) leverde geen toegangsticket op voor de filmcursus van UCLA maar ze mocht wel L.A. Rebellion-boegbeeld Larry Clark assisteren bij diens revolutionaire drama *Passing Through*. Dankzij een beurs kon Dash een American Film Institute-opleiding volgen, korte films (*Illusions, Four Women*) draaien en research doen voor *Daughters of the Dust*.

Immigratie en de Afrikaanse diaspora waren thema's die Dash boeiden en familieverhalen zetten haar aan om de problematiek te bekijken vanuit het standpunt van zwarte vrouwen die begin twintigste eeuw overwegen om van de eilanden voor de kust van South Carolina noordwaarts te migreren. Vrouwen van de eerste generatie vrij geboren Afro-Amerikanen die door hun isolement nog verbonden waren met de oorspronkelijke Gullah-cultuur. Gestimuleerd door L.A. Rebel-

REERDE

lion-kompaan Charles Burnett besloot Dash te breken met rechtlijnige mainstream cinema via meerdere vertellers en niet van A via B naar C lopende verhalen. 'Onze cultuur is niet binair', aldus Dash, 'we spreken in ritmes en gevoeligheden. We zijn circulair en communiceren via improvisatie, beweging, dans en spraak.'

Een beetje te revolutionair, want zelfs na proefopnamen kon ze geen Amerikaanse of Europese financiers overtuigen. Gelukkig zag producent Lynn Holst wel iets in het project en kon *Daughters of the Dust* mede dankzij privéfinanciering en *grants* afgewerkt worden. Een bekroning op het Sundance Filmfestival (voor Arthur Jaffa's camerawerk) leidde onverwacht tot een reguliere bioscooprelease.

Dag van feest

Daughters of the Dust focust op het 'laatste avondmaal' voor de Peazant-familie naar het vasteland trekt. Voor de familie waar vrouwen de dragers van traditie zijn is het een dag van feest, eerbetoon en ritueel afscheid. Julie Dash voert twee vertellers op, overgrootmoeder Nana en het 'ongeboren kind', en speelt met de notie van een verstrengelde en overlappende niet-lineaire tijd. Een flexibele tijd die de matriarch verbindt met haar dochter, kleindochter en ongeboren achterkleindochter. 'Het is meer sciencefiction dan geschiedenis', preciseert Dash, 'het is een meditatie, een stroom van ideeën.' Ze gebruikt research niet om de werkelijkheid na te bootsen maar om het verhaal te verrijken met symbolen, geluiden, objecten, rituelen en visuele tableaus die de diversiteit van de Afrikaanse cultuur weerspiegelen. Zo drukken de tekens op het kerkhof, de schildpad met symbolen en het in water drijvende standbeeld de complexiteit uit van cultuur, herinnering en overlevering.

Dat zorgde voor verwarring. Zo werd de witte kledij van de Peazant-familie ten onrechte als onrealistisch beschouwd. Er was ook onbegrip voor de keuze van Dash om slavernij niet te symboliseren via wonden en littekens maar via permanent indigo gekleurde handen, een metafoor waarmee Dash zowel de blijvende impact als het economische aspect (lees: uitbuiting) van slavernij uitdrukt. 'Ik probeer te herdefiniëren wie we zijn en hoe we er vandaag uitzien via wie we waren', schrijft Dash. Daarom is ze 'bezig met de betekenis van wat zich binnen beeldkaders afspeelt én met de indruk te geven dat de beelden schilderijen uit een familiealbum zijn.'

Gelijkwaardig

Dash en Jaffa spelen met beweging in beeld en met vertraging van beelden. De invloed van L.A. Rebellion is merkbaar in het democratische gebruik van ruimte. Daar waar Hollywood hiërarchie creëert binnen een beeldkader (helden overheersen en verwijzen anderen naar de achtergrond) is bij Dash iedereen gelijkwaardig (bij breedbeeldopnamen én bij *deep focus* shots) en wordt de blik van de kijker niet geleid (via close-ups en montage) maar juist gestimuleerd om zelf het beeld te lezen. Dat wordt overduidelijk wanneer de fotograaf een groepsportret ensceneert of wanneer de camera van pratende volwassenen naar spelende kinderen gaat en terug. Alle personages bewaren hun waardigheid en via Yellow Mary (een lesbische vrouw met een verleden) pleit Dash voor een nieuwe beoordelingsstandaard. "*If you love yourself, love Yellow Mary*", vraagt Eula Peazant.

Empathie heeft immers net als solidariteit, herinnering, overgangsrituelen en traditie een helende functie in de Gullah-cultuur. Net zoals voedsel voor de maag (gumbo) en de geest (mythes). Al is de overlevering vaak tegenstrijdig, zoals de legende van de geketende slaven die volgens een man overboord sprongen en volgens vrouwen over water terug naar huis wandelden of magisch transformeerden in vogels. *Daughters of the Dust* vat de mystiek in poëtische beelden die een universum creëren waarin heden, verleden en toekomst samenkomen. "*Ancestors and the womb are the same*", stelt Nana Peazant.

Na *Daughters of the Dust* bleef Julie Dash actief met tv-films zoals *Love Song* en *The Rosa Parks Story* (en binnenkort de documentaire *Travel Notes of a Gychee Girl*) maar kreeg nooit de kans om een volwaardige filmcarrière uit te bouwen. 'Dat heeft niet enkel te maken met ras maar ook met geslacht', benadrukt Dash, 'de filmwereld verkiest mannelijke verhalen boven vrouwelijke perspectieven.' Het glazen plafond deed zijn werk, de L.A. Rebellion-spirit de rest. 'Ik ontdekte dat men op duizenden manier "nee" tegen je kan zeggen', stelt Dash 'maar ik zei zelf ook vaak "nee" wanneer het niet ging op de manier die ik wilde.' Want films maken om films te maken is niets voor Julie Dash. In de woorden van Beyoncé: "*Sorry, I ain't sorry*."

Daughters of the Dust ★★★★★ VERENIGDE STATEN, 1991 | REGIE JULIE DASH | 112 MINUTEN | MET ADISA ANDERSON, BARBARA-O, CHERYL LYNN BRUCE, CORA LEE DAY | DISTRIBUTIE FULL COLOR ENTERTAINMENT | TE ZIEN VANAF 1 JUNI

Daughters of the Dust THE MAKING OF AN AFRICAN AMERICAN WOMAN'S FILM | JULIE DASH | THE NEW PRESS, NEW YORK, 1992 | 173 PAGINA'S

L.A. Rebellion

"Clyde Taylor omschreef ons altijd als de *L.A. Rebellion*", zegt Julie Dash in het boek *L.A. Rebellion: Creating a New Black Cinema*, "we vonden dat toen een grap maar die bijnaam bleef kleven." Zoals 'film noir' geen verzinsel was van filmmakers is ook L.A. Rebellion niet bedacht door de UCLA-filmstudenten die in de periode van eind jaren zestig tot midden jaren tachtig een 'andere cinema' ontwikkelden als alternatief voor Hollywood. Het was activist en journalist Clyde Taylor die werd wakker geschud door Haile Gerima's *Harvest: 3.000 Years* (1976), en als zelfaangestelde PR-man van wat hij zag als 'New Black Cinema' kwam aanzetten met 'L.A. Rebellion', toen hij als curator een filmprogramma ontwikkelde voor het Whitney Museum. Taylor focuste op zwarte filmmakers en sprak over een 'beweging'. Haile Gerima, samen met Larry Clark en Charles Burnett een van de toonaangevende UCLA-rebellen, corrigeert: "L.A. Rebellion was een collectief van niet alleen zwarten maar ook chicanos, native Americans, Iraniërs en Japanse Amerikanen die de witte mainstream cinema afwezen. We vormden geen coherente politieke of culturele beweging, we waren gewoon een uitbarsting." Het was een heterogene groep verbonden door het streven onafhankelijk te werken en een alternatief te bieden voor de 'blanke blik' van mainstream cinema. "We rebelleerden tegen het beeld dat Hollywoodfilms van ons schetsten,' aldus Dash, "we wilden ons herdefiniëren en een eigen stem ontwikkelen."

Dat gebeurde via films zoals *Child of Resistance* (Gerima), *Illusions* (Dash), *Passing Through* (Clark), *Killer of Sheep* (Burnett), *The Kitchen* (Alile Sharon Larkin) en *Emma Mae* (Jamaa Fanaka), films die de woede en frustratie van hun turbulente tijdsgewricht uitademden maar volgens Taylor "ook in het hedendaagse culturele landschap nog radioactief zijn". De filmwereld stond echter niet te popelen om de 'colored gaze' van de L.A. Rebellion te omhelzen, en de outsiders bleven betoverd door de droomfabriek. "In het geheim fantaseerden we hoe Hollywood ons zou binnenhalen", stelt Gerima die de periode mist "waarin we elkaars films beter maakten". De droom van collectief filmmaken verdampte maar L.A. Rebellion plantte wel de zaadjes die ontkiemden in *Daughters of the Dust*, een symfonisch filmgedicht dat via inhoud én vorm de zwarte identiteit weerspiegelt. Trots en zelfbewust. Naar Gerima's advies: "Reageer niet op domheid maar vertel persoonlijke verhalen."

IVO DE KOCK

L.A. Rebellion: Creating a New Black Cinema
RED. ALLYSON NADIA FIELD, JAN-CHRISTOPHER HORAK EN JACQUELINE NAJUMA STEWART | UNIVERSITY OF CALIFORNIA PRESS, 2015 | 454 PAGINA'S

Highlights **juni 2017**

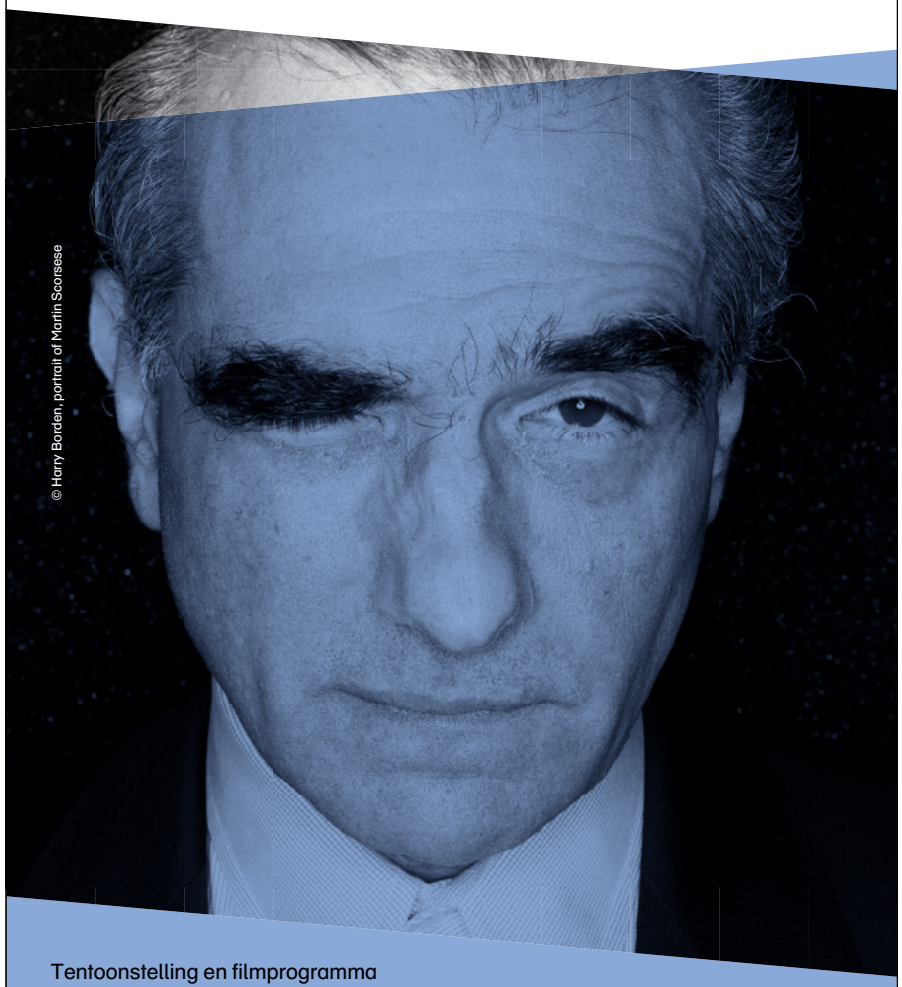

Tentoonstelling en filmprogramma

Martin Scorsese

The Exhibiton

Martin Scorsese (1942), de regisseur van klassiekers als T*axi Driver, Raging Bull, Hugo* en *The Wolf of Wall Street*, heeft in de loop van de tijd een uniek filmisch handschrift ontwikkeld. De relaties van zijn personages – vaak met hoofdrollen voor *soulmates* Robert De Niro en Leonardo DiCaprio – zijn getekend door wantrouwen, angst en verraad. Geweld speelt een grote rol, net als de zoektocht naar spiritualiteit. Deze eerste tentoonstelling die volledig aan Scorsese is gewijd, geeft inzicht in zijn werk en leven en presenteert een groot aantal filmfragmenten, tezamen met ruim 400 objecten en documenten uit de privécollecties van Martin Scorsese en Robert De Niro.
25 mei t/m 3 september

Cinema Erotica

Ode aan de lust: films, lezingen, performances

EYE viert de sensualiteit, schrikt niet terug voor schaamtevolle schaduwkanten en geeft een overzicht van verleidelijke filmgeschiedenis: van de erotische dans van Asta Nielsen via Jean Genets homo-erotische *Un chant d'amour* tot David Cronenbergs geruchtmakende fetisj-vertelling *Crash*.
1 t/m 19 juni

Daughters of the Dust

Conflicten tussen een grootmoeder en haar kleindochters tonen de kloof tussen traditie en vernieuwing binnen en buiten een Afro-Amerikaanse familie. Julie Dash's veelkleurig portret van de Gulah-cultuur is inmiddels uitgeroepen tot nationaal erfgoed en werd onlangs digitaal gerestaureerd.
Vanaf 1 juni

Howards End

Anthony Hopkins, Helena Bonham Carter, Emma Thompson en Vanessa Redgrave schitteren in dit fraai vormgegeven kostuumdrama vol liefdesverwikkelingen en onderhuidse klassenconflicten aan de vooravond van WOI. De film toucheerde maar liefst negen Oscarnominaties en verzilverde er drie, waaronder die voor Beste Actrice. De heruitbreng valt samen met de 25ste verjaardag van de film, die onlangs digitaal werd gerestaureerd (4K).
Vanaf 8 juni

EYE Filmmuseum Amsterdam
Info & tickets eyefilm.nl

BankGiroLoterij

Yan Ting Yuen over *De keuze van mijn vader*

‘IK HEB LEREN LOSLATEN’

Via de migratiegeschiedenis van haar eigen familie vertelt Yan Ting Yuen in *De keuze van mijn vader* het grotere verhaal van Oost en West. Decennia geleden trok haar familie van China via Hongkong naar Nederland, en nu keren ze weer terug. ‘Als je niet zelf met de billen bloot gaat, wordt het sowieso een slechte film.’

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

De band tussen haar twee thuislanden speelde in de films van de Chinees-Nederlandse filmmaakster Yan Ting Yuen altijd al een prominente rol. De familie Ho, de restauranthouders uit Zeist, in haar korte debuut *Chin.Ind.: Een leven achter het doorgeefluikje* (2001). De voorzichtige stappen op de Chinese markt van de oer-Hollandse Hema in haar meest succesvolle film, *Het geheim van de Hema* (2012). En de pogingen om in Nederland een boeddhistische tempel uit de grond te stampen in haar meest recente film *Mr. Hu en de tempel* (2015).

Maar zo dichtbij als in *De keuze van mijn vader* kwam ze niet eerder bij haar eigen verhaal. Yuen neemt het besluit van haar ouders om na enkele decennia in Nederland terug te keren naar Hongkong als aanleiding om hun migratiegeschiedenis en de gevolgen daarvan voor haar eigen leven onder de loep te nemen. Hoe hadden hun levens eruitgezien als ze in China waren gebleven, op het platteland van Dapeng waar haar vader werd geboren? Of in Hongkong, waar de migratiegeschiedenis van de familie begon?

Yuen had zich altijd ver gehouden van egodocumentaires, maar nu voelde het plotseling onvermijdelijk. “Toen ze de keuze maakten om terug naar Hongkong te gaan, was ik nog druk met de laatste fase van *Het geheim van de Hema*, maar ik móést dat toen filmen. Het kon niet wachten: ze gingen naar Schiphol, het was de laatste keer dat ze in Nederland waren. Dus ik ben het gewoon gaan filmen. In eerste instantie was het nog niet de bedoeling dat ik er zelf ook zo’n grote rol in zou spelen, maar met dit soort persoonlijke verhalen kan het eigenlijk niet anders. Als je niet zelf met de billen bloot gaat, wordt het sowieso een slechte film. Zij zijn heel open, dus als ik me niet blootgeef, als filmmaker en als familielid, dan is de balans niet goed.”

Aannames

De keuze van mijn vader verbindt de levensloop van Yuens familie aan de ontwikkelingen in China in de afgelopen decennia, van de Culturele Revolutie in de jaren zestig tot de razendsnelle economische groei nu. Zo vertelt de film ook de grotere geschiedenis van de migratie van Oost naar West, maar niet altijd op de geijkte manieren. “Hoe dieper ik erin dook, hoe meer bleek dat het eigenlijk wel meeviel hoezeer mijn vaders leven door de loop van de geschiedenis werd beïnvloed. Mijn aannames klopten niet. Ik dacht: hij zal wel gevlucht zijn vanwege de Culturele Revolutie, maar dat bleek helemaal niet waar. Zo ging het keer op keer.”

Het maakte dat Yuen haar rol als regisseur moest herzien. “Ik begon met allerlei aannames en vragen, om uiteindelijk steeds stiller te worden, omdat ik besefte dat die vragen me niet verder brachten. Ik was bezig met wat er had kunnen gebeuren, maar dat speelde voor mijn vader, de pragmatische restauranthouder, geen rol. Het zat in mijn hoofd, niet het zijne. Dat was best confronterend. Als regisseur ben je toch een controlfreak, maar ik heb bij deze film echt leren loslaten.”

Ook op de set moest Yuen soms de controle uit handen geven. Het meest evident was dat in de prachtige scènes die werden gedraaid in het voormalige Chinese restaurant van haar ouders in Maastricht. Sinds de verkoop stond het pand leeg; de filmmakers konden nog net voordat een projectontwikkelaar ermee aan de slag zou gaan in de restanten van het oude interieur draaien. “Het was echt de eerste keer dat ik daar weer naartoe ging, dat moment wilden we vastleggen. Dus de crew is zonder mij naar dat restaurant gegaan om de opnames voor te bereiden, de dag voordat ik erheen zou gaan. Een absurde situatie: ik kon geen regisseur meer zijn omdat ik de hoofdpersoon was.”

Wortels

Yuens vader overleed afgelopen november, kort nadat de film werd afgerond. Terug in zijn geboortedorp, niet ver van waar zijn levensboom ooit werd geplant. Het maakte dat de première van de film op het IFFR afgelopen januari voor Yuen eigenlijk te vroeg kwam. “Ik was natuurlijk heel blij dat de film daar in première kon gaan, en dat mijn moeder en familie erbij konden zijn. Maar ik had ik er nog absoluut geen afstand van genomen. Inmiddels is het stof een klein beetje neergedaald; ik besef beter dat hij er niet meer is en dat maakt me extra blij en trots dat ik deze film over hem heb gemaakt.”

Voor Yuen is met het maken van de film des te duidelijker geworden dat haar wortels inmiddels in Nederland liggen. “Als je uit twee culturen komt, wil je vaak eigenlijk niet kiezen. Als het dan hier niet zo goed gaat, kun je denken: ‘ik kan altijd nog naar Hongkong’, of andersom. Maar na dit verhaal is er voor mij iets afgerond; mijn thuis ligt in Nederland, dat is me heel duidelijk geworden. De politieke situatie zit niet expliciet in de film, op één discussie met mijn neven na, maar je ziet in Hongkong de democratie afglijden. Dat deed me zo’n zeer.”

De keuze van mijn vader ★★★½☆ NEDERLAND, 2017 | REGIE YAN TING YUEN | 79 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN VANAF 22 JUNI EN ONLINE VIA **picl.nl**

Na het harde realisme van drugsdrama *Heli* gooit regisseur Amat Escalante het met *La región salvaje* schijnbaar over een andere boeg. Maar ook deze horror is gebaseerd op de Mexicaanse werkelijkheid. 'Google maar eens "vrouwen dood Mexico".'

DOOR KEES DRIESSEN

Amat Escalante over *La región salvaje*

'ER ZIJN AL ZOVÉÉL FILMS WAARIN JE DE GENITALIËN NIET ZIET'

De Mexicaanse regisseur Amat Escalante beweert eerst nog dat zijn film *La región salvaje* (internationale festivaltitel: *Untamed*) zich overal had kunnen afspelen: "Misschien niet in een metropool als Mexico-Stad of Parijs, maar wel in elke kleinere plaats. Overal waar mensen conservatiever zijn." En inderdaad lijkt zijn film, met zijn fantasievolle horrorelementen, in de eerste plaats te gaan over de menselijke psyche in het algemeen.

Maar vervolgens blijkt uit antwoord na antwoord hoezeer de film is geworteld in de plaats waar hij is gemaakt: Guanajuato, Escalantes thuisstaat. "Het is waar ik vandaan kom. Waar ik mijn inspiratie vandaan haal. Daarom klopt het voor mij om de film daar op te nemen." En daarmee wijkt *La región salvaje* (letterlijk: 'het wilde gebied') toch minder af van zijn maatschappelijk bevlogen voorgangers (waaronder het confronterende drugsdrama *Heli*, dat in 2013 de regieprijs won in Cannes) dan op het eerste gezicht lijkt. "Ik wilde experimenteren, maar wel in mijn wereld blijven", zoals Escalante het omschrijft.

Om te kunnen beschrijven wat dat inhoudt, moeten sommige elementen uit de wonderlijke plot worden benoemd. En dus volgen hier enkele spoilers.

Tentakels

De belangrijkste spoiler is de aanwezigheid van een buitenaards seksmonster. Met veel vlezige tentakels, die zich – net zoals in Japanse *hentai*-animatie – wellustig vergrijpen aan aardbewoners van het geslacht homo sapiens. Menselijke eronauten, zogezegd, die al snel verslaafd raken aan hun intergalactische intimiteiten.

Maar al is het onderwerp van de film daarmee letterlijk niet van deze wereld, de bron van het verhaal is dat wel. "Het begon met een artikel voorop een Mexicaanse tabloid", vertelt Escalante, "waarin stond dat mensen een homoseksueel hadden verdronken. In de kop gebruikten ze een heel beledigend woord voor 'homoseksueel'. Zoiets ligt gewoon in de krantenbakken. Niemand kijkt ervan op."

En inderdaad speelt homoseksualiteit een belangrijke rol in de plot van *La región salvaje*. Voor Escalante zelf staat het monster dan ook niet zozeer voor individueel, maar voor maatschappelijk onderdrukte seksualiteit: "Het monster moest vies en grotesk zijn, omdat mensen zo over seks denken, en over hun lichaam. Want zo hebben ze dat geleerd, van maatschappij en kerk: seks is vies en gevaarlijk. Guanajuato is conservatief en religieus, met veel geweld tegen mensen met andere seksuele voorkeuren en veel geweld tegen vrouwen. Google maar eens 'vrouwen dood Mexico'. Natuurlijk worden vrouwen ook in andere landen slecht behandeld, maar in Mexico is het een epidemie. Mijn film is een reactie op die manier van denken. Ik kwam uit op een monster, omdat ik in Mexico altijd het gevoel heb dat er iets kookt onder de oppervlakte. Iets duisters. Iets wat zogenaamd verborgen is, terwijl iedereen het ondertussen gewoon kan zien."

Aansteker

Escalante brengt de tentakelseks daarom expliciet in beeld. Niet zo lang en nadrukkelijk als in *hentai*, maar toch: voor het festivalpubliek in Venetië (waar *La región salvaje* in première ging en de regieprijs won) bleek het al heel wat. "Het had misschien ook kunnen werken als ik de seks alleen gesuggereerd had. Je weet wel: dat idee dat mensen dan in hun verbeelding een nog veel interessanter monster verzinnen. Maar zo werk ik niet. Al vanaf mijn eerste film wil ik dingen zichtbaar maken en niet wegkijken. Ik wil dingen laten zien die we misschien niet zouden moeten zien. Bovendien, er zijn al zoveel films waarin acteurs zo bewegen dat je hun genitaliën net niet ziet… Al dat verbergen van dingen… Ik houd er niet van. En dus moet ik ook het monster laten zien – anders zou het niet in balans zijn."

Dat laten zien wat je misschien niet wil zien doet denken aan de veelbesproken martelscène in *Heli* met penis en aansteker, die een deel van het publiek destijds te ver ging. Maar Escalante benadrukt dat veel geweld in Mexico juist helemaal niet in het verborgene plaatsvindt. "Het nieuws is heel visueel. Niet het gewone journaal, maar wel de tabloids. De kranten die het beste verkopen, zijn de kranten met lijken op de cover. Ook in Guanajuato. Dus als je daar opgroeit, raak je gewend aan beelden die je misschien helemaal niet zou moeten zien. En alleen maar omdat ze kranten willen verkopen. Maar ja, misschien heb ik voor mijn film ook niet echt een goede reden om dingen expliciet te laten zien. Misschien is het iets cultureels. Ik weet het niet."

Anarchie

Escalante peinst: "Over dat zien en niet willen zien: het is niet eens zo dat mensen in Mexico wegkijken, maar ze doen er niks aan. En dat is weer omdat corruptie en onrechtvaardigheid juist volstrekt openlijk plaatsvinden. Dat is enorm frustrerend: het gebeurt recht voor je neus maar je kunt er niets aan doen. Zoals die twee bussen met 43 protesterende studenten die een paar jaar geleden in Mexico verdwenen. Toen ze later werden teruggevonden, bleken ze verbrand – door het leger. In een ander land zou zoiets gevolgen hebben. Bij ons was er wel een schandaal, maar het bleef zonder gevolgen. En als *zoiets* al geen gevolgen heeft, dan heeft niks gevolgen. Dan leef je bijna in een anarchie."

Het verborgen houden van het monster, wat op zich een effectief filmcliché is, zou in die Mexicaanse context nergens op slaan. De Mexicaan kan – uit conservatieve, religieuze of moedeloze overwegingen – wel *doen* alsof hij niks ziet, maar hij weet allang dat het monster bestaat. En ook dat het dodelijk kan zijn.

Lucide dromen

Het erotisch, surrealistisch drama *La región salvaje* over onze dierlijke drang naar genot blijft op je netvlies gebrand.

Of ze wel eens lucide dromen heeft gehad, vraagt een vrouw aan Alejandra, de hoofdpersoon in deze bizarre film die zich misschien nog wel het best laat omschrijven als erotisch, futuristisch, surrealistisch, horror, drama. *La región salvaje* is namelijk niet te vatten in één enkel genre. De film is zélf als een lucide droom: het is te bizar om echt te zijn, maar je gelooft het, want alles ziet er realistisch uit, behalve dat ene: een 'personage' dat we nauwelijks zien. De spil in het verhaal is glad als een aal en glijdt in de openingsscène zo naar binnen bij Veronica, de eerste met wie we in de film kennismaken. Ze kreunt van genot terwijl we recht tegen haar naakte lijf aan kijken. De daaropvolgende scènes zijn net zo doordrenkt van erotiek. En dat belooft wat voor de rest van de film. Misschien is dat wel onze *raison d'être*: seks, lijkt regisseur Amat Escalante te beweren. Let vooral ook op de scène in het bos, vlak nadat er iets wordt uitgelegd over onze dierlijke drang naar genot.

Escalantes *La región salvaje* is zo sterk, omdat er slechts één eigenaardig fenomeen in voorkomt en de rest 'doodgewoon' drama is. De setting is het conservatieve Guanajuato in Mexico, waar geweld en homofobie aan de orde van de dag zijn. Het huwelijk van Alejandra loopt op de klippen door een wel heel ingewikkelde driehoeksverhouding. Haar schattige jonge zoontjes, mooi en naturel gespeeld, kunnen daar de dupe van worden, als ze niet uitkijkt. Het buitenaardse lijntje waar we vanaf het begin van de film meteen kennis mee maken, werkt als gloedhete katalysator in het verhaal. In feite gaat het mis met iedereen die met hem in aanraking komt.

Alejandra verandert van liefhebbende moeder in een apathisch monster en schakelt razendsnel weer om naar de liefhebbende moeder. De film is opgedragen aan de vorig jaar overleden Poolse regisseur Andrzej Żuławski, diens film *Possession* uit 1981 was een grote inspiratiebron.

La región salvaje heeft de potentie van een instant-klassieker, al is het alleen al omdat het een film is die op je netvlies gebrand blijft en misschien de nacht na je bioscoopbezoek al je nachtmerries binnen sijpelt.

BERI SHALMASHI ★★★★½

La región salvaje MEXICO, 2016 | REGIE AMAT ESCALANTE | 100 MINUTEN | MET KENNY JOHNSTON, SIMONE BUCIO, RUTH RAMOS | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 15 JUNI

Marion Hänsel over *En amont du fleuve*

‘ER KOMT EEN MOMENT DAT JE

Twee mannen in een boot varen tegen de stroom in een rivier op, terug naar de bron: hun vader. Marion Hänsel brengt in *En amont du fleuve* het verlangen naar ouderlijke erkenning terug tot de essentie. Hänsel: ‘Je wil gewoon van je vader weten: doe ik het goed, houdt hij van me?’

DOOR MARISKA GRAVELAND

ACHTEROM MOET KIJKEN’

In het ingetogen psychologische drama *En amont du fleuve* varen twee mannen (mooie rollen van Sergi Lopez en Olivier Gourmet) stroomopwaarts een Kroatische rivier op. Hun afwezige vader is het enige wat deze twee zwijgzame halfbroers bindt. Joé heeft vooral herinneringen aan de losse handjes van zijn vader, Homer heeft de man helemaal nooit gekend. In *En amont du fleuve* is de vader nog steeds dominant, ook al is hij er niet meer – iemand kan in zijn afwezigheid juist heel aanwezig zijn.

De twee mannen zijn geen praters maar wat ze vertellen is veelzeggend. Door de ingedikte vorm zit er vaak veel tragiek samengebald in één zin. De Belgische regisseur Marion Hänsel gaat daags na de voorpremière in Amsterdam dieper in op een aantal zinnen die de halfbroers uitspreken.

Homer: ‘Ik had mijn vader willen vertellen hoeveel trucks ik heb.’ Homer is eigenaar van een groot vrachtwagenbedrijf, maar zijn vader heeft daar nooit belangstelling voor getoond. Bovenstaande zin had ook uit de mond van een kind kunnen komen: ‘Kijk eens papa hoeveel speelgoedtrucks ik heb verzameld!’ Hänsel: “Ieder mens zoekt altijd naar erkenning van zijn ouders, misschien nog meer van de vader, gewoon om te weten: doe ik het goed, houdt hij van me. Dat geldt natuurlijk helemaal voor Homer, die de naam van zijn vader geeneens kent totdat hij een brief van een notaris krijgt. Hij had zo graag trots aan zijn vader willen vertellen wat hij heeft bereikt. Ik vind dit een van de meest ontroerende zinnen die romanschrijver Hubert Mingarelli in zijn scenario heeft opgenomen. Joé antwoordt troostend: ‘Vertel het dan maar aan mij. Onze vader heeft ook nooit geweten hoeveel boeken ik heb geschreven, dat interesseerde hem ook niet.’ Door dat tekort aan aandacht is Homer niet zeker van zichzelf, hij is aarzelend, constant bezig met wat hij doet en hoe hij het doet. Hij zit op slot, want hij heeft maar op één manier geleerd hoe je met problemen omgaat: door erover te zwijgen.”

Joé: ‘Ik schrijf om niet te hoeven praten.’ “Joé heeft als schrijver een uitingsvorm gevonden voor wat zich van binnen afspeelt. In zijn boeken is hij weliswaar openhartig, maar hij vindt het moeilijk om zich uit te spreken tegen echte mensen. Zo’n zin is typisch voor Hubert Mingarelli, ik vermoed dat het autobiografisch is. In de boeken van Hubert, die zich heeft afgezonderd in een klein dorpje dicht bij de Vercors, is de moeder vaak afwezig en heerst er een constante angst voor geweld binnen het gezin. Als Hubert in het echte leven ergens problemen mee heeft dan wuift hij die weg, hij durft niet of heeft geen zin om daarop in te gaan. Ooit vroeg ik hem, naar aanleiding van een scène in de film: ‘Was je vader gewelddadig?’ Maar hij maakte me duidelijk dat ik beter geen persoonlijke vragen meer kon stellen. ‘Ik schrijf om niet te hoeven praten’, inderdaad.”

Joé: ‘Op een rivier kun je niet verdwalen.’ De halfbroers gaan niet voor niets stroomopwaarts naar de watervallen: “Ze gaan terug naar hun wortels, waar het allemaal is ontstaan, de bron. Daar bij die watervallen krijgt de film bijna een detectiveachtige vorm, omdat ze willen weten hoe hun vader gestorven is.”

Hänsel maakt daarbij zoals in veel van haar films gebruik van een gesloten ruimte, met *huis clos,* waarin haar personages juist alle ruimte krijgen. Zoals de auto in *La tendresse*, waarmee het gescheiden echtpaar na twaalf jaar weer samen een reis naar Zwitserland maakt, of het marineschip in *Noir océan*, waarop de mariniers vastzitten op weg naar een atoomproefatol. “Vanuit die *huis clos*-situatie confronteer ik mijn personages met de omgeving, en dat decor is bij mij altijd de natuur, de zee, de woestijn, de rivier. Misschien komt dat omdat ik zoveel van onze planeet hou. Ik zou het heel moeilijk vinden om in een stad te filmen, ik heb dat één keer gedaan en die film vind ik dan ook niet goed: *Sur la terre comme au ciel*, een hele rare film. Ik hou van stilte, van wind, van golven. Ik wil graag weten hoe die omgeving inwerkt op de personages.”

Joé: ‘Als je wilt weten wie je vader was, kijk dan naar jezelf.’ Homer hoort Joé uit over hun vader, wil dolgraag weten wat voor man hij was. Elk brokstukje is voor hem belangrijk, maar Joé kaatst hier de bal terug. Hänsel: “Homer drinkt net zoveel bier als zijn vader. Ook hij kan agressief worden en onverstandige dingen doen. Homer zet het gedrag van zijn vader voort. Maar langzaam raakt hij bevrijd van de wens om indruk te willen maken met zijn daden. Die erkenning van buitenaf heeft hij niet meer zo nodig. Je kunt best een tijdlang alleen maar rechtdoor gaan in het leven, maar er komt een moment dat je met jezelf in botsing komt en achterom moet kijken, en het verleden niet meer kan ontlopen.”

Haar subtiele schets van dit pijnlijke maar noodzakelijke proces wordt nergens dramatisch aangezet. “Misschien zijn mijn films daarom zo weinig commercieel. Ik ben altijd bang voor te veel emotie, misschien een beetje té bang. Neem de scène in de kajuit waar de halfbroers in het donker met elkaar praten. Je ziet bijna niks, alleen even de ogen van Joé. Ik wilde kijken hoe ver je kan gaan met het niet-tonen om toch ontroering op te wekken. Ook ben ik voorzichtig met het gebruik van muziek, ik wil de kijker niet te veel sturen. Ik zie liever dat je je net als de twee mannen op de rivier laat meevoeren en met ze meezoekt.”

Een vader die geen vader was

Twee broers maken in Kroatië een tocht naar de afgelegen plek waar hun vader overleed. Het sterke punt van de film is het besef dat aan sommige tragedies geen enkele franje te bespeuren valt.

Nu Europese filmmakers dankzij terugtrekkende overheden overal met de pet rond moeten om een project te kunnen realiseren, wordt het steeds moeilijker om artistieke keuzes te onderscheiden van contractuele verplichtingen.

Neem *En amont du fleuve* van de Franse filmmaker Marion Hänsel (*La tendresse*). De film vertelt het verhaal van twee halfbroers, Homer en Joé, die elkaar voor het eerst of na een hele lange tijd ontmoeten in Kroatië. De een woont ergens in Europa, de ander in Mexico. De reden dat ze hier tegen de stroom in – de Engelse titel van de film is *Upstream* – een tocht op deze prachtige rivier ondernemen, is dat hun vader een eind verderop met een kogel in z’n hoofd gevonden is. Het zijn allebei geen praters, dus we leren maar heel sporadisch iets over hun achtergronden. Veel blijft onduidelijk, wat de film iets prettigs terughoudends geeft.

Maar was deze rivier Hänsels gedroomde locatie voor het verhaal of worden we als kijker bedrogen en kijken we eigenlijk naar een folder van de Kroatische VVV? En zijn Olivier Gourmet en Sergi López haar gedroomde tegenspelers of is hun casting het resultaat van de contractuele voorwaarden van Belgische en Spaanse coproductiefondsen?

Waarom doen zulke vragen ertoe? Op z’n minst omdat ze zich opdringen tijdens het kijken en je afleiden van waar je eigenlijk mee bezig wilt zijn: het drama, de geschiedenis van deze twee mannen die voor altijd de schaduw voelen van hun overleden vader. Een weinig vriendelijke man, zo blijkt. Maar zelfs het personage van de vader – een voormalig lid van het Vreemdelingenlegioen – krijgt reliëf in Hänsels (en Hubert Mingarelli’s) scenario, dus aan karakterontwikkeling ligt het niet. Maar het geheel heeft iets geforceerds. Soms wordt de indruk gewekt dat we met een survivaltocht te maken hebben – toegegeven (spoiler): de golden retriever brengt het er niet goed van af – en vooral Olivier Gourmets personage Homer (of Homerus, maar zoek vooral niet naar associaties met Griekse mythologie of een bepaalde Amerikaanse animatieserie) gedraagt zich te dwars en opstandig voor de situatie.

Het idee van een vader die geen vader had moeten zijn en zonen die de rest van hun leven met vragen blijven zitten, is zonder meer ontroerend en het maakt de film de moeite waard. Ook de terughoudende, bijna bescheiden score van de Nederlandse componist Paul M. van Brugge accentueert het sterke punt van de film: het besef dat aan sommige tragedies geen enkele franje te bespeuren valt. Het is zoals het is. Op die momenten voelt de film echt. En juist daarom had het wat minder gemogen met de schoonheid van die rivier.

RONALD ROVERS ★★★☆☆

En amont du fleuve BELGIË/NEDERLAND/KROATIË, 2016 | REGIE MARION HÄNSEL | 90 MINUTEN | MET OLIVIER GOURMET, SERGI LÓPEZ, JOHN LYNCH | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 1 JUNI

SUMMERSCHOOL FILMKRITIEK

Deze herfst organiseert EYE een grote tentoonstelling over het werk van Apichatpong Weerasethakul en Cao Guimarães. In hun films roepen ze een wereld op waarin droom, zintuiglijke ervaring en werkelijkheid, poëzie en politiek op verrassende wijze samenkomen.

De Thaise kunstenaar Weerasethakul (1970) won in 2010 op het festival van Cannes een Gouden Palm voor *Uncle Boonmee Who Can Recall His Past Lives*. Ook maakt hij video-installaties, foto's en experimentele documentaires die de grenzen van de cinema overstijgen. De Braziliaanse kunstenaar Guimarães (1965) is vooral bekend om zijn korte films en video-installaties, maar maakt ook bijzondere speelfilms die eerder bijvoorbeeld te zien waren op het Filmfestival Rotterdam.

De vijfde Summerschool Filmkritiek die de Filmkrant in samenwerking met EYE organiseert zal geheel in het teken staan van het werk en de ontmoeting van de beide kunstenaars, de kruisbestuivingen tussen film en beeldende kunst, het verschil tussen films kijken in een expositieruimte en de bioscoop, landschapsfilms en Slow Cinema. Samen maken we een bijlage die in het najaar bij de Filmkrant zal verschijnen.

Altijd al een keer voor de Filmkrant willen schrijven? Doe dan nu mee aan onze zomerschool filmkritiek die dit jaar geheel in het teken zal staan van twee prominente filmkunstenaars: Apichatpong Weerasethakul en Cao Guimarães.

Bestemd voor
jonge (film)journalisten tot ongeveer 30 jaar met al enige (schrijf)ervaring.

Doel
Een publicatie in de Filmkrant of filmkrant.nl van juli/augustus. Er is ook de mogelijkheid om een video-essay te maken of een andere vorm van beeldjournalistiek te onderzoeken. De cursus is Nederlandstalig. Voor de video-essays bestaat de mogelijkheid om een Engelstalige bijdrage te leveren.

Data Er zijn vier bijeenkomsten op de maandagavond van 19 tot 22 uur: 19 juni, 3 juli, 10 juli en 21 augustus. Hou er rekening mee dat er steeds voorafgaande aan de bijeenkomst een deadline is voor je kopij en dat je in de week van 21 augustus nog wat tijd moet inruimen om je artikel of video-essay te voltooien! Locatie t.b.a.

Begeleiding Dana Linssen en Ronald Rovers van de Filmkrant

Kosten € 125,–

Geïnteresseerden sturen voor maandag 12 juni 2017 een pitch van 300 woorden voor een artikel of video-essay dat je tijdens de cursus wilt gaan maken, maximaal drie (gepubliceerde) artikelen en/of video-essay's, een relevant CV van maximaal 1 pagina en een motivatiebrief van maximaal 400 woorden naar *info@filmkrant.nl*. Deelnemers moeten een bewezen interesse hebben in filmgeschiedenis en filmkritiek. Maar uiteindelijk geven inzicht, passie voor film, visueel inzicht en schrijfvaardigheid de doorslag. Er is plaats voor minimaal 6 en maximaal 12 deelnemers. We streven ernaar om de selectie op dinsdag 13 juni bekend te maken. Ook deelnemers aan eerdere filmcursussen worden uitgenodigd zich weer aan te melden!

eye de FILM KRANT

Martin Provost over *Sage femme*

‘IK KEN DE WERELD VAN DE VROUWEN’

De Franse regisseur Martin Provost heeft het niet op ‘brave, wijze vrouwen’: ‘Catherine Deneuves personage is een egoïst en doet mensen pijn. Maar als je door zo iemand gekwetst wordt, had je dat misschien nodig.’

DOOR KEES DRIESSEN

Tijdens de openingscredits verschijnt groot ‘Catherine’ in beeld. Daarnaast, kleiner, de achternamen: Deneuve en Frot. “Ik heb de film voor hen geschreven”, zegt regisseur Martin Provost op het Filmfestival van Berlijn. “Voor hen en Olivier Gourmet. En alle drie zeiden ze gelukkig ja.”

Deze Catherines zijn de grootste troef van de film. Met Deneuve als de vroegere geliefde van wijlen de vader van de alleenstaande (maar gaandeweg in Gourmet geïnteresseerde) Frot. Helaas moeten de twee actrices het vooral hebben van hun présence: aan het verhaal valt weinig eer te behalen.

Sage femme is zo’n film waarbij je meteen ziet welke momenten in de trailer thuishoren. Ach, ze hebben ruzie; o gelukkig, nu lachen ze weer samen; ooh ze kust Gourmet… clichéscènes die in een trailer exact hetzelfde vertellen als in de film. Gelaagdheid is ver te zoeken.

En dat terwijl de Franse regisseur Provost zichzelf presenteert als vrouwenkenner. “Ik ben opgegroeid met vrouwen. Ik ken hun wereld. Mijn moeder droeg me op handen, ik had mijn zus, mijn grootmoeder. Bij hen was ik in mijn element. Mijn vader was een marineofficier, afwezig en autoritair; mannen heb ik nooit echt begrepen.”

Goede invloed

En dan toch: clichés. De twee Catherines spelen in *Sage femme* twee vrouwentypes, waarbij vanaf het begin duidelijk is dat de egoïstische, liegende, drinkende, rokende, gokkende Bourgondiër Deneuve (eigenschappen die de Koningin van de Franse cinema met onmiskenbare flair vertolkt) een goede invloed zal zijn op de ‘brave’ en ‘wijze’ (twee betekenissen van het Franse *sage*) Frot. Want met braafheid kun je natuurlijk nooit gelukkig worden.

En inderdaad is dat de boodschap van Provost: “Uiteraard is Frots personage een goed mens. Ze is eerlijk en doet geen vlieg kwaad. Maar ze lijdt, omdat ze niet geleefd heeft. Deneuves personage is een egoïst en doet mensen pijn. Maar zulke mensen hebben ook een functie. Als je door hen gekwetst wordt, had je dat misschien nodig – dat is mij zelf ook overkomen en ik heb daarvan geleerd. Weet u, we zijn tegenwoordig allemaal zo normaal geworden. Het ontbreekt ons aan fantasie. Het is goed om mensen te hebben die afwijken. Dat is ook een levenskunst.”

Leugens

Liegen hoort daar volgens Provost bij. “Bepaalde leugens zijn formidabel en creëren geweldige mensen. We dragen allemaal verschillende levens in ons. Slechts één ding zijn is te beperkt. Ik denk dat alles uitproberen en jezelf niets verbieden, zoals Deneuves personage doet, ook een vorm van wijsheid is. Ik wil daar niet moralistisch over doen.”

Dat blijkt, in de film. Maar goed, het is een visie op het leven. Niet één die mij een aansporing lijkt om romantisch met meneer Provost in zee te gaan, maar toch: een visie. En die had met minder clichés verbeeld kunnen worden.

Het is extra jammer, omdat Provost met Catherine Frots vroedvrouw (de *sage-femme*, ditmaal *met* streepje) een boeiend en zelden benut beroep als uitgangspunt neemt. Want hoe is dat, om leven na leven op aarde te brengen terwijl je met je eigen leven niet gelukkig bent? Het is een thematiek die Provost aanstipt, maar nauwelijks uitwerkt.

Bovendien heeft zijn film te weinig focus: de dreigende sluiting van Frots kleinschalige bevallingskliniek ten faveure van een onpersoonlijke ‘babyfabriek’; de zwangerschap van haar schoondochter; haar zoon die zijn toekomst als chirurg wil opgeven om *ook* vroedvrouw te worden – het zijn allemaal belangrijke gebeurtenissen die hun minuten opeisen in de film maar aan de essentie, de relatie tussen de twee Catherines, weinig specifiekers toevoegen dan dat het leven voortgaat en verandert en je af en toe keuzes moet maken.

De eerlijkheid gebiedt wel om te zeggen dat één larmoyant moment dat ik als vergezocht wilde afserveren, volgens Provost autobiografisch is: in *Sage femme* vertelt een cliënt van de kliniek dat haar eigen leven bij geboorte was gered dankzij een bloedtransfusie van de vroedvrouw. “Zo ging dat ook bij mij”, bezweert Provost. “Bij mijn geboorte was mijn bloed niet goed en mijn moeder had niet dezelfde rhesuswaarde. Mijn vader reisde de hele nacht door de stad, op zoek naar een donor. Totdat we ontdekten dat onze vroedvrouw het goede bloed had. Zij heeft mij haar bloed gegeven en mijn leven gered.”

Provost koestert het vrouwenbloed in zijn aderen. Zelfs de overleden vader in *Sage femme*, die op foto’s voorbijkomt, wilde hij iets vrouwelijks geven. “Die foto’s moesten visueel sterk zijn. Maar een voetballer doet me bijvoorbeeld weinig. Daarom maakte ik van hem een zwemmer. Zwemmers hebben een andere relatie tot hun lichaam. Ze zijn kwetsbaarder, met dat kleine broekje haha! En met het water – dat trouwens in al mijn films voorkomt en heel belangrijk voor me is – begeven ze zich in een vrouwelijk element.” Hm. Water als vrouwelijk element – ik vrees dat ik ook hierin alleen maar een cliché kan zien.

Sage femme ★★☆☆☆ FRANKRIJK, 2017 | REGIE MARTIN PROVOST | 117 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMIEN | TE ZIEN VANAF 22 JUNI 2017

Filmfestival Cannes 2017

IS CANNES NOG NODIG?

Is Cannes nog nodig, vroeg iemand tegen het einde van het festival op Twitter. Makkelijke vraag. Moeilijk te beantwoorden. Met 'Cannes' bedoelde hij het Filmfestival van Cannes, dat de afgelopen weken zijn zeventigste editie beleefde. Wat 'nodig' precies betekent, daarover verschillen filosofen van mening. Laten we op zoek gaan naar een antwoord.

DOOR RONALD ROVERS

L'AMANT DOUBLE

In de kelder van het festivalpaleis werden tijdens de zeventigste editie van het filmfestival van Cannes honderden nieuwe films verhandeld, waarvan de meesten nooit in de competitie van een groot festival zullen belanden. Op die markt presenteerde het European Audiovisual Observatory een rapport over wereldwijde filmtrends. Zo heette het tenminste, maar veel trends vielen er niet in te bespeuren.

Het marktaandeel van Europese films in de verkoop van bioscoopkaartjes in Europa daalde de afgelopen vijf jaar met bijna drie procent, terwijl dat van Amerikaanse films steeg naar 67,4 procent. Plus: video-on-demand à la Netflix groeit. Dat is niet bepaald 'man bijt hond', maar het legde wel meteen de vinger op een pijnlijke plek, want de Amerikaanse streamingdienst manifesteert zich steeds nadrukkelijker als investeerder in films. Het was de reden dat 'Cannes' zich de afgelopen weken in een ongemakkelijke positie bevond.

In de hoofdcompetitie had het festival twee door Netflix gefinancierde films geselecteerd: *Okja* van Bong Joon-ho en *The Meyerowitz Stories* van Noah Baumbach. Geheel volgens de bedrijfsfilosofie zou Netflix de films na de festivalpremière zo snel mogelijk op hun platform beschikbaar maken. Dat leidde tot woede bij de Franse bioscoopketens, die onmiddellijk bij het festival protesteerden. Volgend jaar geldt voor elke film in de competitie dat er drie jaar moeten zitten tussen bioscoop- en tv-vertoning. Maar met de groeiende invloed van diensten als Netflix en concurrent Amazon op de financiering van films is dat niet houdbaar. Het illustreert de moeizame omgang van het festival met nieuwe ontwikkelingen.

Niet alleen de omgang met Netflix maakt een gedateerde indruk. Kledingvoorschriften voor gasten op de rode loper, de automatisering van de website waar gasten hun bezoek aan Cannes organiseren: slechts schoorvoetend past het festival zich aan aan de 21ste eeuw.

Ondermijnen

Cannes biedt misschien nog steeds de beste selectie van alle grote festivals. Feit is wel dat het die positie in toenemende mate aan de Quinzaine des Réalisateurs en Semaine de la Critique te danken heeft, bijprogramma's die in de jaren zestig werden opgericht uit onvrede met

de behoudende keuzes van het festival. Dat conservatisme zit echter nog steeds in het DNA van Cannes.

Vooraf klaagde niemand over de selectie. Nieuwe films van Michael Haneke, Todd Haynes, Sergei Loznitsa, Noah Baumbach, Arnaud Desplechin, Sofia Coppola, Hong Sang-soo, Yorgos Lanthimos: het leek wel een snoepwinkel waarin je als filmliefhebber twee weken mocht rondstruinen. Nu men de films gezien heeft, is de conclusie dat die selectie tegenviel en roept dat toch weer de vraag op of de nieuwe films van een kleine groep regisseurs niet te gemakkelijk en te vanzelfsprekend in de hoofdcompetitie belanden. Programmeert Cannes te behoudend? En ondermijnt het daarmee – in theorie dan, want verdwijnen zal het festival niet – zijn bestaansrecht?

Eerlijk is eerlijk: voor de selectie van 2017 lag in vergelijking met de edities van pakweg de laatste vijf jaar meer nadruk op stijl. Net als in de competitie van het filmfestival van Berlijn afgelopen februari durfde men het overheersende realisme in de film los te laten. Arnaud Desplechins niet helemaal gelukte openingsfilm *Les fantômes d'Ismaël* (zie pagina 37), François Ozons erotische dubbelgangerthriller *L'amant double* (die ongetwijfeld de Cannes Kink award zou winnen, zou die bestaan), Kornél Mundruczó's vluchteling-als-superheld-verhaal *Jupiter's Moon*, Lynne Ramsay's mokerslag *You Were Never Really Here* en de op LSD en amfetamines draaiende *Good Time* van Bennie en Josh Safdie: allemaal onconventionele films.

Maar verdienen de meer conventionele drama's van Haneke, Kawase, Bong Joon-ho, Fatih Akin en vooral de obligate en overbodige kunstenaarsbiopic *Rodin* van Jacques Doillon wel zo gemakkelijk een plek in competitie? Waarom werd in plaats van *Rodin* niet *Western* van Valeska Grisebach geselecteerd, die nu in het bijprogramma Un Certain Regard zat? Grisebachs eerste film in elf jaar is een verhaal over een groep Duitsers die voor een bouwproject een paar maanden kamp opslaan in Bulgarije. Anders dan in het uit steen gehouwen *Rodin*, waarin je alles kunt voorspellen, vindt Grisebachs verhaal zichzelf al doende uit. Je weet nooit wat er de volgende vijf minuten gaat gebeuren. Zo hadden *Frost* van Sharunas Bartas en *The Florida Project* van Sean Baker (beiden te zien in de Quinzaine des Réalisateurs) en *Visages, villages* van Agnès Varda (in het hoofdprogramma maar buiten competitie) ook in de competitie gekund. Allemaal films met een spontaniteit die volledig ontbreekt in een film als *Rodin*. Want dat is wat we zoeken: een nieuwe kijk, een nieuwe wereld.

VR

Ook al zijn dit maar voorbeelden en is er onder journalisten altijd onvrede over de selectie, het gaat niet om incidenten. Het is onderdeel van een patroon waarin films van makers als de Dardennes, Naomi Kawase, André Téchiné, Gus Van Sant, Nanni Moretti, Jim Jarmusch, Haneke en misschien ook wel Ozon schijnbaar automatisch in de hoofdselectie belanden terwijl meer geschikte kandidaten aan de kant moeten blijven staan. De lauwe reacties op veel competitiefilms dit jaar zijn daar een gevolg van.

Dit is puur vanuit een artistiek perspectief geredeneerd. Als we realistisch zijn, weten we dat *nee* zeggen tegen een film van Haneke – ook al is die niet zo goed – zou kunnen betekenen dat de volgende Haneke naar een concurrerend festival gaat. Hoeveel boze filmmakers kan een festival zich veroorloven?

Toch moet er vaker nee gezegd worden. Vormexperimenten moeten niet alleen in bijprogramma's en speciale secties vertoond worden, maar met alle égards in de hoofdcompetitie verwelkomd worden. Niet Cannes maar het filmfestival van Venetië zal dit jaar als eerste een competitie voor *virtual reality*-films organiseren. Op de festivalmarkt was in Cannes weliswaar een volledige straat aangewezen voor VR-projecten, maar dat is toch echt iets anders dan een officiële competitie.

THE SQUARE

Cannes had wel de primeur van Alejandro González Iñárritu's *Carne y arena*, een *virtual reality*-project in een vliegtuighangar net buiten Cannes dat de ervaring van Mexicaanse vluchtelingen wil overbrengen. In een grote ruimte vol zand die je met blote voeten betreedt, krijg je een VR-headset op en bevind je je plotseling in de woestijn tussen vluchtelingen die gearresteerd worden door de grenspolitie. Net voor het eind van de ervaring richten de agenten hun wapens ook op jou. Heftig, intens en ontroerend, want na de VR-ervaring lees je de echte verhalen van de mensen die je net als levensgrote personages in virtual reality zag.

Radicaal

Het overheersende naturalisme in films zou vaker ter discussie gesteld moeten worden. Het is een hegemonie die niet alleen uit festivalselecties blijkt maar ook uit de overzichten van waarderingen die tijdens Cannes gepubliceerd worden in vakbladen als *Variety* en *The Hollywood Reporter*, en in de verzamelde sterrenlijst van 46 internationale journalisten. Films die meer op plot gebaseerd zijn en hun verhaal realistisch vertellen, scoren bijna altijd hoger. Omgekeerd geldt: hoe lastiger de plot is samen te vatten en hoe meer een film afhankelijk is van sfeer (zie *You Were Never Really Here* van Lynne Ramsay), hoe lager de waardering.

Blijkbaar zijn we zo gewend geraakt aan naturalisme dat zelfs critici – een beroepsgroep die veel films en dus veel stijlen ziet – moeite hebben wanneer een filmmaker iets radicaals probeert. Sergei Loznitsa's *A Gentle Creature* heeft vanwege een radicale stijlbreuk in de film zo ongeveer de laagste waardering van alle competitiefilms in Cannes. Films die binnen veilige kaders blijven, krijgen binnen de festivalbiotoop meer waardering dan films die grenzen proberen te slechten.

Misschien is het dus geen toeval dat Ruben Östlunds *The Square* uiteindelijk met de Palme d'Or naar huis ging. De film bevat een scène die de problematiek uitstekend samenvat. *The Square* is een bijtende en komische reflectie op het schuldgevoel en de hypocrisie van de milieubewuste middenklasse, die de last van de wereld graag op de schouders draagt, zolang die als maatschappijkritische kunst wordt tentoongesteld en aftrekbaar is van de belasting. In een weergaloze scène met een man die een primaat speelt bij de uitreiking van een kunstprijs — net als vernissages (en filmvertoningen) bastions van veilige kunst — wordt in Östlunds typisch confronterende stijl een sociaal ongemakkelijke situatie veel te ver doorgevoerd. Ook al willen mensen dat hij stopt, de acteur blijft mensen lastig vallen en zijn dominantie bevechten in de ruimte gevuld met mannetjes en vrouwtjes. Het levert een van de spannendste scènes van het festival op.

Östlund laat in die scène zien hoe veilig de meeste kunst is. Hoe vaak we ons in comfort wentelen. Hoe zelden we op de proef worden gesteld en over grenzen gaan. Hier ligt een cruciale taak voor Cannes.

ALLE WINNAARS EN VEEL MEER VINDT U IN ONZE FESTIVALBLOGS OP **filmkrant.nl/cannes2017**

Cinema Erotica

UITDAGEND NAAKT

EYE Filmmuseum duikt in het sensuele, het seksuele en het controversiële met Cinema Erotica, een uitgebreid film- en performanceprogramma over de erotische film vanaf de beginjaren tot nu. Het programma biedt ook ruimte aan een nieuwe generatie regisseurs van films die niet alleen opwinden, maar ook uitdagen.

DOOR HUGO EMMERZAEL

In *I Love Dick*, de nieuwe webserie van Jill Soloway over kunstenaars en academici in een kleurrijke Texaanse gemeenschap (zie ook pagina 48), specialiseert kunsthistoricus Toby zich in de esthetiek van pornografie, een veld waarin nog veel werk te verrichten is. Op de universiteit constateerde ze al dat vrouwelijke kunstenaars vijfhonderd keer minder voorkwamen in haar studieboeken dan vrouwelijk naakt. Elk bezoek aan een museum met klassieke kunst bekrachtigt haar punt: het vrouwelijke naakt is niet weg te denken uit de schilderkunst.

In de bioscoop ligt dat net anders. Naakt in film ligt gevoeliger en is zeldzamer, en is dikwijls gemarginaliseerd in de officiële filmgeschiedschrijving. In het programma Cinema Erotica laat EYE de sensualiteit, seksualiteit en controverse juist zien door vanuit verschillende invalshoeken naar de gespannen relatie tussen kunst, film en pornografie te kijken.

Dak eraf

Ophef was er al meteen in 1896, een jaar na de geboorte van de cinema, toen Thomas Edison *The Kiss* opnam. Het is een guitig fragment van achttien seconden waarin een man en vrouw elkaar kussen. De eerste twee kussen zijn slechts op de hoek van de lippen, daarna plant een besnorde man er als klapstuk één op de mond. Voor de Katholieke Kerk in Rome reden genoeg voor een oproep tot censuur. Politieagenten stonden paraat bij opeenvolgende vertoningen. Edison wist op zijn beurt in te spelen op deze rel. In de Edison-catalogus stond over de film geschreven: 'Ze maken zich klaar om te zoenen, beginnen met zoenen, en zoenen en zoenen en zoenen totdat geheid het dak eraf gaat.'

Cinema Erotica vertoont meer films uit de vroege filmgeschiedenis waarvoor de tent is afgebroken. De Deense actrice Asta Nielsen was in 1910 te zien in *Afgrunden*, waarin ze haar romantische wederhelft overhaalt om de kerk op zondag over te slaan en naar het circus te gaan. Geïnspireerd door de circusdansers doet ze zelf een sensuele gauchodans. Deze film en in het bijzonder die dans maakten Nielsen wereldberoemd. De eerste superster van de cinema was geboren. Studio's leerden hun les: sensualiteit en seksualiteit trekken publiek dat verlangt naar nieuwe prikkels in de filmzaal.

Tunnel

Terwijl Hollywoodfilms in de 'roaring twenties' diva-actrices introduceerden om posters en filmprenten met hun uitzonderlijke schoonheid te kunnen sieren, voltrok zich buiten het zicht een andere ontwikkeling. Expliciet erotische films van hooguit één filmrol lang (12 minuten) werden in mannenclubjes vertoond. Deze zogenaamde 'stag films' circuleerden ook via 8mm-netwerken waarin mensen een spoel met de post opgestuurd kregen en er zelf een door moesten sturen. Vroeger of later zou seks in de gewone bioscoopzaal terechtkomen. Zo vertoont EYE *Ekstase* (1933), de eerste mainstreamfilm waarin een vrouwelijk orgasme te zien is, verbeeld via een close-up van het gezicht van Hedy Lamarr. Het was rond deze tijd dat in Hollywood de Production Code ging gelden, waarin duidelijke voorschriften stonden over de manier waarop seksualiteit in beeld kon worden gebracht. Het was nu aan de regisseur om begeerte, verlangen en seksuele uitingen in subtekst en metaforen weer te geven. Denk aan Alfred Hitchcock die in *North By Northwest* (1959) een erotische climax in de relatie tussen Cary Grant en Eva Marie Saint suggereert door een trein te filmen die op hoge snelheid een tunnel penetreert.

Het was pas na de revolutionaire jaren zestig dat die codes werden doorbroken. Een nieuwe golf aan makers, waarbij Jean-Luc Godard, Pier Paolo Pasolini en Rainer Werner Fassbinder aan het front stonden, schuwde het naakte lichaam niet. Direct en indirect maakten zij de weg vrij voor zowel de Nederlandse filmmakers Wim van der Linden, Wim T. Schippers, Fons Rademakers en Paul Verhoeven als voor hardcore pornografen om hun films vertoond te krijgen. Terwijl een nieuwe golf speelfilms buiten het studiosysteem steeds 'naakter' ging, werd de hardcore pornografie steeds 'filmischer'. Titels als *Alice in Wonderland* (1976), *The Devil in Miss Jones* (1973) en *Behind the Green Door* (1972) staan bekend als pornofilms waar de broek nog bij aan kan blijven. Enkele jaren later zou Stephen Sayadian al die films overtreffen met zijn heerlijk subversieve *Night Dreams* (1981) en *Café Flesh* (1983).

Gonzo

Café Flesh is een van de laatste films die in de hoogtijdagen van de 35mm-pornografie is gemaakt. Door de opkomst van VHS kon het grote publiek ook thuis aan zijn of haar trekken komen. De vraag naar porno in de bioscoop verdween en daarmee verdween ook een productiemodus van pornografie. Paul Thomas Andersons *Boogie Nights* (1997) laat zien hoe de pornofilm plaatsmaakte voor VHS *gonzo*. Dat wil zeggen: expliciete beelden, zonder enig verhaal, met enkel neukende lichamen. In het digitale tijdperk is deze porno alleen maar prominenter geworden. Voor elke *kink* bestaat nu een online platform vol met korte tot middellange video's, geschoten voor lichamelijke bevrediging.
De erotische film heeft talloze veranderingen ondergaan, maar een constante in de geschiedenis is dat alleen mannelijke makers aan bod zijn gekomen. De meesten van hen schoten ook nog eens films die het vrouwelijk lichaam ten dele (of volledig) als object filmden. Toby's observatie uit *I Love Dick* over de kunstgeschiedenis is in die zin net zo goed van toepassing op de geschiedenis van erotische film. EYE doet er met Cinema Erotica dan ook goed aan om andere geluiden in de erotische film te laten horen: performancekunstenaars en filmmakers als Marina Abramović, Melanie Bonajo en Jennifer Lyon Bell dagen de mainstream, witte en heteroseksuele conventies van pornografie uit door het lichaam op nieuwe, ongebruikelijke of extreme manieren te verbeelden. Hun films zijn erotisch op een manier die niet alleen opwindt, maar ook uitdaagt, intellectueel bevredigt en aanzet tot reflectie. Zij gaan de lichamelijke bevrediging voorbij in films die op een volwassen manier met naakt kunnen omgaan. Ook dat soort werk hoort thuis in een filmmuseum als EYE.

Stephen Sayadian over *Café Flesh*

‘MIJN PORNO IS ANTI-EROTISCH’

Ze bestaan beide bij gratie van de filmcamera. Toch blijft de kloof tussen cinema en pornografie een grote. Stephen Sayadian combineerde juist artistieke cinema en expliciete pornografie in experimentele films als *Café Flesh*. EYE vertoont deze cult-klassieker in het filmprogramma Cinema Erotica. ‘Porno is eigenlijk een prachtig genre. Zolang je de seks toont kun je alle regels doorbreken!’

DOOR HUGO EMMERZAEL

Het eerste wat Stephen Sayadian deed toen hij in januari 1978 in Hollywood aankwam was een telefoonboek openslaan om zijn favoriete Hollywoodregisseurs van weleer te bellen. “De oude garde was vergeten door een jongere generatie”, herinnert Sayadian zich in Brussel, waar in maart drie van zijn pornofilms draaiden op het Off Screen Film Festival. Hij vervolgt: “De meesten konden niet geloven dat een jongeman van begin twintig interesse had in hun verhaal.” Zo kwam de pornofotograaf voor *Hustler* op de lunch bij Hollywoodlegendes als Rouben Mamoulian (*Dr. Jekyll and Mr. Hyde*, 1931) en de weduwe van Joseph von Sternberg (*Der blaue Engel*, 1931).

Door *Hustler*s explosieve groei was Sayadian met fotograaf Joe Dehlia, schrijver Jerry Stahl en *Hustler*-eigenaar Larry Flynt van Cincinnati naar Los Angeles verhuisd. Daar zou hij als artistiek leider van het omstreden naaktblaadje via vele omwegen zelf in de filmwereld rollen, een wereld die in geen enkel opzicht leek op die van de grote voorbeelden waar hij mee lunchte. Klassieke filmstudio’s noch professionele acteurs had Sayadian tot zijn beschikking. Hij schoot zijn experimentele pornografie in zijn eigen kantoor, op zelfgebouwde sets met derderangs acteurs die bereid waren “alles voor hem te doen”. Op de set van zijn debuutfilm *Night Dreams* (1981) betaalde hij hen uit met dollarmunten in sokken, doorgesluisd vanuit het peepshowtheater om de hoek.

Sayadian had nog nooit een film gemaakt en toch lijkt *Night Dreams* op geen enkele pornofilm uit die tijd. Dat komt door zijn ervaringen als erotisch fotograaf. “De meeste regisseurs begonnen met 8mm, daarna 16mm en uiteindelijk pas 35mm. *Night Dreams* was geschoten op 35mm omdat mijn cameraman en ik al lang gewend waren aan professionele filmapparatuur. Voor *Hustler* gebruikten Joe Dehlia en ik altijd lampen zoals op een filmset en gingen we te werk zoals een regisseur en cameraman dat zouden doen.”

Klachten

Na zijn werk voor *Hustler* ontwierp Sayadian honderden VHS-hoesjes en posters van porno- en horrorfilms. Van vergetelijke camp tot klassiekers als *Dressed to Kill*, Sayadian maakte snel naam als getalenteerd ontwerper. Via die klussen belandde hij ook zelf in de regiestoel. “De pornoproductiehuizen waren heel blij met mijn ontwerpen, maar kwamen voor een probleem te staan: ze kregen klachten van klanten die teleurgesteld waren dat de films er niet uitzagen zoals mijn ontwerpen op de hoesjes. Geldschieters vroegen mij dus om zelf te gaan filmen. Ik moet bekennen: ik werd omgeven door pornografie, maar zag de films nooit. Ik vroeg ze dus eerst om me de beste pornofilms te laten zien. Ze kwamen aan met *Alice in Wonderland* (1976), *The Devil in Miss Jones* (1973) en *Behind the Green Door* (1972). Toen ik die zag zei ik: dat kan ik ook.”

Ondanks de beperkte middelen ziet *Night Dreams* er beter uit dan de meeste van bovengenoemde titels. Toch zijn het niet de beelden die deze film echt uniek maken. Vooral op inhoudelijk niveau was Sayadian bezig met een nieuw soort porno: ingegeven door de ontluikende punkscene maakte hij confronterende anti-establishmentfilms die niet bedoeld waren om de heteroseksuele, witte Amerikaanse *middle class* man te behagen. In zijn zelfgeschreven necrologie pende hij dan ook over *Night Dreams*: ‘Stephen Sayadian, die de enige porno maakte waardoor een heel filmtheater zijn geld terugvroeg.’

Sex negative

In plaats van kijkers opwindende beelden voor te schotelen, onderzocht Sayadian in zijn films de implicaties van opwinding, verlangen en voyeurisme. In zijn beste film *Café Flesh* levert dit onderzoek het meeste resultaat op. Die film is als een pornografische kruising tussen *Mad Max* en *The Rocky Horror Picture Show,* waarin 99 procent van de bevolking na een atoomramp ‘sex negative’ is. Ze kunnen geen seks meer hebben. De ‘sex positives’, de 1 procent die dat nog wel kan, wordt in post-apocalyptische cafés gedwongen tot seksuele performances op het podium voor een groep mensen die wel wil neuken, maar alleen kan kijken. Het publiek dat naar *Café Flesh* kijkt is dus als het apathische publiek in *Café Flesh*. Met een experimentele, industriële en dissonante soundtrack overrompelt Sayadian het publiek, terwijl de host van het titulaire café de vierde muur doorbreekt en kijkers vernedert met hun voyeuristische zucht naar opwinding.

Café Flesh is in dat opzicht de ultieme anti-porno en dat was precies de bedoeling. “Ik begreep eerst nooit waarom mensen porno wilden maken, maar het is eigenlijk een prachtig genre. Zolang je de seks toont kun je alle regels doorbreken! Met *Café Flesh* maakte ik een soort porno dat anti-erotisch was, een film die letterlijk de kijkers adresseert. Ik hou van het idee dat je porno kijkt die gaat over het kijken naar porno. Dat was trouwens lastig uit te leggen aan acteurs en actrices. Ik wilde anti-erotische seks, dus ik moest ze nadrukkelijk uitleggen dat ze geen genot moesten tonen. Ik zei: als je voor het eerst werkt in Café Flesh is het vast leuk, maar na jaren verplichte seksroutines raak je emotioneel gezien uitgeblust. Ik beschouw deze film daarom niet als porno, maar eerder als performancekunst.”

Cinema Erotica VINDT PLAATS VAN 1 T/M 19 JUNI IN EYE FILMMUSEUM, AMSTERDAM. HET PROGRAMMA GEEFT EEN OVERZICHT VAN VERLEIDELIJKE FILMGESCHIEDENIS: VAN DE EERSTE FILM MET EEN VROUWELIJK ORGASME TOT DE ZINNENPRIKKELENDE VIRTUAL-REALITYSENSATIE *VIENS!*, EN VAN DE EROTISCHE DANS VAN STILLE-FILMDIVA ASTA NIELSEN TOT DE GESTILEERDE CULTFILM CAFÉ FLESH, DIE TE ZIEN IS OP 16 JUNI. HUGO EMMERZAEL GEEFT EEN INLEIDING BIJ DE FILM.

Met *The Wall* maakte Doug Liman een nihilistische oorlogsthriller, waarin de oorlog in Irak is teruggebracht tot een paar vierkante meter zand achter een wankel stenen muurtje.

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

The Wall

ZAND TUSSEN KNARSENDE TANDEN

Het is waarschijnlijk een unicum: het einde van Doug Limans *The Wall* is in de uiteindelijke film duisterder en ambiguer dan het in het oorspronkelijke scenario was. Meestal gaat dat in Hollywood andersom: het zwartgallige einde dat de scenarist had bedacht, wordt onder druk van studio's en testpubliek ingewisseld voor het onvermijdelijke happy end waar de filmmakers zich zo tegen hadden verzet. Maar Liman vond juist dat scenarist Dwain Worrell, die in 2014 een scenariowedstrijd van online gigant Amazon won met zijn eerste filmscript, niet ver genoeg was gegaan. De regisseur zette het lot van soldaten Isaacs (Aaron Taylor-Johnson) en Matthews (John Cena) nog wat zwaarder aan, nadat de twee door een Irakese sluipschutter in een hoek worden gedreven.

Het is tekenend voor de film, die op meerdere manieren een buitenbeentje is. Het is een film over de oorlog in Irak, gemaakt in een tijd dat de grote studio's zich ver van elk politiek onderwerp houden. Een oorlogsfilm die niet steunt op massaal wapengekletter, maar waarin slechts een handvol schoten wordt gelost. Een uitgebeende thriller die slechts drie personages opvoert, zonder dat een enorme filmster als Tom Cruise of Will Smith de publiciteitskar kan trekken. Kortom: *The Wall* is volgens de huidige regels van de grote Amerikaanse studio's onverkoopbaar.

De oude regels

Op zoek naar een oorzaak kunnen we waarschijnlijk twee kanten op wijzen. Ten eerste naar regisseur Doug Liman. Zijn spionagefilm *The Bourne Identity* was in 2002 de aftrap van een onverwachte franchise, en had een verrassend scherp oog voor de dagelijkse realiteit van het leven undercover. Met *Fair Game* (2010) maakte hij een spannende biopic over een CIA-agente die door de Amerikaanse overheid wordt opgejaagd. En met scifi-thriller *Edge of Tomorrow* (2014) bracht hij in een tijd waarin stripverfilmingen en sequels de actiefilm bepalen een uiterst oorspronkelijke, futuristische oorlogsfilm. Binnen de machinerie van Hollywood heeft Liman altijd ingestaan voor spektakelfilms met een onverwachte complexiteit.

Ten tweede telt waarschijnlijk mee dat *The Wall* een productie is van Amazon Studios, de mediatak van de online winkelgigant en streamingdienst, en dus welbeschouwd misschien helemaal geen onderdeel is van 'Hollywood'. Al met zijn eerste productie, Spike Lee's opruiende *Chi-Raq* (2015) over het bendegeweld in Chicago, toonde Amazon dat het niet bang was voor controversiële onderwerpen en artistieke filmmakers.

Waar op het filmfestival van Cannes een flinke heisa ontstond over de strategieën van streaming-concurrent Netflix (zie ook het interview met Bong Joon-ho op pagina 46), lijkt Amazon zich relatief geruisloos in het heuvellandschap rond Los Angeles te hebben genesteld. Misschien komt het omdat de jonge studio iets meer volgens de oude regels speelt. In tegenstelling tot Netflix brengt Amazon haar films 'gewoon' uit in de bioscoop. Zo gooiden de Amazon-producties *Manchester by the Sea* (Kenneth Lonergan) en *Paterson* (Jim Jarmusch) bijvoorbeeld hoge ogen bij de afgelopen Oscar-uitreiking, zonder een onvertogen woord over hun herkomst.

Oliepijp

The Wall is misschien wel de meest kleinschalige oorlogsfilm ooit. Eén locatie en drie personages, waarvan er één niet eens in beeld komt: dat zijn in feite alle in-

grediënten waarmee Liman zijn sobere thriller opbouwt. Een schril contrast met het bombast, de massale troepenbewegingen en het wapengekletter waarvan het genre normaal gesproken vergeven is.

In de opening van de film zien we hoe soldaten Isaacs en Matthews die ene locatie in de Irakese woestijn van een afstand in de gaten houden. Het kale en dorre landschap wordt doorkruist door een half-afgebouwde oliepijp. Het is 2007, president Bush heeft de overwinning uitgeroepen, en civiele bouwbedrijven werken aan de wederopbouw van het land. Maar de oorlog is nog lang niet voorbij, bleek op deze bouwplaats, waar een groep ingenieurs vakkundig werd omgebracht.

Isaacs en Matthews moeten het gebied veiligstellen en de oorzaak achterhalen, maar voor ze daar aan toe komen worden ze zelf door een sluipschutter onder vuur genomen. Al snel ligt Matthews voor dood op de grond, en heeft de in zijn knie geschoten Isaacs zich verschanst achter een wankel muurtje. Die losjes gestapelde berg stenen is het enige dat nog tussen hem en een wisse dood in staat. Wanneer de Irakese sluipschutter vervolgens via Isaacs' oortje een gesprek met de soldaat aanknoopt, begint een kat-en-muisspel op de vierkante centimeter.

Als oorlogsfilms kleinschaliger worden, is dat al snel om een politiek punt te maken – een aanklacht tegen die oorlog. Maar ook daarin is *The Wall* niet echt geïnteresseerd. Politiek sijpelt hooguit op de achtergrond de film in, alleen zichtbaar voor de goede verstaander. Bijvoorbeeld in de ironie van de openingstitels, waarin simpelweg gesteld wordt dat president Bush de overwinning heeft uitgeroepen. Of in het feit dat al deze doden vallen om een olieleiding aan te leggen, en niet omdat ze een school of een ziekenhuis aan het bouwen zijn. En in het besef dat noch de Amerikaanse soldaten, noch de 'terrorist' die hen onder vuur neemt, iets te winnen heeft in deze oorlog.

Knerpende stenen

In de kern doet *The Wall* in de verte denken aan John Boormans Tweede Wereldoorlogfilm *Hell in the Pacific* uit 1968. Daarin stranden een Amerikaanse gevechtspiloot en een Japanse marineofficier op een klein atol in de Stille Oceaan. Maar *Hell in the Pacific* is uiteindelijk humanistisch en optimistisch: om te overleven leren deze soldaten om samen te werken.

In *The Wall* overheerst daarentegen nihilisme. Want oorlog ís nihilistisch. Dat is wat de film er inwrijft: de nutteloosheid, de doodsangst. Dat doet Liman met een subjectieve cameravoering, vastgeplakt aan de minimale bewegingen van acteur Aaron Taylor-Johnson, die het grootste deel van de film in zijn eentje draagt. Hij doet het nog sterker met het rauwe, rafelige geluidsontwerp van de film. De keuze om geen muziek te gebruiken (nog zoiets dat in Hollywood nooit gebeurt) zet die effecten nog sterker aan. Knerpend langs elkaar schuivende stenen. Knarsende tanden in op elkaar geklemde kaken. Druppels bloed in zand dat al rood doorlopen is. Die details, die ervaring, dat is waar *The Wall* uiteindelijk om draait.

The Wall ★★★½☆ VERENIGDE STATEN, 2017 | REGIE DOUG LIMAN | MET AARON TAYLOR-JOHNSON, LAITH NAKLI | 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 8 JUNI

FOTO JULIAN ROSEFELDT/VG BILD-KUNST BONN

Later dit jaar in de bioscoop, maar nu in installatieversie op het Holland Festival: de dertien schermen waarop Cate Blanchett in diverse settings en vermommingen het revolutionaire elan van de kunsten ondervraagt. Beeldend kunstenaar Julian Rosefeldt: 'Wat is de zin van kunst als ze geen frictie op kan roepen, als ze alleen bedoeld is voor mensen die het toch wel mooi vinden?'

DOOR DANA LINSSEN

Holland Festival: Julian Rosefeldt over *Manifesto*

DE WENKBRAUW VAN TRUMP

'Is de tijd van de grote manifesten voorbij?' Het is een avond in februari in Berlijn, en ik val meteen met de deur in huis, maar het duurt even voor ik antwoord op mijn vraag krijg. Ik tref beeldend kunstenaar Julian Rosefeldt (München, 1965) in een geheel verlaten Martin-Gropius-Bau. Overdag is hier de aan het Filmfestival Berlijn gelieerde Europese Filmmarkt gaande; nu worden we alleen aangekeken door de nieuwsgierige gezichten op de posters en de schoonmakers en nachtwakers. Rosefeldt doet hier zaken. "De filmwereld is veel minder discreet dan de kunstwereld."

De film die hij maakte naar aanleiding van zijn dertien schermen tellende installatie *Manifesto* (2015) is net daarvoor op het festival van Sundance in première gegaan. Dertien keer Cate Blanchett, die in verschillende vermommingen in grotendeels rondom Berlijn gefilmde architectonische mijlpalen en monumenten, fragmenten uit beroemde twintigste-eeuwse manifesten tot leven brengt. We praten omdat de installatie het Holland Festival zal aandoen, en de film later in het jaar een Nederlandse bioscooprelease zal krijgen. Rosefeldt: "Iedere kunstenaar zal zeggen: maar het zijn echt twee heel verschillende werken. De installatie onderga je, de film stelt je in staat om meer intellectueel op de manifesten te reageren. Wat hebben die kunstenaars gezegd? Kun je het ene manifest wel van het andere onderscheiden? Wat zeggen ze eigenlijk? En heeft kunst vandaag de dag nog wel iets te zeggen?"

"Dat zijn ook alle vragen die ik aan u wil stellen", zeg ik. "Maar daar ga ik geen antwoord op geven, want ik wil dat de toeschouwers zich die vragen zelf gaan stellen", antwoordt Rosefeldt. "Dat zeggen ook alle kunstenaars", zeg ik, "die niet over de inhoud van hun werk willen praten." Rosefeldt: "Touché."

Even los van het geschreven manifest – in hoeverre kunnen we zeggen dat alle kunst (een) manifest is? "Hahaha, dat is een complexe vraag – maar schijnbaar eentje die *Manifesto* uitlokt. Oké. Als kunstenaars zitten we met een dilemma. We zitten allemaal onder die glazen koepel van welopgevoede, goed opgeleide mensen waarin niemand de waarde van kunst en cultuur in twijfel trekt. We spreken een soort gecodeerde taal waarvan we denken dat iedereen die verstaat, maar als je kijkt naar wat er nu in Amerika aan de hand is, en straks misschien in Europa, dan blijkt de helft van de bevolking die taal niet te verstaan. En er niet eens toegang toe te hebben. Het artistieke discours richt zich alleen tot een groep van gelijkgestemden. Dat wordt een steeds groter probleem. Want wat is de zin van kunst als ze geen frictie op kan roepen, geen dialoog, als ze alleen bedoeld is voor mensen die het toch wel mooi vinden?"

Kan kunst ook een manifest zijn in haar eigen 'taal'? Zonder woorden? "Kunst is taal. En het mooie ervan is dat het een taal is die in potentie iedereen kan begrijpen en waar in principe iedereen toegang toe kan hebben. Nog een dilemma dus: dat ik voor dit interview datgene wat ik al in een taal, in mijn taal heb uitgedrukt naar woorden moet terugvertalen."

Wat voor verhouding heeft u tot de geschreven en gesproken taal waar *Manifesto* op is gebaseerd? "Ik heb een grote bewondering voor taal. En voor de kunstenaars – waarvan ik de meeste al sinds lang bewonder – die zich behalve de taal van hun kunst ook in de taal van het manifest hebben uitgedrukt. Ik wist niet dat ze stuk voor stuk zulke geweldige dichters waren. Daar kwam ik pas achter toen ik hun teksten los kon zien van de analytische kunsthistorische en theoretische context, maar als stemmen, als persoonlijkheden. Vol aanstekelijke jeugdige energie. De meeste van deze manifesten zijn geschreven toen de kunstenaars nog heel jong waren. Voor mij was het een openbaring om ze los te kunnen zien van hun werk, dat in veel gevallen nog niet eens bestond of tot wasdom was gekomen op het moment dat ze hun gedachten over kunst opschreven."

Waarom begonnen ze hun carrière met het schrijven van een manifest denkt u? "Dat doe je omdat je jong en onzeker bent. De teksten zijn daar een sublimatie van. Ze komen super zelfverzekerd over, bijna arrogant: 'Ik heb een nieuw idee. Ik ga de kunst veranderen, en via de kunst de wereld.' Adolescenten zijn de hardste schreeuwers. De grootste utopisten. Ze denken alles groot. Ze omarmen de wereld. Het is ook een manier om jezelf te definiëren, te manifesteren, om dat woord dan toch maar in een andere betekenis te gebruiken."

U gebruikt vooral modernistische manifesten; schreven de modernistische kunstenaars meer dan anderen? "Niet per se, het is niet typisch iets voor de jaren twintig, het is typisch iets voor mensen die twintig zijn. De reden waarom we na het postmodernisme niet zoveel manifesten meer hebben gezien – tot nu dan, want nu is een uitstekende tijd om manifesten te schrijven ontdek ik, dat zou ik een jaar geleden niet zo hebben kunnen zeggen – heeft de maken met het massaler worden van kunst en de toename van massamedia.

"Kunstenaars uiten zich via interviews, via talkshows, via online communicatie. Dus waarom zou je dan nog een pamflet schrijven?"

In de filmwereld was natuurlijk het Dogma-manifest van Lars von Trier belangrijk. "Dat is een heel interessant voorbeeld. Het heet niet voor niets 'dogma'. De films die eruit voortkwamen werden volgens dogmatische regels gemaakt. Maar ik denk dat we het niet zo serieus moeten nemen als het overkomt. Het gebruikt de overdrijving als stijlfiguur. Von Trier is een agitator. Het is een manifest dat de draak steekt met het dogmatische karakter van de filmgeschiedenis zelf. Die zelfspot, die ironie heb ik in mijn film willen beklemtonen. In de scène in het klaslokaal, die over film gaat, horen we eerst een tekst van Dziga Vertov, dan van Jim Jarmusch die aanspoort om van iedereen te stelen, wat ook de vorm van mijn film is. Dat wordt vervolgens tegengesproken door de tekst van Dogme95, en daar komt dan Werner Herzog overheen die bijna een pamflet voor extreme stilering heeft geschreven. Het is alsof een groepje mensen waarin iedereen elkaar respecteert een gesprek voert over cinema."

Zijn het ironische collages? "Ironie is een verschrikkelijk woord. Ik weet het, ik heb het net zelf gebruikt. Maar het is meer humor, zelfspot. De teksten worden gecontextualiseerd, ze worden performance, Cate speelt de teksten, ze wordt de teksten. Alleen al het feit dat een vrouw deze extreem door testosteron gedreven teksten, die grotendeels door mannen zijn geschreven zijn, representeert, vind ik dapper van haar en ontroerend om naar te kijken."

U zei net dat het nu een uitstekende tijd voor manifesten is, wat bedoelt u daarmee? "Sinds een paar jaar is de stompzinnigheid van het openbare debat, in de media, over politiek, kunst, de manier waarop we de samenleving inrichten, niet meer te stuiten. Bovendien hebben de media daar de weg toe bereid. Iedereen die zich momenteel in de media verontwaardigd afvraagt hoe al die dingen hebben kunnen gebeuren, die is er op z'n minst medeplichtig aan.

"Als je altijd je publiek onderschat en ze 'silly stupid shit' geeft, dan moet je niet raar opkijken als het zich na een tijdje als hersendode consumenten gaat gedragen. En dat is wat er in Amerika is gebeurd, waar een groot deel van de bevolking is afgesneden van fatsoenlijk onderwijs, van cultuur, en gehersenspoeld wordt door mediamanipulators. In een land als Brazilië is het nog extremer, daar heb je eigenlijk nog maar één mainstream mediaconcern. Dan hoef je mensen alleen maar lang genoeg één kant van het nieuws te vertellen om de voedingsbodem voor een dictatuur te creëren.

"Het volgende probleem is dat de Westerse maatschappij profiteert van het feit dat niet iedereen ter wereld dezelfde levensstandaard kan hebben als wij. Dat is een natuurwet van het neoliberalisme. We zijn de mede-architecten van dat systeem dat mensen als Trump en andere populisten heeft voortgebracht met hun motto dat ze het wel even allemaal zullen oplossen.

"Ik vraag me af of, en ik maak me er zelf ook schuldig aan, of het slim is om te zeggen dat de mensen die op dit soort politici stemmen domme keuzes maken. Als mensen zich dom en minderwaardig voelen, groeit de frustratie alleen maar. Ik vind dit een hele ingewikkelde situatie, maar als ik 's ochtends in de spiegel kijk dan vraag ik me wel af wat mijn rol, mijn taak in het geheel is; en dan zie ik op z'n minst een wenkbrauw van Trump op mijn gezicht en dan denk ik: 'Fuck, I'm part of that shit.'"

Manifesto IS VAN 5 TOT EN MET 25 JUNI TE ZIEN OP HET HOLLAND FESTIVAL | VOOR MEER INFORMATIE: WWW.HOLLANDFESTIVAL.NL/NL/PROGRAMMA/2017/MANIFESTO | DE FILMVERSIE ZAL LATER DIT JAAR IN DE BIOSCOPEN WORDEN UITGEBRACHT DOOR CONTACT FILM. TEGEN DIE TIJD BESTEDEN WE UITGEBREIDE AANDACHT AAN DE FILMVERSIE EN ZAL HET TWEEDE DEEL VAN DIT INTERVIEW VERSCHIJNEN | ZIE VOOR EEN RECENSIE VAN DE INSTALLATIE NA 5 JUNI OP **filmkrant.nl**

OP OOGHOOGTE

SCORSESE EN VAN GOGH

Mark Cousins (*The Story of Film*, *I Am Belfast*, *Atomic*) schrijft voor de Filmkrant over film- en beeldassociaties. Deze maand over de band tussen Martin Scorsese en Vincent van Gogh.

Dus Martin Scorsese heeft een tentoonstelling in EYE, Amsterdam. Hij wordt nu al meer dan een halve eeuw bewonderd door filmliefhebbers. Met de andere regisseurs van zijn generatie zette hij tragedie en mannelijke woede centraal in de Amerikaanse cinema. Ze hielden van de stijl van het klassieke Hollywood, maar de inhoud was ze te Doris Day, te utopisch, te optimistisch.

Scorseses films zijn lichamelijk, maar niet erg seksueel. Hij heeft meer interesse in een klap dan een kus. Hoewel sommige van zijn beste films documentaires zijn – *Italianamerican*, *Il mio viaggio in Italia*, enzovoort – pakt hij de wereld niet hard aan. Zijn camera glijdt door haar bars en straten als een spook, als de heilige geest. Hij is de Caravaggio van de cinema, in die zin dat hij schoonheid vindt in beestachtigheid. Hij lijkt een extra filmisch woordenboek, of lexicon, te hebben dat weinig anderen zien: een geheel eigen beeldtaal die hij alleen spreekt.

Hij keek zeker veel naar de schilderkunst. De scène in *Taxi Driver* waarin de camera zich beschaamd afwendt wanneer Travis Bickle een telefoontje pleegt, voelt als Pablo Picasso's schilderij van een moeder op de rug gezien. De emotie is te intens om recht in de ogen te kijken. De momenten in *The Age of Innocence* waarin het scherm overspoeld wordt door kleur komen linea recta uit de films van Powell en Pressburger, maar ze zijn ook schilderachtig, als Gauguin.

Of misschien Van Gogh? Is dat de kunstenaar waar Scorsese het meest op lijkt? Hij speelde Van Gogh eens in een film van Akira Kurosawa, maar de verbintenis tussen de twee gaat verder dan dat. In zijn tijd in het St. Paul sanatorium schilderde Van Gogh herhaaldelijk hetzelfde veld, en Scorsese keerde steeds weer terug naar zijn 'mean streets'. Van Gogh was een expressionist en had veel aandacht voor kleur, en dat geldt ook voor Scorsese. Van Gogh was geïnteresseerd in de mensen op de onderste trede van de sociale ladder, en dat geldt ook voor Scorsese. *The Colour of Money* is in zekere zin een schilderij van Van Gogh.

Het is makkelijk om je Van Gogh voor te stellen als filmmaker. Hij toont zijn biljartzalen en slaapkamers met de diepe perspectieven van een groothoeklens. Hoewel er negentig jaar tussen hun geboortes zit, voelen Van Gogh en Scorsese beiden de pijn die het doet om te leven, en ze verdoven die pijn met vorm en kleur.

MARK COUSINS
@MARKCOUSINSFILM

Holland Festival

‘WE LEVEN IN EEN MELODRAMATISCHE SAMENLEVING’

Garin Nugroho over *Setan Jawa*

Setan Jawa is een Indonesische _Faust_, een magisch-realistisch schouwspel met uitstapjes naar een bovennatuurlijke schemerwereld en erotische suggesties, te zien op het Holland Festival. Garin Nugroho: ‘Je weet nooit hoe het afloopt als je je met de duivel inlaat.’

DOOR LEO BANKERSEN

Dit zag u nog niet eerder. Een Indonesische tragedie over armoede, liefde en duistere magie, gefilmd in stijlvol zwijgend zwart-wit met sierlijke dans en bezield door livemuziek en zang van een gamelan-gezelschap en symfonieorkest. Zelfs het Indonesische publiek bij een voorpremière in eigen land keek ervan op. “Sommigen hadden tranen in de ogen, al konden ze niet goed zeggen waarom. Ze hadden het gevoel iets wonderbaarlijks te hebben meegemaakt”, vertelt regisseur Garin Nugroho telefonisch vanuit Jakarta.

Het zal duidelijk zijn: Nugroho’s *Setan Jawa* (‘Duivel van Java’) is een niet te missen evenement. Na de wereldpremière in Melbourne haalt het Holland Festival dit project naar Nederland. Het Rahayu Supanggah Gamelan Orchestra en het Nederlands Kamerorkest nemen hier de live soundtrack voor hun rekening.

Nugroho weet grenzen tussen kunstdisciplines voortvarend te slechten. Voor *Setan Jawa* liet hij zich onder meer inspireren door Duitse expressionistische filmklassiekers als *Nosferatu*, het Indonesische wajang-spel met zijn schaduwfiguren en maskers, gamelanmuziek en Javaanse mystiek.

“Ook het wajang-spel met zijn schaduwfiguren is een expressionistische kunstvorm”, merkt Nugroho op. Juist de combinatie van al die kunstvormen vindt hij belangrijk. Traditioneel en modern lopen daarbij naadloos in elkaar over.

Magisch ritueel

Het verhaal is al een Indonesische *Faust* genoemd. De arme mattenvlechter Setio neemt zijn toevlucht tot een magisch ritueel om rijk te worden. Alleen dan kan hij Asih trouwen, het welgestelde meisje waar hij verliefd op is. Maar Satan is een onbetrouwbare partner. Asih zal zich op haar beurt aan de duivel geven in een vertwijfelde poging haar man te redden. Die verleiding en emotionele strijd is een schitterend gedanst hoogtepunt. Prachtige expressieve hoofdrol ook van Asmara Abigail als Asih, die deze poëtische vertelling naar het einde toe steeds meer gaat dragen. Een magisch-realistisch schouwspel met uitstapjes naar een bovennatuurlijke schemerwereld, erotische suggesties en bedienden die voor amusante terzijdes zorgen.

Opvallend is dat de aftiteling geen scenario-credit vermeldt. “Dat klopt”, bevestigt Nugroho. “Dat sluit aan bij de mondelinge verteltraditie van Java. Het wajang-drama maakt nooit gebruik van een scenario. Spelers komen bij elkaar en bespreken hoe ze het gaan doen. Zo heb ik bij het maken van de film ook gewerkt.”

Doodsbedreigingen

De begintekst van *Setan Jawa* verwijst naar de koloniale tijd, waarin de door de Nederlanders opgelegde plantagecultuur tot grootschalige armoede leidde. De duivel met zijn verlokking van rijkdom wordt hier voorgesteld als de wraak van een kind dat wreed gestraft is voor een uit armoede gepleegde diefstal.

“De geschiedenis van Setio en Asih is een verhaal dat onder de Indonesische bevolking heel populair is”, vertelt Nugroho. “Net als het geloof in magische rituelen om rijk te worden. In *Setan Jawa* gaat Setio naar een mystieke markt. Dergelijke gelegenheden bestaan nog steeds. Maar je weet natuurlijk nooit hoe het afloopt als je je met de duivel inlaat.”

Op die manier raakt de film aan zaken die nog steeds spelen in Indonesië, waar een groot deel van de bevolking in armoede leeft en de mystieke weg naar rijkdom aanlokkelijk is.

Of zoals Nugroho lachend stelt: “Met mystiek is het als met corruptie. Als iemand plotseling rijk is vraag je je af hoe dat toch komt. Zelfs in de politiek speelt het mee. Op internet kun je alles vinden over de presidenten van Indonesië en hun relatie met de mystiek.”

Films als *Setan Jawa* en *Opera Jawa* (2006) zijn voor Nugroho een artistieke ontdekkingstocht. Daarnaast, en even belangrijk, maakt hij realistische drama’s en films met een politiek karakter, zoals *The Blindfold* (2012), over jongeren die zich aansluiten bij een radicaal-islamitische groep.

“Die heb ik gemaakt als statement tegen radicalisering. Dat is iets waar de regering weinig aandacht voor heeft, dus maak ik een film. Het is belangrijk om zulke verhalen te vertellen, ook al kreeg ik sms-berichten met doodsbedreigingen.

“De censuur is na de val van Soeharto veel minder streng geworden. Er is nu ruimte voor vrijheid van expressie en we zien dat jonge, onafhankelijke filmmakers daar gebruik van maken. Aan de andere kant leven we nu in wat ik een melodramatische samenleving noem. Alles wordt stereotiep, zwart-wit en sensationeel. Wereldwijd is het moeilijker geworden om echt iets te zeggen, om een menselijk geluid te laten horen. Maar daarom maak ik juist films. Om een humanistische stem te laten klinken.”

Setan Jawa INDONESIË/AUSTRALIË/SINGAPORE, 2017 | REGIE GARIN NUGROHO | MUZIEK RAHAYU SUPANGGAH, IAIN GRANDAGE | 70 MINUTEN | MET ASMARA ABIGAIL, HERU PURWANTO | TE ZIEN OP 18 EN 19 JUNI OP HET HOLLAND FESTIVAL | OP 15 JUNI NEEMT GARIN NUGROHO DEEL AAN HET HF-CONTEXT-PROGRAMMA ‘JAVAANSE MYSTIEK’ IN DE BALIE

Garin Nugroho, gangmaker van de onafhankelijke Indonesische film

De meest vooraanstaande Indonesische filmmaker wordt hij wel genoemd. Waar kennen we Garin Nugroho (1961, Jogjakarta) van?

Twee producties van zijn hand kregen in Nederland een bescheiden roulement. In 1999 was dat *Leaf on a Pillow*, het docudrama over straatkinderen waarmee in datzelfde jaar het Filmfestival Rotterdam (IFFR) opent. Sindsdien vertoont IFFR de meeste van zijn films, waaronder het verbluffende, ook in de filmhuizen uitgebrachte *Opera Jawa* (2006). Verlangen en jaloezie in een kleurrijke, fantastische werveling van dans, beeldende kunst, traditionele en moderne muziek. Uit die twee titels blijkt al zijn veelzijdigheid.

Nugroho’s activiteiten bestrijken een breed gebied. Films in uiteenlopende genres (meerdere werden internationaal bekroond), kinderfilms voor televisie, commercials en videoclips, kunstinstallaties en theater, boeken over Indonesische kunst. Daarnaast schrijft hij columns en recensies en doceert hij visuele antropologie en culturele studies.

Zijn eerste documentaires en zijn speelfilmdebuut *Love on a Slice of Bread* (1992) kwamen nog onder het strenge regime van Soeharto tot stand. *Leaf on a Pillow* wordt kort na diens val in 1998 uitgebracht in de Indonesische bioscoop en is daar een groot succes.

Vanaf dat moment valt Nugroho’s carrière min of meer samen met de opkomst van de onafhankelijke Indonesische cinema. Hij ontpopt zich daarbij ook als gangmaker. Hij organiseert workshops in verschillende regio’s van Indonesië en is oprichter van het Jogja Asian Film Festival waar jonge onafhankelijke filmmakers een belangrijk podium vinden. Met *Setan Jawa* maakt Nugroho zijn debuut op het Holland Festival.

LEO BANKERSEN (MET DANK AAN MÜGE DEMIR, PROGRAMMEUR IFFR)

Holland Festival *Inside*

HETZELFDE, MAAR DAN ANDERS

Het Holland Festival vertoont een filmversie van de performance *Inside* van de Griekse kunstenaar Dimitris Papaioannou. Gevat in filmbeelden komt de thematiek van herhaling en overeenkomst in het menselijk gedrag zo mogelijk nog beter tot zijn recht.

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

Kom binnen.
Leg je tas weg.
Doe je jas uit.
Doe je schoenen uit.
Ga naar het toilet.
Douche jezelf.
Droog je af.
Eet iets.
Drink water.
Ga naar het balkon.
Geniet van het uitzicht.
Kom terug naar binnen.
Ga op bed liggen.
Dek jezelf toe.

Met die simpele reeks instructies bouwde de gerenommeerde Griekse kunstenaar Dimitris Papaioannou in het voorjaar van 2011 de performance *Inside* op. Op het toneel van het Pallas Theater in Athene was een kamer gebouwd: een deur, een bed, een eethoek, een balkon. In die setting voerden dertig acteurs op twintig avonden steeds zes uur aaneengesloten deze reeks simpele, dagelijkse routines uit. Soms was er maar één acteur op het podium, soms tientallen tegelijk, in reeksen achter elkaar dezelfde handelingen uitvoerend.

Zo ontstond dagelijks een meditatieve performance van zes uur zonder begin, midden of eind. Ook de bezoekers werden uitgenodigd niet aan een begin of eind te denken: kom binnen wanneer je wil, ga zitten waar je wil, vertrek wanneer je wil, en kom weer terug als je dat wil. Wanneer je binnenkwam maakte ook echt niet uit: zelfs als je klaarstond bij het openen van de zaaldeuren, waren de handelingen op het podium al begonnen. Het theater als expositieruimte, of als landschap dat aan je voorbijtrekt.

Op het Holland Festival wordt nu, bijna exact zes jaar na de oorspronkelijke performances, een filmversie vertoond. Hiervoor werd de laatste opvoering in het Pallas Theater integraal gefilmd in één zes uur durend shot, dat in Amsterdam op drie achtereenvolgende dagen doorlopend zal worden vertoond. Daarnaast maakte Papaioannou voor het festival een nieuw theaterwerk: *The Great Tamer*.

Verschillen

Als performance roept *Inside* al telkens nieuwe vragen op. Weliswaar heeft Papaioannou het in zijn begeleidend schrijven en in interviews over het project vaak over het idee dat we als mens allemaal hetzelfde zijn, en over de gelijksoortigheid van ons handelen. Dat wordt in de uitvoering nog eens benadrukt door de relatieve eenvormigheid van zijn spelers: aantrekkelijke, slanke, jonge vrouwen en mannen. Al valt daar als kanttekening bij te melden dat Papaioannou iedere avond de ruimte gaf aan een lid van het publiek, iemand die zich daar vooraf voor had aangemeld en een korte training had doorlopen, om ook zelf de routine op het podium te doorlopen.

Maar hoe langer je kijkt, hoe meer juist de verschillen in die opeenvolging van overeenkomsten en herhalingen gaan opvallen. Meer en meer wordt de hamvraag: hoe is dit anders? Hoe is het anders wanneer een man de routine uitvoert dan wanneer het een vrouw is? Of een groep mannen? Vele vrouwen? Een stel? Hoe is het anders wanneer het toneel donker is of licht? Hoe is het anders wanneer het in de kunstmatige buitenruimte regent of juist een fonkelende zonsondergang het beeld bepaalt? Wanneer we buiten een drukke verkeersader zien, een bouwplaats, een afmerend cruiseschip, nachtelijk vuurwerk?

Het kijken herhaald

Met de vertoning als film komt daar nog een laag vragen bij. Hoe voelt het anders nu de acteurs niet meer lijfelijk aanwezig zijn? Wanneer we niet geconfronteerd worden met echte lichamen, echte vrouwen, mannen, mensen, maar met hun beeltenissen? Hoe is het anders wanneer we weten dat alles al gebeurd is, er niets onverwachts kan gebeuren, in ieder geval niet meer voor de spelers die hun routine doorlopen?

En vooral: hoe is het anders nu we weten dat naar deze reeks herhalingen al eerder groepen mensen hebben zitten kijken? Niet alleen tijdens de originele opvoering in Athene die werd gefilmd, maar ook tijdens de eerdere vertoningen van deze filmversie op festivals in Athene, Kalamata, het Franse Montpellier en het Italiaanse Ravello?

Hoe vrij we ook zijn om te komen en gaan wanneer we willen, in zekere zin zullen wij als kijkers ook hun gedrag weer gaan herhalen.

Inside IS OP 3, 4 EN 5 JUNI TUSSEN 12.00 EN 23.00 UUR DOORLOPEND TE ZIEN IN DE STADSSCHOUWBURG AMSTERDAM IN HET KADER VAN HET HOLLAND FESTIVAL | TOEGANG GRATIS

cinéart

BRINGING OUT THE BEST IN CINEMA. ALSO TO YOUR HOME.

HOME
BESCHIKBAAR VANAF 02/06

RÉPARER LES VIVANTS
BESCHIKBAAR VANAF 16/06

THE HANDMAIDEN
BESCHIKBAAR VANAF 02/06

AMERICAN HONEY
BESCHIKBAAR VANAF 23/06

cinéart
EYES WIDE OPEN SINCE 1975

Nu in het filmtheater.

Nu bij jou thuis.

picl

De beste selectie, het nieuwste aanbod:
met Picl bekijk je nu de films van de filmtheaters.
Waar en wanneer je maar wilt.

Zin in film? Ga naar Picl.nl

Co-funded by the European Union · Creative Europe MEDIA · NL FILM FONDS · eye

mania 338
NU IN ONZE WINKELS !

www.platomania.eu • www.sounds-venlo.nl
www.kroese-online.nl • www.platenhuis-het-oor.nl
www.velvetmusic.nl • www.waterput.nl
www.de-drvkkery.nl

INTERNATIONAL THEATRE & FILM BOOKSHOP

International Theatre & Film Books
Leidseplein 26 ★ 1017 PT Amsterdam
Nederland / The Netherlands
T +31 (0)20 - 622 64 89 ★ F +31 (0)20 - 627 21 48
info@theatreandfilmbooks.com
www.theatreandfilmbooks.com

Pop Aye

Liften met een olifant

In Thailand koopt een man met midlifecrisis geen motor, maar een olifant. Tenminste, dat doet de uitgebluste architect Thana in Kirsten Tans warm-menselijke en mild-absurdistische debuut *Pop Aye*.

POP AYE

Mannen met een midlifecrisis kunnen rare bokkensprongen maken in het leven, maar zo bont als Thana zal een man het zelden eerder hebben gemaakt. In Kirsten Tans *Pop Aye* vergooit hij zijn huwelijk en carrière als architect voor het dier dat de film zijn titel geeft: een olifant.

Eigenlijk gaat het natuurlijk andersom: die olifant is gevolg, geen oorzaak. Dat huwelijk met Bo was sowieso al veel langer ingedut. En de echte aanleiding voor Thana's professionele meltdown is waarschijnlijk de aanstaande sloop van het megalomane, luxueuze winkelcentrum in Bangkok waarmee hij decennia geleden naam maakte als architect. Zijn firma, waar hij langzaam maar zeker naar de zijlijn wordt geschoven, gaat het vervangen door een nóg megalomanere wolkenkrabber. Dat is waar *Pop Aye* in de kern over gaat: de onstuitbare opmars van de jeugd, van het nieuwe, van het volgende. Dat Thana precies op dat laagste moment in zijn leven stuit op Pop Aye, de olifant die hij in zijn jeugd op het platteland onder zijn hoede had, lijkt dan al snel een teken.

Tan zet meteen in de openingsbeelden de mild-absurdistische toon. Daarin stapelt ze vlotjes drie vervreemdende beelden op elkaar. Eén: de gedistingeerde maar sjofele vijftiger Thana loopt langs de weg met zijn olifant aan een lijn, alsof hij zijn hond aan het uitlaten is. Twee: hij steekt zijn duim omhoog – wil hij nu echt gaan liften met een olifant? Drie: het lukt hem nog ook: hij vindt een vrachtwagenchauffeur bereid om dit wonderbaarlijke tweetal in te laden.

Na die solide introductie husselt Tan het verhaal van Thana en Pop Aye speels door elkaar in een episodische roadmovie. De verhaallijn wordt gevormd door de zachtmoedige ontmoetingen die Thana onderweg heeft met types als een wijsgerige zwerver of een gedeprimeerde ladyboy. Het zijn figuren waarmee de van oorsprong Singaporese Tan vrolijk de stereotypen van de Thaise maatschappij op de hak neemt. Die scènes worden afgewisseld met flashbacks waarin langzaam maar zeker duidelijk wordt hoe Thana op dit punt van zijn leven is beland.

Tans goedmoedige film krijgt een Nederlandse release als winnaar van de Big Screen Competition op het afgelopen filmfestival van Rotterdam. Dat de film in de gratie kwam bij de publieksjury die de prijs uitreikt, is weinig verwonderlijk. *Pop Aye* is inderdaad een *crowd pleaser*, in de beste zin van het woord: subtiel grappig en warm-menselijk.

JOOST BROEREN-HUITENGA ★★★★½

Pop Aye THAILAND/SINGAPORE, 2017 | REGIE KIRSTEN TAN | MET THANETH WARAKULNUKROH, PENPAK SIRIKUL | 104 MINUTEN | DISTRIBUTIE IMAGINE | TE ZIEN VANAF 29 JUNI EN ONLINE VIA **picl.nl**

Donkeyote

Koppig stil blijven staan

We wandelen een tijdje mee met een hedendaagse Don Quichot, een man met een onmogelijke plan en zonder vooruitgangsgeloof.

Iemand die zijn tijd ver vooruit is, kan vaak op bewondering rekenen, maar iemand die niet met zijn tijd meegaat, krijgt doorgaans minder applaus. Want we moeten voorúit met zijn allen, stagnatie is ons grote schrikbeeld. Mensen die terugverlangen naar vroeger zijn verdacht. Blijkbaar is het bedreigend als mensen een eenvoudiger leven willen leiden, en soms koppig stil willen blijven staan.

Gevaarlijk kun je de 73-jarige Spanjaard Manolo in Chico Pereira's heerlijk meanderende docuwestern *Donkeyote* moeilijk noemen, hooguit eigenwijs. Deze hedendaagse Don Quichot is wars van moderniteiten. Met zijn hoed en leren laarzen ziet hij eruit als een cowboy uit vervlogen tijden. Hij heeft eigenlijk maar één wens: wandelen met zijn onafscheidelijke ezel en hond. In Amerika. Een onmogelijk plan, maar Manolo bijt zich erin vast en wandelt ter voorbereiding door het Andalusische landschap waar hij zo mee is versmolten.

Niet dat de romanfiguur Don Quichot het makkelijk had, maar hij hoefde het tenminste niet op te nemen tegen de touroperators, sponsors, microchips en andere bureaucratische krachten die Manolo op zijn pad vindt. Het reisbureau lacht Manolo uit als hij hen vertelt dat hij met zijn ezel The Trail of Tears wil wandelen, de route die de Cherokee-indianen namen toen ze naar het westen werden gedreven, waarbij velen het leven lieten. Steun krijgt Manolo ook niet van de dierenarts, die vooral bezorgd is omdat de ezel geen microchip blijkt te hebben. De even bezorgde huisarts wil Manolo een gps aansmeren, want hij zou de weg weleens kunnen kwijtraken. De potentiële sponsor die Manolo aanschrijft, scheept hem bot af aan de telefoon. "Dit is dus het gedrag van de mensheid", verzucht Manolo tegen zijn ezel, de enige die aan zijn zijde blijft, ook al blijft ook het dier soms koppig stilstaan. Manolo's windmolen is iedereen die schamper lacht om zijn plan.

Pereira maakt mooi gebruik van lage camerastandpunten, waarbij vooral de close-ups van het oog van de ezel opvallen. Voor even is zijn blik de onze, en zien we een wereld zonder scepsis en grenzen, want deze ezel heeft geen mening over de onmogelijke plannen van zijn baas. In deze wereld kunnen Manolo en zijn ezel zelf hun volgende stap bepalen, en wij mogen gelukkig een eindje meelopen.

MARISKA GRAVELAND ★★★★☆

DONKEYOTE

Donkeyote SPANJE/DUITSLAND/GROOT-BRITTANNIË, 2017 | REGIE CHICO PEREIRA | 86 MINUTEN | DISTRIBUTIE AMSTELFILM | TE ZIEN VANAF 29 JUNI EN ONLINE VIA **picl.nl**

KORT

BAYWATCH

Baywatch

Seth Gordon | Bijna twee uur water- en bikinipret met team Baywatch. Toegewijd strandwacht Mitch Buchanan (Dwayne Johnson) krijgt een jonge, nieuwe collega (Zac Efron) en is dus het eerste half uur aan het ravotten om te kijken wie de strakste zwembroek heeft. Als ze klaar zijn, ontmaskeren ze een complot dat de toekomst van de baai bedreigt.

TE ZIEN VANAF 1 JUNI

Casper & Emma de bergen in

Arne Lindtner Naess | De titel verklapt het al een beetje. Casper en Emma gaan op vakantie naar de bergen waar Caspers vader een avontuurlijk verblijf heeft geregeld. Iedereen gaat mee – knuffels Welpje en Mevrouw Konijn, Caspers ouders, Emma's moeder en Aksel – maar Aksel en Emma's moeder willen maar niet verliefd op elkaar worden. Dat zou volgens Kasper handig zijn omdat Emma dan weer in een traditioneel gezin kan wonen. Casper loopt als Cupido wanhopig pijlen af te schieten.

TE ZIEN VANAF 1 JUNI

HOWARDS END

Kill Switch

Tim Smit | Een piloot probeert zijn gezin en de planeet te redden – in die volgorde – nadat een militair experiment met een onuitputtelijke energiebron faliekant mislukt.

TE ZIEN VANAF 1 JUNI

Howards End

James Ivory | De klassieke verfilming uit 1992 van E.M. Forsters roman met een *allstar cast* (Anthony Hopkins, Emma Thompson, Vanessa

THE FURY OF A PATIENT MAN

The Fury of a Patient Man
Hoe wraak op te dienen

Deze geslaagde mengeling van drama en wraakthriller in quasi-realistische stijl speelt zich af in de Madrileense barrio's, waar een zwijgzame vreemdeling rondhangt.

Debuterend regisseur Raúl Arévalo kennen we vooral als acteur. Hij was bijvoorbeeld te zien in *Azuloscurocasinegro* (Daniel Sánchez Arévalo, 2006) en twee uitstekende Spaanse thrillers, *Los girasoles ciegos* (Joé Luis Cuerda, 2008) en *La isla mínima* (Alberto Rodriguez, 2014). Die laatste opende in 2015 de eerste editie van het Amsterdam Spanish Film Festival. Arévalo's debuut als regisseur, *The Fury of a Patient Man* (originele titel: *Tarde para la ira)*, opent op 30 mei de derde editie van het festival. Arévalo won er in april vier Goya Awards voor.

Curro heeft acht jaar in de bak gezeten. Hij bestuurde de vluchtauto tijdens de overval op een juwelier. Alles ging mis: er viel een dode, iemand anders raakte zwaargewond. Zijn drie maten wisten te ontkomen. Alleen Curro werd gepakt. Nu hij weer vrij is, verheugt hij zich op het weerzien met Ana. Ze is al sinds haar zestiende met hem samen en staat achter de toog van het kleine café in Madrid waar al zijn vrienden komen. De laatste tijd hangt daar ook een zwijgzame vreemdeling rond, José, die met Ana aanpapt.

De plot van *The Fury of a Patient Man* is op zichzelf genomen niet zo heel verrassend, maar de mengeling van drama en wraakthriller is wel geslaagd. Deels is dat te danken aan het scenario dat geduldig de tijd neemt om de personages bij ons te introduceren. Vooral de eenzame Ana sleept je het verhaal in. De uitstekende cast is de andere troef. Niet alleen de hoofdrolspelers zijn sterk. Manolo Solo won bijvoorbeeld een verdiende Goya voor zijn bijrol als een van Curro's oude kameraden.

Feilloos is het bekroonde scenario echter niet. Op sommige momenten had een simpel telefoontje de hele plot in de war kunnen sturen. De verrassende onthulling is niet zo verrassend als de scenaristen waarschijnlijk gedacht hebben. Een belangrijkere zwakte van het script is dat Ana in de tweede helft zo goed als volledig uit beeld verdwijnt. Emotionele nuance maakt dan plaats voor een soort roadmovie met de twee mannen, met wie je als kijker beduidend minder binding hebt.

The Fury of a Patient Man ziet er goed uit. Arévalo kiest voor een quasi-realistische stijl met veel hand-held shots en camera's die de actie volgen door de straten van de Madrileense barrio's. De kaartspelende mannen onder het tl-licht, de viering van de eerste communie, de dreunende muziek in de boksschool; aan couleur locale is geen gebrek. Sommige scènes verraden dat Arévalo goed gekeken heeft naar westerns en Amerikaanse thrillers uit de jaren zeventig, maar dat verzandt nooit in vervelende eerbetoon-cinema. Ook al lopen José en Curro op een gegeven moment met bebloede en identieke bokschooljasjes rond, *The Fury of a Patient Man* zoekt het niet in de ironische *coolness* van een Tarantino of Nicolas Winding Refn. Een zelfverzekerd debuut, dat hoogstens nog iets meer op de kracht van het onderliggende drama had mogen vertrouwen.

BAREND DE VOOGD ★★★½☆

The Fury of a Patient Man SPANJE, 2016 | REGIE RAÚL ARÉVALO | 92 MINUTEN | LUIS CALLEJO, RUTH DÍAZ, ANTONIO DE LA TORRE | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN OP HET SPANISH FILM FESTIVAL EN VANAF 8 JUNI 2017

Mountain
Zondigen op Bijbelse plek

Op de Olijfberg in Jeruzalem komt een jonge moeder in de verleiding om te doen wat God verboden heeft, in deze smaakvolle parabel over de zondeval.

Op de Olijfberg in Jeruzalem liggen naar verluidt ongeveer 150.000 Joden begraven. Volgens de overlevering zal God hier tijdens het einde der tijden beginnen met het opwekken van de doden. Huismoeder Zvia woont met haar gezin aan de rand van deze grote begraafplaats. Voor haar vormen de duizelingwekkende rijen grafstenen een toevluchtsoord. Zodra ze zich los weet te weken van haar vier jonge kinderen, kan ze naar hartenlust ronddolen tussen de graven. Dan gaat ze op bezoek bij het graf van dichter Zelda en voert ze een heimelijk gesprek met de Arabische grafdelver Abed, met wie ze steevast een sigaretje rookt.

Na zo'n vluchtig bezoekje begint bij thuiskomst het riedeltje opnieuw, in de donkere gezinswoning die ze heeft omgedoopt tot 'de kinderboerderij'. Daar ontbreekt vooralsnog een vijfde kind: de man des huizes is vaak de hort op, en heeft nog amper oog voor zijn vrouw. Ondanks haar inspanningen: Zvia ondergaat na haar menstruatieperiode een spirituele reiniging in een Mikwe – een ritueel bad. Nu mag ze de bedden weer tegen elkaar aanschuiven: seks is geoorloofd. Later doet ze haar hoofddoek af, waarna ze, zonder enig effect, wellustig poseert.

Regisseur Yaelle Kayam grijpt in haar smaakvolle speelfilmdebuut net iets te makkelijk naar de bovengenoemde visuele clichés, waardoor het op een prachtlocatie geschoten *Mountain* zich niet volledig weet te onderscheiden. Dat Zvia in de verleiding wordt gebracht om te doen wat God verboden heeft, een hap nemen uit de denkbeeldige appel, komt eveneens niet als een verrassing. Al vroeg in de film zien we hoe ze in het holst van de nacht te midden van de tombes stuit op een openluchtbordeel. Op de Bijbelse plek wordt flink gezondigd, zoveel is duidelijk. De close-up van een gebruikt condoom, dat de weifelende Zvia even aanraakt, spreekt boekdelen: hier komen de bezoekers tenminste wel aan hun trekken.

OMAR LARABI ★★★☆☆

Mountain ISRAËL/DENEMARKEN, 2015 | REGIE YAELLE KAYAM | MET SHANI KLEIN, AVSHALOM POLAK, HITHAM OMARI | 83 MINUTEN | DISTRIBUTIE MOOOV | TE ZIEN VANAF 11 JUNI EN ONLINE VIA **picl.nl**

MOUNTAIN

FK.LIVE **Mountain** FILMSCHUUR HAARLEM, 17 JUNI 17.15 UUR, INTRO DOOR OMAR LARABI

Redgrave, Helena Bonham Carter) is op 4K-kwaliteit gerestaureerd en wordt vanwege zijn 25ste verjaardag opnieuw uitgebracht. Het idyllische landhuis uit de titel – wie wil mag er een metafoor voor de staat van de natie in herkennen – wordt door de mater familias (Redgrave) op haar sterfbed nagelaten aan een vrouw die ze nog niet zo lang kent, Margaret Schlegel, gespeeld door Emma Thompson. Niet helemaal tot genoegen van de steenrijke familie onder leiding van weduwnaar Henry (Anthony Hopkins), die dan ook acuut het testament verscheurt maar dan uit schuldgevoel toch een knus buitenhuisje voor Margaret en haar zus Helen regelt en bovendien verliefd op haar wordt. Nu het vastgoed geen belemmering meer vormt, dient zich helaas een groter obstakel aan: Margaret is een moderne vrouw die geen

THE BLEEDER

enkele behoefte heeft haar mond te houden en ja en amen te knikken, terwijl Henry stijfjes zweert bij tradities. Ondertussen papt Helen aan met een berooide bankier en even later blijkt alles met alles te maken te hebben. Een verhaal over liefde en klassentegenstellingen in het Edwardiaanse tijdperk.

TE ZIEN VANAF 8 JUNI

The Bleeder

Philippe Falardeau | Chuck Wepner was een slijter uit New Jersey die in 1975 Mohammed Ali uitdaagde voor een gevecht om de wereldzwaargewichttitel. Hij deed al wel aan boksen, dus dat was mooi meegenomen. Wepner is de inspiratie geweest voor niemand minder dan Rocky Balboa. Dit is geen boksfilm gericht op de sensatie binnen de ring, maar een drama over

Câini
Duel in Roemenië

Als je ziet hoe Bogdan Mirica het noordoosten van Roemenië filmt, wil je er meteen gaan wonen. Je voelt de warmte. Je hoort de stilte. Tot het eerste schot klinkt.

In het noordoosten van Roemenië erft Roman een stuk land van zijn grootvader. Zelf woont hij al jaren in de stad en voelt geen affiniteit met het land. Om het te verkopen, reist hij erheen met een bevriende jurist, maar wordt tijdens het verblijf geconfronteerd met een paar bizarre voorvallen. Bizar voor stedelingen, zo blijkt, maar niet voor de bewoners van het afgelegen gebied. Roman ontdekt dat zijn grootvader een lokale maffiabaas is geweest en dat zijn adjudanten niet zullen toestaan dat het land verkocht wordt. En dan wordt in een lokale vijver ook nog een voet gevonden.

Naar eigen zeggen was regisseur Bogdan Mirica vooral geïnteresseerd in een film over het type mannen dat zonder duidelijke reden de behoefte voelt om met andere mannen de strijd aan te gaan. Misschien een restant van de Neanderthaler, misschien een variant van de moderne homo economicus, wie zal het zeggen. Hoewel Roemenië bij de EU hoort, ook het noordoosten ervan, ligt Mirica's versie van het gebied ver verwijderd van Brussel. Dit is een land waar elke ambtenaar verdwaalt.

CÂINI

Maar Mirica houdt van dit land, van dit gebied waar hij als kind vaak kwam, weten we uit interviews. Het sijpelt door in beelden waarin het landschap als een oase voorbijtrekt. Het land verleidt je, verleidt ook Roman, die om zich heen kijkt en niet meer weg wil. Of blijft hij om een andere reden hangen? Is het de weerstand van de andere mannen, ruwe figuren waarover lang alleen maar gesproken wordt door de lokale politiecommandant en die dan nog een tijd aan de rand van het beeld blijven hangen, kijkend, ruikend met wat voor iemand ze te maken hebben. Een gebied waar de politie alleen voor de grap aanwezig lijkt. Of blijft hij vanwege die voet die gevonden is en omdat hij zijn vriend de jurist niet meer kan bereiken? Maar zowel het land als de gebruiken hier zijn oud en ruw. Onveranderlijk misschien wel. Misschien is het daartegen dat Roman zich instinctief verzet. Hij is een leven in de stad gewend, waar de wereld wel te veranderen is.

Ook al voelt de stijl bekend – het minimalisme van de Roemeense New Wave met genre-ticks van de western – *Câini* is een robuust debuut. De sfeer blijft dreigend en bouwt traag naar de gewelddadige climax, alsof de hele film een soort uitgerekte *Mexican standoff* is, een duel tussen rivalen waarvan er maar een kan blijven staan.

RONALD ROVERS ★★★☆☆

Câini ROEMENIË/FRANKRIJK/BULGARIJE/QATAR, 2016 | REGIE BOGDAN MIRICA | 104 MINUTEN | MET DRAGOS BUCUR, GHEORGHE VISU, VLAD IVANOV | DISTRIBUTIE CONTACT FILM | TE ZIEN VANAF 22 JUNI

FK.LIVE **Câini** FILMSCHUUR, HAARLEM, 24 JUNI 16.30 UUR, INTRO DOOR RONALD ROVERS

The Eagle Huntress
Het is een meisje!

Hoe eerlijk moet een documentairemaker zijn? Dit etno-sprookje geeft nieuwe aanleiding voor die eeuwige discussie, maar toont vooral hoe vooringenomenheid ertoe kan leiden dat een film het beste deel van zijn verhaal mist.

In 1933 filmde de Spaanse surrealist Luis Buñuel *Las Hurdes: Tierra sin pan*, een portret van een achtergebleven uithoek in het westen van Spanje. De documentaire ging flink aan de haal met de conventies van eigentijdse etnografische films, die de heroïsche strijd van inheemse volkeren tegen de barre natuur verbeeldden. De armoe en ellende die Buñuel in Las Hurdes aantrof, dikte hij nog eens aan met ensceneringen en een voice-over die overdrijving van de feiten paart aan een volstrekt emotieloze presentatie. Met zijn vreemde en ongemakkelijke film wilde hij niet alleen laten zien dat Spanje zelf volop gelegenheid bood voor het vastleggen van de primitieve leefomstandigheden die antropologen vooral in de koloniën situeerden; hij toont de niet-al-te-argeloze kijker ook welke middelen de filmmaker heeft om de werkelijkheid naar eigen hand te zetten.

Een moderne variant op de etnografische documentaires die Buñuel op de hak nam is *The Eagle Huntress*. In het Mongoolse Altajgebergte traint een dertienjarig nomadenmeisje zich in de jacht met een steenarend: een eeuwenoude traditie die haar vader en grootvader weer van hún voorvaderen hebben geleerd. Aisholpan zal de eerste vrouw zijn die deelneemt aan de jaarlijkse adelaarswedstrijd in Ölgi, vertelt de Britse voice-over. Die commentaarstem maakt trouwens dat de vaak spectaculaire beelden soms eerder een illustratie lijken dan een registratie. Tussen de spannende kidnap van een arendsjong en imponerende beelden van de training zien we een aantal in traditionele kledij gestoken oudere mannen nog wat morren: dat vrouwen zich eigenlijk verre moeten houden van de jacht. Maar onvermeld blijft wie zij zijn, of hun woorden enige autoriteit hebben en hoe representatief hun ideeën zijn voor wat binnen de gemeenschap wordt gedacht over vrouwelijke jagers. Beelden van het concours laten zien dat het wedstrijdjagen inderdaad een nogal mannelijke aangelegenheid is; toch wijst niets erop dat de deelname van Aisholpan op expliciete tegenstand stuit. Die omstandigheid kon de filmmakers kennelijk niet van de overtuiging afbrengen dat dát hun verhaal moest zijn. Dus is onder de beelden van een nerveus kijkende Aisholpan opnieuw een sturende

THE EAGLE HUNTRESS

voice-over gemonteerd en horen we veronderstelde omstanders – helaas allemaal buiten beeld – commentaar leveren op het feit dat een meisje aan de competitie meedoet.

Er is over deze jachtpraktijk gelukkig meer bekend dan *The Eagle Huntress* laat zien. Op de website van Stanford University is een interessant artikel te vinden van de Amerikaanse historicus en volkenkundige Adrienne Mayor over historische en hedendaagse vrouwelijke arendjagers – want nee: Aisholpan is de eerste noch de enige van haar generatie. Mayor legt ook uit dat een relatief open, niet-exclusieve houding ten opzichte van genderrollen vermoedelijk juist heeft bijgedragen aan het voortbestaan van de jachttraditie. Een nieuwsgierige (en net zo ruimdenkende) regisseur had met dat gegeven een film kunnen maken die Aisholpan precies even heroïsch zou laten schitteren, maar die intussen ook de blik van zijn publiek zou verruimen in plaats van het zoet te houden met een Disney-sprookje.

SASJA KOETSIER ★½☆☆☆

The Eagle Huntress VERENIGD KONINKRIJK, 2016 | REGIE OTTO BELL | 87 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 15 JUNI

een man (Liev Schreiber) die geen idee had hoe om te gaan met plotselinge voorspoed of tegenslagen. Ook met Elisabeth Moss, Naomi Watts en Ron Perlman.

TE ZIEN VANAF 8 JUNI

THE MUMMY

The Mummy
Alex Kurtzman | Niets geleerd hebben van de serie films met Dwayne Johnson over Oud-Egyptische plagen en geïrriteerde mummies, wordt opnieuw een prinses van ooit uit haar eeuwige slaap gehaald. Tom Cruise probeert er iets aan te doen.

TE ZIEN VANAF 8 JUNI

All Eyez on Me
Benny Boom | Net nu bekend is geworden dat regisseur Steve McQueen (*Hunger*, *Twelve Years a Slave*) een biopic van rapper Tupac Shakur gaat maken, verschijnt deze biopic van rapper Tupac Shakur.

TE ZIEN VANAF 15 JUNI

It Comes at Night
Trey Edward Shults | Paranoia en wantrouwen *galore* in deze psychologische horror over twee gezinnen die zich in een afgelegen huis verschuilen voor een ramp die de wereld teistert. Terwijl de horror dichterbij komt en Paul (Joel Edgerton) erachter komt dat de bescherming van zijn gezin desastreuze gevolgen heeft voor zijn zielenheil, ontwaakt er iets boosaardigs in hem.

TE ZIEN VANAF 15 JUNI

Sprakeloos
Hilde Van Mieghem | Het leven van beroemd en gelauwerd schrijver Jan Meerman raakt op drift wanneer zijn 85-jarige moeder plotseling een ernstige beroerte krijgt. Haar scherpe humor is verdwenen en wat er voor terug komt, is gebrabbel en gezeur. Dat alles op een moment

SPRAKELOOS

SOUVENIR

Souvenir
Dromen van een oudere prinses

Souvenir heeft de kracht en de makkes van een modern sprookje.

Souvenir begint veelbelovend. Lilianes (Isabelle Huppert) leven is eenzaam, maar overzichtelijk. Ritmisch belegt ze bakken paté met laurier en cranberries aan een lopende band in een vleesfabriek. 's Avonds kijkt ze rokend en drinkend een gameshow die haar leven lijkt te becommentariëren. Emoties toont ze niet. 't Kan beter, 't kan slechter. Een volle beautycase en gestifte lippen verraden een glimp van vergane glorie. Wim Sonneveld zong het in zijn *Tearoom tango*: 'Dat moet vroeger iets geweest zijn van *comme ça* en ga maar na.' En zo voelt het.

Want Liliane is ook Isabelle Huppert. Net als Billy Wilder deed met Gloria Swanson in *Sunset Boulevard* (1950) en Joseph L. Mankiewicz met Bette Davis in *All About Eve* (1950) speelt de Belgische regisseur Bavo Defurne (*Noordzee, Texas*) in op Hupperts faam als Europese steractrice. Ze is *vermomd* als fabrieksarbeidster. Het duurt niet lang of ze wordt ontmaskerd als de grootheid die ze is. In tegenstelling tot *Sunset Boulevard* en *All About Eve*, waarin de oudere actrices nou eindelijk eens moeten accepteren dat ze plaats moeten maken voor de jeugd, breekt Defurne met *Souvenir* juist een lans voor vrouwelijke performers van boven de vijftig. Of het nu om muziek, film of dans gaat – hoeveel verhalen zijn er niet over vrouwen die in de vergetelheid raken? *Souvenir* is een ode aan hun vakmanschap.

Souvenir werkt ook als een modern sprookje, met een oudere prinses, bij wie het wakkerkussen te lang heeft geduurd. Ze heeft het vertrouwen in een *happy end* opgegeven. Liliane was ooit 'Laura', de zangeres die dertig jaar eerder op een haar na het Eurovisiesongfestival verloor. Ze wordt herkend door de veel jongere 'prins' Jean (Kévin Azaïs). "Mijn vader was fan van je", verklaart hij. Hijzelf raakt net zozeer door haar betoverd. Jean gelooft in naïeve clichés als "waar een wil is, is een weg". Het lukt hem uiteindelijk om Liliane daarvan te overtuigen. In de *larger than life*-wereld van *Souvenir* zijn jongeren geen bedreiging voor ouderen, maar verleiden hen om te durven dromen.

De film heeft tevens de makkes van een sprookje. In zijn opvattingen over ridders en dames-in-nood is hij even conventioneel. Lilianes leven wordt gedefinieerd door de mannen om haar heen. Haar verleden is bepaald door haar ex-man, haar toekomst door een nieuwe knaap. De vanzelfsprekendheid waarmee haar falen en succes hand in hand gaat met haar liefdesleven, doet haar personage tekort.

Alhoewel, het podium is van haar. Huppert heeft niet de zuiverste stem, maar wel de *présence*. In *8 femmes* (2002, François Ozon) zong ze als de zure zus Augustine *Message personnel* (naar Françoise Hardy, het eerste Franse zuchtmeisje). De melodisch gesproken teksten kwamen met haar zware stem het hardste binnen. Het Amerikaanse jazzy-lounge-latin-orkest Pink Martini haalt met haar het onderste uit de kan. De wat ouderwetse en toch innemende liedjes passen haar perfect. In haar performance gaat Huppert nu een stap verder. Haar slanke heupen zet ze deels sexy, deels onhandig in en de houterige armchoreografie kleurt haar personage. Ze maken het ijl en breekbaar. Zo bewijst Huppert zich opnieuw als fenomenale actrice.

LAURA VAN ZUYLEN ★★★½☆

Souvenir BELGIË/LUXEMBURG/FRANKRIJK, 2016 | REGIE BAVO DEFURNE | 90 MINUTEN | MET ISABELLE HUPPERT, KÉVIN AZAÏS | DISTRIBUTIE ARTI FILM | TE ZIEN VANAF 1 JUNI

FK.LIVE **Souvenir** CINECENTER, AMSTERDAM, 2 JUNI 21.00 UUR, INTRO DOOR RONALD ROVERS

La Chana
Dansen tegen de klippen op

Flamencodiva La Chana maakt zich rond haar zeventigste op voor een laatste optreden. Het warmbloedige portret van een door het leven getekende artiest was op IDFA goed voor de publieksprijs.

LA CHANA

Medio jaren zestig maakte de Catalaanse zigeunerin Antonia Santiago Amador furore met haar razendsnelle voetenwerk. Een van de eerste fans van de flamencodanseres was Salvador Dalí. Onverdeeld blij was Amador – artiestennaam La Chana – niet met zijn aandacht. De schilder nam zijn ocelot Babou mee naar haar voorstellingen en het beest reageerde op haar gestamp met woest gegrom.

Een andere aanbidder was Peter Sellers, die La Chana in 1967 wist te strikken voor een showstoppend optreden in zijn verder nogal onevenwichtige stierenvechterskomedie *The Bobo*. Als het aan Sellers had gelegen dan was La Chana hem gevolgd naar Hollywood. Daar werd echter een stokje voor gestoken door Amadors jaloerse en dominante echtgenoot. Het zou niet de laatste keer zijn dat de man ingreep in de loopbaan van zijn getalenteerde vrouw. Nog steeds zichtbaar verontwaardigd horen we de bejaarde diva vertellen over de vrouwvijandigheid in het toenmalige zigeunermilieu: "Er was maar één regel voor de vrouw: kop dicht en gehoorzaam." Na jaren van onderdrukking en geweld verdween 'de vader van haar kind' uit La Chana's leven, waarna zij op 38-jarige leeftijd een glorieuze comeback maakte.

Debuterend regisseuse Lucija Stojevic schetst het bewogen leven van La Chana met beelden uit dier dagelijks leven, afgewisseld met interviews, archiefbeelden en oude foto's, vaak zwart-wit. Beproefde middelen, maar meer is niet nodig. Stojevic focust wijselijk op de drijvende kracht van de danseres: de adembenemende roffels die rechtstreeks uit haar tenen lijken te komen. Al bevat Amadors levensverhaal genoeg *duende* – het flamenco-equivalent van 'soul' – om wel vijf artiestenlevens van brandstof te voorzien. La Chana's passie wordt vooral zichtbaar als ze het heeft over de *compás*: de ritmische hartenklop van de flamenco. Als zij tegen het einde van de film haar eenmalige comeback voorbereidt met drie jonge muzikanten is zij zichtbaar geërgerd dat die broekies haar razendsnelle klap- en stamptempi niet in één keer kunnen bijbenen.

La Chana is niet alleen een portret van een vrouw die tegen de klippen op bleef dansen, het is ook een van die schaarse kunstenaarsportretten die de liefde voor dans en ritme zichtbaar, hoorbaar en voelbaar weten te maken. De film sluit zoals je mag verwachten af met dat laatste optreden. Wegens versleten knieën zit de diva op een stoel. Maar haar op ruige improvisatie rustende tapdans is nog altijd urgent en doorleefd. De ovatie die volgt is even voorspelbaar als terecht.

FRITZ DE JONG ★★★★☆

La Chana SPANJE/IJSLAND/VERENIGDE STATEN, 2016 | REGIE LUCIJA STOJEVIC | 83 MINUTEN | MET ANTONIA SANTIAGO AMADOR (LA CHANA) | DISTRIBUTIE CHERRY PICKERS | TE ZIEN VANAF 1 JUNI EN ONLINE VIA **picl.nl**

THE PROMISE

The Promise
Terry George | Wordt er eindelijk een film gemaakt over het historische onrecht van de Armeense genocide die in 1915 plaatsvond, gebeurt het in de vorm van een melodrama over een driehoeksverhouding. Oscar Isaac speelt een briljant geneeskundestudent, Christian Bale een Amerikaanse journalist gestationeerd in (waar anders?) Parijs. Terwijl de Eerste Wereldoorlog voor de deur staat, strijden de twee mannen om de gunst van de (wat anders?) beeldschone dansinstructrice Ana.

TE ZIEN VANAF 15 JUNI

47 Meters Down
Johannes Roberts | O ja, haaien. Twee zussen op vakantie in Mexico komen (waarschijnlijk op 47 meter diepte) vast te zitten in een kooi die hen dat Jan het manuscript van zijn nieuwe roman moet afronden. De situatie dwingt hem zijn prioriteiten bij te stellen.

TE ZIEN VANAF 15 JUNI

47 METERS DOWN

tegen haaien moet beschermen. Met minder dan een uur zuurstof over in hun luchtflessen en grote witte haaien in de buurt, moeten ze een manier vinden om te ontsnappen.

TE ZIEN VANAF 22 JUNI

My Cousin Rachel
Roger Michell | Een jonge Engelsman beraamt een plot om zijn mooie, mysterieuze nicht om te brengen omdat hij haar ervan verdenkt een bekende vermoord te hebben. Helaas raakt ook hij onder invloed van haar charmes.

TE ZIEN VANAF 22 JUNI

Transformers: The Last Knight
Michael Bay | Er heerst oorlog tussen de mensheid en de Transformers. Optimus Prime is er niet meer en de sleutel om onze toekomst veilig

Les phantomes d'Ismaël

Obsessies van de grote architect

Arnaud Desplechin weeft op Escheriaanse wijze flarden van verhalen door elkaar in het wild ambitieuze *Les phantomes d'Ismaël*.

Tot genoegen van sommigen en irritatie van anderen draait alles in Arnaud Desplechins *Les phantomes d'Ismaël* om Ismaël, gespeeld door Desplechins alter ego Mathieu Amalric in zijn zevende samenwerking met de regisseur. Ismaël worstelt met zijn nieuwe script, een verhaal over de raadselachtige Ivan Dedalus (Louis Garrel), die wel of niet een spion is. Amalric mag daarbij vol gas de geaffecteerde kunstenaar spelen terwijl vrouwen zich op oudtestamentische wijze aan zijn voeten werpen.

Desplechin weeft op bijna Escheriaanse wijze flarden van verhalen door elkaar, al had hij ongetwijfeld de ambitie om een en ander beter op elkaar te laten aansluiten.

Twintig jaar geleden verdween Ismaëls grote liefde Carlotta (Marion Cotillard). Haar lichaam werd nooit gevonden. Jarenlang rouwde hij om het verlies tot twee jaar geleden Sylvia verscheen, een astronoom gespeeld door Charlotte Gainsbourg. Als Ismaël op een dag in hun strandhuis aan zijn script werkt, loopt Carlotta binnen alsof er nooit iets is gebeurd.

Er is meer, zoals Ismaëls claim dat in de renaissance niet één maar twee soorten perspectief zijn uitgevonden. Wat natuurlijk terugslaat op de verschillende perspectieven in de film, want naar wiens verhaal kijken we hier nou eigenlijk? Dat van Ismaël of van zijn al dan niet fictieve broer Ivan Dedalus, een man met 'een onwaarschijnlijk gezicht' en 'een atypische loopbaan'?

En bestaat Carlotta echt of is haar verschijning een fantoompijn, een pijn zo hevig dat die zich in de wereld manifesteert? En hadden we al gezegd dat Desplechin niet alleen het eenduidige perspectief maar ook de chronologie heeft losgelaten? Kortom: *Les phantomes d'Ismaël* is een schitterend ongeluk.

Ismaëls verdriet, Ivans thrilleravontuur, Ismaëls worsteling met het onvoltooide script, het zijn allemaal versies van Desplechins dromen, angsten, liefdes en verdriet. Perspectieven die bovendien tegelijk (dus niet chronologisch) op het doek worden gesmeten, à la Jackson Pollocks *action painting*, een stijl die in de film nadrukkelijk langskomt. Die hang naar actie verklaart ook de rusteloze camera die zoekt naar de samenhang tussen al die fragmenten. Dat de film daar niet helemaal in slaagt, is jammer, maar het maakt Desplechins film wel tot een wild en ambitieus avontuur.

Wat hier echter ontbreekt, is het gevoel dat het allemaal deel uitmaakt van iets groters. Als Ivan Dedalus wordt gevraagd hoeveel levens hij eigenlijk heeft, is het antwoord 'net als iedereen, twee of drie'. Dat is de stem van Desplechin, de maker die leeft

LES PHANTOMES D'ISMAËL

door zijn personages. Maar alleen de stem van de maker is niet genoeg om deze wereld te verklaren. Zoals alleen de stem van God ook niet meer genoeg is.

RONALD ROVERS ★★★☆☆

Les phantomes d'Ismaël FRANKRIJK, 2017 | REGIE ARNAUD DESPLECHIN | 114 MINUTEN | MET MATHIEU AMALRIC, MARION COTILLARD, CHARLOTTE GAINSBOURG, LOUIS GARREL | DISTRIBUTIE SEPTEMBER | TE ZIEN VANAF 29 JUNI

Mysterious Masterpiece

'Ik ben het niet die schildert'

Vier eeuwen nadat het werd gemaakt, houdt het door raadsels omgeven schilderij *Stilleven met breidel* van de zeventiende-eeuwse, rebelse schilder Torrentius nog steeds de gemoederen bezig.

De mysterieuze schilder Johannes Torrentius (1589-1644) had een reputatie als 'verleider van burgers, bedrieger van het volk, schoffeerder van vrouwen, een verkwister van zijn eigen en andermans geld', zo meldt een geschiedenis van Haarlem uit 1754. Deze dandy liet het breed hangen en stond bekend als religieuze rebel, drinkebroer, provocateur en vrijzinnig denker. Toch ging zijn enige bewaarde schilderij, het raadselachtige *Stilleven met breidel* uit 1614, over matigheid: doe water bij je wijn, toom je verlangens in zoals een breidel dat doet bij het paard.

De schilder omringde zijn werk graag met mystificaties. Torrentius beweerde dat zijn schilderijen 'met andere verf zijn geschilderd dan alle andere schilderijen'. Zijn kunst zou pure magie zijn: 'Ik ben het niet die schildert…' Boven zijn pas voltooide schilderij zou je een 'zoet gezoem van bijen' horen.

De deskundigen in de gedegen documentaire *Mysterious Masterpiece* staan voor een raadsel hoe dit fotografisch ogende werk tot stand is gekomen: er is geen spoor van olieverf, pigmentbindende eiwitten en kwaststreken te vinden. Maakte hij gebruik van alchemie, sissend salpeterzuur, een camera obscura?

"Alsof het vaag opdoemt uit een eeuwige duisternis", zo omschrijft schrijver Nelleke Noordervliet het topstuk uit het Rijksmuseum in de film. Constantijn Huygens noemde het werk een mirakel, maar verbaasde zich in zijn ongepubliceerde memoires *Mijn jeugd* ook over de sekte-achtige taferelen die zich rondom het fenomeen Torrentius afspeelden, alsof zijn goddeloosheid ook weer tot een soort religieuze cultus en aanbidding leidde.

Torrentius speelde met vuur door ook aanstootgevend erotisch werk te maken en het geloof belachelijk te maken, wat hem op twintig jaar gevangenisstraf kwam te staan. Zodoende raakte hij in de vergetelheid; zijn enige bewaard gebleven schilderij werd pas vorige eeuw teruggevonden bij een kruidenier in Enschede, die het gebruikte als deksel van een krentenvat.

MYSTERIOUS MASTERPIECE

Maarten de Kroon, die eerder met zijn broer Pieter-Rim de Kroon de film *Hollands licht* maakte, heeft zijn documentaire opgezet als een kunstthriller, waarbij elke keer weer een poging wordt gedaan om het mysterie rond het schilderij op te lossen. De restaurateur zit met zijn handen in het haar, en het is te prijzen dat hij durft te zeggen dat hij het gewoonweg niet weet. Hij oppert zelfs dat het misschien maar beter is om het mysterie in stand te houden, een opvallende uitspraak voor een onderzoeker. De brave vorm – veel talking heads – had wel wat spannender gemogen, maar Torrentius zelf weet vier eeuwen later zijn publiek nog steeds te verleiden met zijn raadsels.

MARISKA GRAVELAND ★★★☆☆

Mysterious Masterpiece NEDERLAND, 2016 | REGIE MAARTEN DE KROON | 69 MINUTEN | DISTRIBUTIE GET ORGANIZED | TE ZIEN VANAF 1 JUNI

te stellen ligt begraven in de verborgen geschiedenis van de Transformers op aarde.
TE ZIEN VANAF 22 JUNI

Winnie

Pascale Lamche | Volgens de makers is Winnie Mandela een van de minst begrepen maar opvallendste machtige vrouwen op het hedendaagse politieke toneel. Haar opkomst en schijnbare ondergang hebben de contouren van een tragedie.
TE ZIEN VANAF 22 JUNI

Despicable Me 3/Verschrikkelijke Ikke 3

Kyle Balda, Pierre Coffin, Eric Guillon | Gru wist niet dat hij bestond, maar gaat nu dan toch echt kennismaken met zijn tweelingbroer Dru.
TE ZIEN VANAF 28 JUNI

Baby Driver

Edgar Wright | Actiedrama van de maker van hele fijne komedies *Shaun of the Dead* en *Hot Fuzz*. Nadat hij wordt gedwongen om als vluchtchauffeur ('driver') voor een lokale crimineel te werken, moet de jonge Baby deelnemen aan een overval die gedoemd is te mislukken.
TE ZIEN VANAF 29 JUNI

Buena Vista Social Club: Adios

Lucy Walker | Met de camera reizen we langs de nog levende leden van de legendarische Buena Vista Social Club en gaan we op zoek naar hun invloed op de onbekende geschiedenis van Cuba.
TE ZIEN VANAF 29 JUNI

RONALD ROVERS
@RONALDROVERS

BUENA VISTA SOCIAL CLUB: ADIOS

Agenda

Programmagegevens voor de Filmkrant van juli/augustus moeten vóór vrijdag 23 juni (schriftelijk of per e-mail agenda@filmkrant.nl) bij de redactie zijn ingeleverd. De Filmkrant is niet verantwoordelijk voor onjuiste vermeldingen of programmawijzigingen. De volgende Filmkrant verschijnt op donderdag 6 juli.

Alkmaar

Filmhuis Alkmaar
Pettemerstraat 3 | 072-520 2022 | filmhuisalkmaar.nl | Raadpleeg de website voor het actuele programma

Almelo

Filmhuis Almelo
Elisabethhof 4 | Informatie/reserveren 0546-850 264 | filmhuisalmelo.nl | Aanvang: 20.15
Zomerstop

Almere

/Het nieuwe filmhuis/De nieuwe bibliotheek
Stadhuisplein 101 | 036-548 6000 | denieuwebibliotheek.nl/hetnieuwefilmhuis
20th Century Women vr 16 jun, 19.30 | za 17 jun, 13.00 | di 20 jun, 19.30 | wo 21 jun, 11.00 | ***Dubbelspel*** vr 23 jun, 19.30 | za 24 jun, 13.00 | di 27 jun, 19.30 | wo 28 jun, 11.00 | ***Lady Macbeth*** vr 2 jun, 19.30 | za 3 jun, 13.00 | di 6 jun, 19.30 | wo 7 jun, 11.00 | ***The Other Side of Hope*** vr 9 jun, 19.30 | di 13 jun, 19.30 | wo 14 jun, 11.00 | Vrijdagavond Special ***The General*** vr 30 jun, 19.30

Almere Haven

Corrosia Theater, Expo & Film
Markt 43 | 036-521 5929 | corrosia.nl
Fai bei sogni vr 9 jun, 11.00 en 20.00 | ***Frantz*** vr 2 jun, 11.00 en 20.00 | ***Moonlight*** vr 30 jun, 11.00 en 20.00 | ***The Salesman*** vr 16 jun, 11.00 en 20.00 | ***La tête en friche*** vr 23 jun, 11.00 en 20.00

Alphen a/d Rijn

Filmhuis Parkvilla
Cornelis Geellaan 2 (Park Rijnstroom) | 0172-493 737 | parkvilla.nl/filmhuis/
American Honey wo 21 jun, 20.00 | vr 23 jun, 20.00 | zo 25 jun, 20.00 | ***Bram Fischer*** do 29 jun, 20.30 | vr 30 jun, 20.30 | za 1 juli 20.30 | ma 3 juli 20.30 | di 4 juli 13.30 | wo 5 juli 20.30 | ***Chez Nous*** di 27 jun, 13.30 | wo 28 jun, 20.30 | vr 30 jun, 16.00 | zo 30 jun, 20.30 | di 4 juli 20.30 | ***The Day Will Come*** do 15 jun, 20.30 | za 16 jun, 20.30 | zo 17 jun, 20.30 | di 20 jun, 13.30 | ***Lady Macbeth*** vr 9 jun, 20.30 | zo 11 jun, 20.30 | di 13 jun, 13.30 | wo 14 jun, 20.30 | ***Magallanes*** vr 2 jun, 20.30 | ma 5 jun, 20.30 | di 6 jun, 20.30 | ***Noces*** do 1 jun, 20.30 | za 3 jun, 20.30 | zo 4 jun, 20.30 | di 6 jun, 13.30 | wo 7 jun, 20.30 | ***The Other Side of Hope*** vr 16 jun, 20.30 | ma 19 jun, 20.30 | di 20 jun, 20.30 | ***Their Finest*** do 8 jun, 20.30 | za 10 jun, 20.30 | ma 12 jun, 20.30 | di 13 jun, 20.30 | ***A United Kingdom*** do 22 jun, 20.30 | za 24 jun, 20.30 | zo 25 jun, 14.30 | ma 26 jun, 20.30 | di 27 jun, 20.30

Amersfoort

Filmtheater De Lieve Vrouw
Lieve Vrouwestraat 13 | 033-422 6555 | lievevrouw.nl | Programma wordt wekelijks aangevuld, zie website
Premières ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Câini*** vanaf do 22 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***De keuze van mijn vader*** vanaf do 22 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***La región salvaje*** vanaf do 15 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | Klassieker ***Howards End*** vanaf do 8 jun | Nog te zien ***À bras ouverts | Django | Dubbelspel | I Am Not your Negro | Jonathan | King of the Belgians | Little Men | Sami Blood | The Sense of an Ending*** | Gay & Lesbian Night ***Jonathan*** ma 19 jun, 21.20 | CineSingle ***My Cousin Rachel*** zo 25 jun, 12.00 | Exhibition on Screen ***Michaelangelo: Love and Death*** di 13 jun, 19.00 (met inleiding) | zo 9 jul, 12.00 | ***The Curious World of Hieronymus Bosch*** za 3, di 6 en zo 11 jun | Fraude Film Festival on Tour Sneak preview van een film of docu over fraude of corruptie do 22 jun, 19.30 – 22.00 | Film met Nagesprek ***I, Daniel Blake*** zo 11 en ma 12 jun

Amsterdam

Cinema De Balie
Kleine-Gartmanplantsoen 10 | Informatie: 020-553 5151 | Reservering: 020-553 5100 | debalie.nl
Verwacht ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Daughters of the Dust*** vanaf do 1 jun | ***De keuze van mijn vader*** vanaf do 22 jun | ***One Track Heart*** za 3 jun, 19.00 | ***Winnie*** vanaf do 22 jun | Film & Gesprek ***De keuze van mijn vader*** za 17 jun, 20.00

Filmhuis Cavia
Van Hallstraat 52-1 | 020-681 1419 | filmhuiscavia.nl
Klassieker ***Medea*** do 1 en vr 2 jun, 20.30 | Docu ***American Anarchist*** do 29 en vr 30 jun, 20.30 | ***Check it*** do 8 en vr 9 jun, 20.30 | Contemporary ***Cidade de Deus*** do 15 en vr 16 jun, 20.30 | Special ***Cinemysticism*** za 17 jun, 20.00 | Amsterdamse première ***The Misandrists*** vr 23 en za 24 jun, 20.30

Cinecenter
Lijnbaansgracht 236 | 020-623 6615 (vanaf 15.45) | cinecenter.nl | Programmering is onder voorbehoud
Verwacht ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | CineExpat ***Train to Busan*** zo 11 jun

Eye Filmmuseum
IJpromenade 1 | 020-589 1400 | eyefilm.nl | Raadpleeg de website voor het reguliere programma
Premières ***Câini*** vanaf do 21 jun | ***Daughters of the Dust*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***La región salvaje (The Untamed)*** vanaf do 15 jun | Digitale 4K-restauraties ***Howards End*** vanaf do 8 jun | ***Manhattan*** vanaf do 1 jun | Filmprogramma bij Martin Scorsese tentoonstelling Films van Scorsese ***The Age of Innocence*** zo 11 jun, 15.30 | ***The Aviator*** vr 23 jun, 15.30 | ***Bringing Out the Dead*** ma 5 jun, 19.00 | di 20 jun, 13.00 | ***Cape Fear*** za 3 jun, 16.30 | vr 14 jun, 21.45 | ***Casino*** wo 21 jun, 19.30 | ***The Color of Money*** di 20 jun, 21.15 | ***The Departed*** za 17 jun, 11.00 | do 22 jun, 18.45 | ***Hugo (3D)*** ma 12 jun, 21.00 | ***The King of Comedy*** wo 14 jun, 19.15 | ***The Last Temptation of Christ*** zo 4 jun, 10.45 | ***The Last Waltz*** zo 25 jun, 21.00 | ma 26 jun | ***Raging Bull*** ma 5 jun, 11.00 | ***Shine a Light*** vr 9 jun, 14.00 | ***Shutter Island*** di 6 en ma 19 jun, 16.30 | ***Who's That Knocking at My Door?*** za 10 jun, 14.00 | Scorsese kiest ***Barry Lyndon*** ma 5 jun, 15.15 | ***I Know Where I'm Going*** di 13 jun, 15.30 | ***The Insect Woman*** wo 21 jun, 16.30 | ***Insiang*** vr 16 jun, 14.00 | ***Memories of Underdevelopment (Memorias del subdesarollo)*** ma 3 jun, 13.30 | ***Paisà*** vr 2 jun, 14.00 | wo 14 jun, 16.15 | ***Salvatore Giuliano*** zo 18 jun, 18.45 | zo 25 jun, 21.00 | Openluchtvoorstelling i.h.k.v. Scorsese kiest ***Trances (El hal)*** di 13 jun, 21.00 (locatie: Park Tolhuistuin, Tolhuisweg 5, Amsterdam) | Cinema Erotica ***16mm Suspension Filmwerkplaats 30'*** + ***Stagfilm & Blue Movies 30'*** + ***Forever Naughty, The Good Old Naughty days 90'*** do 1 jun, 19.00 (openingsavond) | ***Afgrunden*** + ***Porn Art*** za 10 jun, 20.15 | ***Bloot voorop*** za 17 jun, 19.00 | ***Boogie Nights*** wo 7 jun, 19.15 | ***Café Flesh*** vr 16 jun, 19.30 | ***Cock, Cock.. Who's There*** + ***Craigslist Allstars*** do 15 jun, 20.00 | ***Contes immoraux*** ma 12 jun, 17.00 | ***Crash*** ma 19 jun, 21.00 | ***Dangerous Liaisons*** vr 9 jun, 17.30 | ***The Duke of Burgundy*** do 1 jun, 22.00 | ***Ekstase*** do 1 jun, 15.30 | ***Heat*** za 10 jun, 22.15 | ***If I Like It, It's Art – If I Don't, It's Porn*** ma 5 jun, 21.15 | ***The Liberatine*** zo 11 jun, 20.00 | ***The Love Witch*** di 6 jun, 21.30 | ***Mira*** za 17 jun, 16.45 | ***Pink Narcissus*** do 8 jun, 19.00 | ***Satyricon*** do 8 jun, 20.00 | ***Sebastiane*** ma 12 jun, 19.30 | ***Seks, nonnen*** + ***The Devils*** zo 4 jun, 19.30 | ***Tomoko Mukaiyama en Japanse erotica 40'*** + ***L'empire des sens (Ai no korîda)*** vr 2 jun, 20.00 | ***Venus in Furs*** za 17 jun, 16.30 | Virtual-realityfilm ***Viens!*** De virtual-realityfilm Viens! is te ondergaan in de speciaal voor de gelegenheid tot slaapkamer omgebouwde garderobe van EYE, op de donderdagen, vrijdagen en zaterdagen van 19.00 tot 22.00 tijdens Cinema Erotica | Spanish Film Festival ***Belle epoque*** vr 2 jun | Keep an Eye Filmacademie Festival vr 23 jun t/m za 1 jul | Cinema Concert ***Die Büchse der Pandora*** zo 18 jun, 16.00 | ***The Cat and The Canary*** zo 4 jun, 16.00 | EYE on Art ***Cinema Olanda: Wendelien van Oldenborgh*** di 13 jun, 19.15 | ***Un chant d'amour*** za 3 jun | ***Manifesto's and Film*** di 20 jun, 19.15 | ***Was will das Weib? Das Weib will*** di 6 jun | Cinema Egzotik: Early De Palma Night ***Sisters*** + ***Obsession*** vr 9 jun | Eyeshadow ***Any Way the Wind Blows*** za 17 jun, 21.30 (met inleiding en om 21.30 muziek van Dollkraut) | Exhibition on Screen ***Michelangelo: Love and Death*** di 13 jun |
The Gaze ***Pink Narcissus*** do 8 jun, 19.00 (met inleiding)

Het Ketelhuis
Westergasfabriekterrein | Pazzanistraat 4 | 020-684 0090 | ketelhuis.nl
Premières ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun | ***Verschrikkelijke ikke 3*** vanaf za 24 jun | Nog te zien ***King of the Belgians | The Sense of an Ending*** | L'Échappée Belle: Cinémathèque Française ***César et Rosalie*** di 20 jun, 19.00 | di 27 jun, 15.00 | Amsterdam Spanish Film Festival Festival nog t/m za 3 jun | Documentaire ***Mysterious Masterpiece*** di 6 jun, 21.00 | Très Court International Film Festival zo 11 jun, 14.00 | wo 14 jun, 20.30 | Het Schimmenrijk Filmjournalist Hans Beerekamp eert recent overleden filmpersoonlijkheden met fragmenten en mooie woorden zo 11 jun, 17.00 | Gay Film Night ***Jonathan*** di 20 jun, 21.15 | za 24 jun, 17.00 | Deutsches Kino ***Jonathan*** di 27 jun, 19.30

Kriterion
Roetersstraat 170 | 020-623 1709 | kriterion.nl
O.a. verwacht ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***La región salvaje*** vanaf do 15 jun

Lab111
Arie Biemondstraat 111 | 020-616 9994 | info@lab111.nl | lab111.nl | Raadpleeg de website voor het reguliere programma

The Movies
Haarlemmerdijk 161 | 020-638 6016 | themovies.nl
O.a. verwacht ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***Les fantômes d'Ismaël*** vanaf do 29 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun

Rialto
Ceintuurbaan 338 | 020-676 8700 | rialtofilm.nl
Premières ***Câini*** vanaf do 22 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***Through the Wall*** vanaf do 8 jun |

I Am Not Your Negro **is een belangrijke film die ongemakkelijke vragen stelt, en die eigenlijk vaker bekeken en in dialoog met verschillende groepen gezien en besproken moet worden. Volgens James Baldwin hangt de toekomst van Amerika daarvan af. Ook in Nederland valt er nog een en ander onder ogen te zien om de toekomst minder 'gedachteloos' tegemoet te gaan.**

★★★★½

Patricia Pisters in de Filmkrant

Filmmystiek

Wel eens gehoord van het woord **cinemysticism**? Wie wil weten wat we eronder moeten verstaan, kan op 17 juni in filmhuis Cavia en 18 juni in MixTree - OT301 terecht. Het zal dan onder meer gaan over de contradictie in het woord cinemysticism. Die zit erin dat cine (film) zich op de buitenwereld richt en mystiek naar binnen gekeerde verstilling is. Probeer die twee zaken maar eens aan elkaar te koppelen! Undergroundfilmkenner Jeffrey Babcock doet het op 17 juni in de lezing *Headless cinema: Underground blood and its connection to the stars*. Hij vertoont er ook films en filmfragmenten bij. Ook aan het woord komt gastspreker Nicola Masciandaro, specialist in middeleeuwse literatuur. Veel van zijn kennis is terug te vinden in zijn niet-verfilmde scenario *Sacer*, dat

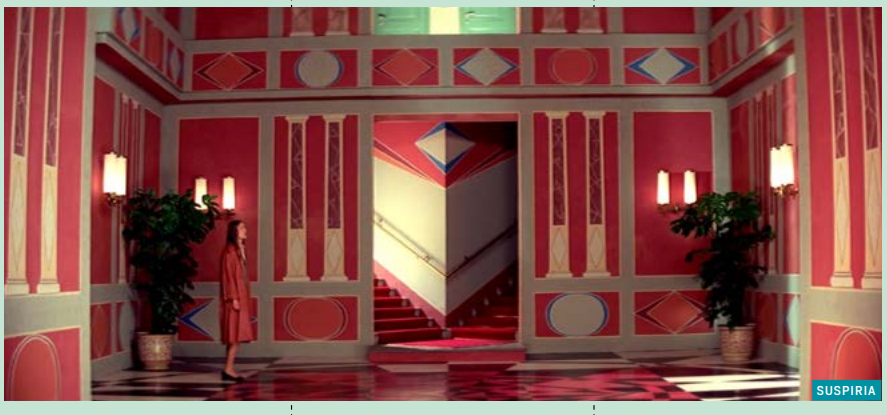
SUSPIRIA

– daar gaan we – 'een technomystieke, metacultfictie is over de terugkerende, zichzelf offerende natuur van leven en kunst.' We hadden al zo een vermoeden: de ideeën van filosoof Georges Bataille over geweld, extase en offers zijn een belangrijke inspiratiebron voor Masciandaro. Maar ook *Suspiria* van Dario Argento is bij hem niet ver weg. Nog wat namen die Masciandaro beïnvloeden, en waaruit zijn kennis van de middeleeuwse (religieuze) literatuur spreekt: kerkvader Augustinus, Ignatius van Loyola, de oprichter van de Jezuïten, en de hindoegodin Chinnamasta. Hun inzichten helpen hem om 'de verbanden te exploreren tussen extase, offers, dood, hergeboorte en de neuro-alchemie van demonische bezetenheid, die diep geworteld is in onze technologieën van perceptie.' Ook wat dat betekent, zal hij ongetwijfeld uitleggen.

FILMHUISCAVIA.NL

ADVERTORIAL

De wereld maakt muziek

Een muziekdocumentaire van Margriet Jansen | Liefhebbers van muziek uit alle windstreken staan in de schijnwerpers. Geniet van hun muzikale hoogtepunten en luister hoe muziek hun leven heeft beïnvloed of zelfs veranderd. Met fragmenten van o.a. de beroemde Zuid-Afrikaanse zangeres Miriam Makeba, de Pakistaanse wereldster Nusrat Fateh Ali Khan en de Belgisch-Congolese souldiva's van Zap Mama. Vrolijke, licht melancholieke film vol met concertfragmenten over de indruk die onbekende muziek kan maken op een westers oor.

- **Nijmegen** MusicMeeting in Park Brakkenstein | 3, 4 en 5 juni, drie keer per dag
- **Amsterdam** Cineblend Festival in Het Ketelhuis | vrijdag 16 juni 21.00 uur
- **Amsterdam** FC Hyena Filmhuis in Noord | dinsdag 20 juni 19.15 uur
- **Tilburg** Filmhuis Cinecitta Docu Dinsdag | 20 juni 19.15 uur

DEWERELDMAAKTMUZIEK.NL

DE WERELD MAAKT MUZIEK

Cracking the Frame ***Jaco*** wo 7 jun

Filmtheater De Uitkijk
Prinsengracht 452 | 020-223 2416 | uitkijk.nl | Raadpleeg de website voor het complete programma
Requiem for a Dream elke vr, 23.00 | ***Seven Samurai*** elke zo, 21.00

Zuid-Afrikahuis
Keizersgracht 141-C | 020-624 9318 | Reserveren: evenementen@zuidafrikahuis.nl | zuidafrikahuis.nl
Films i.h.k.v. Spannende Boeken Week ***Die Ballade van Robbie de Wee*** di 20 jun, 19.30 | ***Die Laaste Tango*** do 15 jun, 19.30 | ***Jakhalsdans*** di 13 jun, 19.30 | ***Jagveld*** do 22 jun, 19.30 (première)

Apeldoorn

Filmtheater/Podium Gigant
Nieuwstraat 377 | 055-521 6346 | gigant.nl
Aloys do 1 t/m wo 7 jun | ***Anne en Jean-Paul: Onze wereld*** di 27 jun (met Q&A met regisseur) | ***Broers*** do 29 en vr 30 jun | ***La Chana*** zo 4, di 6 & wo 7 jun | ***The Circle*** do 29 en vr 30 jun | ***El ciudadano ilustre*** do 8 t/m wo 14 jun | ***Demain tout commence*** zo 4 en ma 5 jun | ***Django*** do 1 t/m wo 7 jun | ***Dubbelspel*** do 8 t/m wo 21 jun | ***Hier ben ik*** di 6 en di 13 jun | ***King of the Belgians*** do 22 t/m wo 28 jun | ***Lion*** do 1 t/m zo 25 jun | ***Mountain*** do 15 t/m wo 21 jun | ***My Cousin Rachel*** do 22 t/m vr 30 jun (ma 26 met nabespreking) | ***Mysterious Masterpiece*** zo 11 & wo 14 jun | ***Un sac de billes*** do 15 t/m wo 21 juni | ***Sage femme*** do 22 t/m vr 30 jun | ***Sami Blood*** do 1 t/m wo 14 jun (ma 12 met nabespreking) | ***The Sense of an Ending*** do 8 t/m wo 21 jun | ***Souvenir*** do 22 t/m vr 30 jun | ***Sprakeloos*** do 29 en vr 30 jun | ***The Teacher*** do 15 t/m wo 21 juni | Film gemist! ***Lady Macbeth*** elke ma in jun | Ontbijt & Film zo 25 jun met: ***My Cousin Rachel*** | ***Souvenir*** | ***Viceroy's House*** (voorpremière) | Filmkrant.Live ***King of the Belgians*** do 22 jun | Exhibition on Screen ***Michaelangelo*** zo 25 en di 27 jun

Arnhem

Focus Filmtheater
Korenmarkt 42 | 026-442 4283 | focusarnhem.nl
Premières ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Câini (Dogs)*** vanaf do 22 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***Les fantômes d'Ismaël*** vanaf do 29 jun | ***The Fury Of A Patient Man (Tarde Para La Ira)*** vanaf do 8 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun | Arnhem Architectuur Film Festival ***Kleiburg, de laatste Bijlmerflat*** | ***A Quick Guide To Brutalist Architecture*** | ***That's Brutal*** | ***What If*** wo 14 jun, 19.15 | ***Barbicania (The Barbican)*** vr 16 jun, 19.15 | ***Concrete Love (Die Böhms - Architektur Einer Familie)*** za 17 jun, 16.00 | ***Rem*** za 17 jun, 19.30 | Literatuurfestival Nieuwe Types ***Etgar Keret: Based On A True Story*** do 22 jun, 19.30 (met Q&A) | ***To Stay Alive: A Method*** wo 21 jun, 19.00 | Velo City ***Breaking Away*** + voorfilm: ***Velodrool*** ma 12 jun, 19.00 | ***O caminho das nuvens (De weg naar de wolken)*** + voorfilm: ***Cyclopèdes*** wo 14 jun, 19.00 | ***Demarrage*** zo 11 jun, 16.00 (zaalgesprek met de makers) | ***Les triplettes de Belleville*** + voorfilm: ***Le vélo de l'éléphant*** do 15 jun, 19.00 | ***Wadjda*** + voorfilm: ***Father And Daughter*** di 13 jun, 19.00 | Gelders Doek Korte Gelderse films met na afloop een gesprek met de makers di 20 jun, 21.00 | Cracking the Frame ***David Lynch – The Art Life*** wo 28 jun, 19.15 | Exhibition on Screen ***Michelangelo Love and Death*** zo 25 jun, 16.30

Assen

Bioscoop De Nieuwe Kolk
Weiersstraat 1 | 088-012 8560 | asserfilmliga.nl | Aanvang: 20.30
After the Storm ma 12 en di 13 jun | ***The Day Will Come*** ma 3 en di 4 jul | ***Jackie*** ma 19 en di 20 jun | ***Paterson*** ma 10 en di 11 jul | ***Réparer les vivants*** ma 5 en di 6 jun | ***The Student*** ma 26 en di 27 jun

Bergen

Fth CineBergen/Zwarte Schuur
Eeuwigelaan 7 | 072-589 6310 | cinebergen.nl
0,03 Seconde vr 2 jun, 14.30 | ***20th Century Women*** za 10 jun, 16.30 | zo 11 jun, 11.00 | ***Auf Einmal*** do 15 en zo 18 jun, 20.00 | za 17 jun, 16.30 | ***The Circle*** vr 16 en di 20 jun, 20.00 | za 17 jun, 20.30 | zo 18 jun, 11.00 | ***El ciudadano ilustre*** do 1 en di 6 jun, 20.00 | ***Django*** za 3 jun, 20.30 | zo 4 jun, 11.00 | ma 5 en wo 7 jun, 20.00 | ***Dubbelspel*** za 24 jun, 16.30 | zo 25 jun, 20.00 | ***Get Out*** vr 2 jun, 20.00 | za 3 jun, 16.30 | ***Going in Style*** zo 4 en vr 30 jun, 20.00 | ma 5 jun, 14.30 | ***Hier ben ik*** vr 23 jun, 20.00 | zo 25 jun, 11.00 | ***I Am Not Your Negro*** zo 11 en di 13 jun, 20.00 | ***In the Crosswind*** zo 18 jun, 15.30 | wo 21 jun, 20.00 | ***It Comes at Night*** vr 9 jun, 20.00 | ***Little Men*** do 8 jun, 20.00 | za 10 jun, 20.30 | ***Un sac de billes*** vr 9 jun, 14.30 | ma 12 en wo 14 jun, 20.00 | ***Sami Blood*** vr 16 jun, 14.30 | ***The Sense of an Ending*** do 22 en di 27 jun, 20.00 | za 24 jun, 20.30 | zo 25 jun, 15.30 | ***Souvenir*** vr 23 jun, 14.30 | ma 26 en wo 28 jun, 20.00 | ***The Zookeeper's Wife*** do 29 jun, 20.00 | vr 30 jun, 14.30 | Klassieker ***Howards End*** zo 11 jun, 15.30

Breda

Chassé Cinema
Claudius Prinsenlaan 8 | 076-530 3131 | chasse.nl
Premières ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***Hollandse duisternis: Cold Case Torrentius*** vanaf do 1 jun | ***De keuze van mijn vader*** vanaf do 22 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***The Promise*** vanaf do 15 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | Nog te zien ***20th Century Women*** | ***Ascent*** | ***Auf Einmal*** | ***Bram Fischer*** | ***Dubbelspel*** | ***I Am Not Your Negro*** | ***King of the Belgians*** | ***Lady Macbeth*** | ***The Other Side of Hope*** | ***Sami Blood*** | ***The Sense of an Ending*** | ***Song to Song*** | Filmcollege Kopstukken Thomas Vinterberg ma 12 jun, 19.20 | Royal Opera & Ballet ***The Dreams*** (ballet recorded) ma 12 jun, 19.15 | ***Otello*** (opera live) wo 28 jun, 20.15 | Cracking the Frame ***David Lynch – The Art of Life*** ma 26 jun, 19.15 | Exhibition on Screen ***Michelangelo: Love and Death*** di 20 jun, 19.30 | Specials ***Festen*** ma 26 jun, 19.20 | ***Wuthering Heights*** ma 19 jun, 19.20

Bussum

Filmhuis Bussum
Brediusweg 1 | 035-693 8694 | filmhuisbussum.nl
0,03 Seconde do 1 jun, 20.30 | vr 2 jun, 19.00 | za 3 jun, 16.00 | za 10 jun, 19.00 (met nagesprek) | zo 11 jun, 16.00 | ma 12 jun, 20.00 | ***Ascent*** vr 16 jun, 16.00 | za 17 jun, 19.00 | ma 19 jun, 20.00 | di 20 jun, 20.00 | ***Bram Fischer*** vr 2 jun, 18.45 | za 3 jun, 15.45 | zo 4 jun, 20.00 | ma 5 jun, 20.00 | wo 7 jun, 20.00 | vr 9 jun, 13.00 en 21.15 | ***Broers*** vr 23 jun, 15.45 | za 24 jun, 21.15 | zo 25 jun, 20.30 | di 27 jun, 20.00 | ***Chez nous*** zo 4 jun, 20.30 | ***The Circle*** do 8 jun, 20.00 | vr 9 jun, 18.45 | za 10 jun, 21.30 | zo 11 jun, 13.30 en 20.30 | wo 14 jun, 14.30 | vr 16 jun, 18.45 | za 17 jun, 16.00 en 21.15 | wo 21 jun, 20.30 | vr 23 jun, 18.45 | za 24 jun, 13.00 | zo 25 jun, 20.00 | vr 30 jun, 13.00 en 21.30 | ***Django*** vr 2 jun, 13.00 en 21.30 | za 3 jun, 13.00 en 21.15 | ma 5 jun, 15.45 | vr 9 jun, 16.00 | za 10 jun, 16.00 | zo 11 jun, 11.00 | wo 14 jun, 20.30 | ***The Grown-Ups*** do 29 jun, 20.30 | ***I Am Not Your Negro*** vr 2 jun, 13.30 en 21.15 | za 3 jun, 19.00 | ma 5 jun, 20.30 | di 6 jun, 20.00 | do 8 jun, 20.30 | vr 9 jun, 19.00 | zo 11 jun, 16.15 | ***King of the Belgians*** vr 16 jun, 13.00 en 21.30 | zo 18 jun, 13.30 | ma 19 jun, 20.30 | wo 21 jun, 14.30 | vr 23 jun, 13.30 en 21.30 | za 24 jun, 19.00 | zo 25 jun, 13.30 | wo 28 jun, 14.45 | vr 30 jun, 16.00 en 19.00 | ***Lion*** zo 4 jun, 15.45 | wo 7 jun, 20.30 | wo 14 jun, 20.00 | zo 18 jun, 16.00 | za 24 jun, 15.45 | wo 28 jun, 20.30 | ***Little Men*** do 22 jun, 20.30 | vr 23 jun, 19.00 | za 24 jun, 13.30 en 18.45 | ma 26 jun, 20.30 | ***Mountain*** do 15 jun, 20.30 | vr 16 jun, 19.00 | za 17 jun, 21.30 | zo 18 jun, 20.30 | ***Sami Blood*** vr 9 jun, 15.45 en 21.30 | za 10 jun, 13.00 en 21.15 | vr 16 jun, 15.45 en 21.15 | za 17 jun, 13.00 en 18.45 | di 20 jun, 14.15 | ***The Sense of an Ending*** do 22 jun, 20.00 | vr 23 jun, 13.00 en 21.15 | zo 25 jun, 16.00 | ma 26 jun, 20.00 | wo 28 jun, 20.00 | do 29 jun, 20.00 | vr 30 jun, 15.45 en 21.15 | ***Souvenir*** do 15 jun, 20.00 | vr 16 jun, 13.30 | za 17 jun, 13.30 | zo 18 jun, 20.00 | di 20 jun, 14.00 | vr 23 jun, 16.00 | za 24 jun, 21.30 | zo 25 jun, 13.00 | wo 28 jun, 14.30 | ***The Teacher*** vr 30 jun, 13.30 en 18.45 | ***Their Finest*** do 1 jun, 20.00 | vr 2 jun, 15.45 | za 3 jun, 18.45 | wo 7 jun, 14.30 | vr 9 jun, 13.15 | za 10 jun, 18.45 | zo 11 jun, 20.00 | di 13 jun, 20.00 | ***Voir du pays*** vr 2 jun, 16.00 | za 3 jun, 21.30 | ma 5 jun, 16.00 | Klassieker ***Howards End*** zo 18 jun, 15.15 | ma 19 jun, 14.00 | wo 21 jun, 20.00 | Special ***0,03 Secon-***

Cineblend Festival

Hetzelfde festival maar met een nieuwe naam: het Beeld voor Beeld Festival, dat vanaf 1989 bestaat, heet voortaan **Cineblend Festival**. In de beginjaren omschreef het zichzelf als visueel antropologisch festival, maar door de veranderingen in het denken over mondiale culturen noemt het zich nu een 'filmfestival over culturele diversiteit'. Het festival vindt van 13 t/m 24 juni op vier Amsterdamse locaties plaats: de Tolhuistuin, Het Ketelhuis, Pakhuis De Zwijger en Jungle Amsterdam. Op het programma, dat in het teken staat van inclusie en uitsluiting, staan documentaires over uiteenlopende (sub)culturen. Na veel films zijn er nagesprekken. Ook zijn er muziekoptredens op het festival.

Het volledige programma, dat wordt geselecteerd uit ruim zeshonderd films, staat op dit moment van schrijven nog niet vast, maar een aantal titels zijn bekend. Waaronder *Trances* (Ahmed el Maanouni, 1981) buiten in de Tolhuistuin. De documentaire is een fly-on-the-wall portret van de band Nass el Ghiwane, die in de jaren zeventig The Rolling Stones van Marokko werden genoemd. De film was de eerste die gerestaureerd werd door Martin Scorseses World Cinema Project en draait in het kader van de tentoonstelling over Scorsese in EYE.

Ook te zien (in het Ketelhuis) is de nieuwste film van Bob Entrop, die, het zal weinigen verrassen, over de Sinti- en Roma-cultuur gaat, want daar maakt Entrop al jaren films over. Zijn *Gedeelde trots* portretteert drie vrouwen uit de Roma- en Sinti-cultuur die een weg zoeken naar vrijheid en zelfstandigheid. In *Muziek op de vlucht* (te zien in Jungle Amsterdam) onderzoekt Frans Bromet hoe muziek de wanhoop en heimwee versterkt of verzacht van vluchtelingen in het inmiddels ontruimde vluchtelingenkamp in Calais.

CIRCUS WITHOUT BORDERS

On the Banks of the Tigris - The Hidden Story of Iraqi Music (Marsha Emerman, 2015) vertelt de onbekende geschiedenis van de traditionele Iraakse Maqam-muziek. De film is te zien in Jungle Amsterdam. Over een circus, maar geen gewoon circus, gaat *Circus Without Borders – The Story of Artcirq and Kalabante* (Susan Gray, 2015)). De documentaire volgt twee acrobaten, de één uit het Canadese Noordpoolgebied, de ander uit West-Afrikaans Guinee, die met hun circusoptredens de armoede, uitbuiting en wanhoop in hun geboortegebied onder de aandacht brengen. Je kunt het politiek circus noemen, maar menselijke betrokkenheid is een betere term.

SAVAN.NL/CINEBLEND

Fiona Tan meandert van beeld naar beeld, van idee naar idee, steeds op zoek naar een nieuwe connectie, een volgende stap. Een beetje zoals Hiroshi zijn tocht naar de top van de Fuji omschrijft: tastend en zoekend maar toch doelgericht. De film doet zijn titel recht: *Ascent* is zelf ook een beklimming.

★★★★½

Joost Broeren-Huitenga in de Filmkrant

FK.LIVE

De Filmkrant verzorgt elke maand introducties, lezingen en Q&A's in de filmtheaters.

Amsterdam | Cinecenter
► ***Souvenir & Isabelle Huppert*** | 2 juni, 21.00 uur | Intro in het kader van Cinemore door Ronald Rovers
Amsterdam | Spanish Filmfestival, Tuschinski
► ***Pieles*** | 2 juni, 21.00 uur | Q&A door Sasja Koetsier
► El Bar | 4 juni, 20.30 uur | Q&A door Laura van Zuylen
Apeldoorn | Gigant
► ***King of the Belgians*** | 22 juni, 19.30 uur | Gerlinda Heywegen
Haarlem | Filmschuur
► ***Howards End*** | 12 juni, 19.30 uur | Inleiding door Laura van Zuylen
► ***Mountain*** | 17 juni, 17.15 uur | Intro door Omar Larabi
► ***Câini*** | 24 juni, 16.30 uur | Intro door Ronald Rovers

Voor meer informatie en boekingen FILMKRANT.NL/FILMKRANTLIVE

de za 10 jun, 19.00 (met nagesprek met topzwemmer Ferry Weertman) | Exhibition on Screen ***The Artist's Garden*** zo 11 jun, 11.15 | ma 12 jun, 20.30 | Sneak Preview Elke di, 20.30

Capelle a/d IJssel

Isalatheater
Stadsplein 5 | 010-458 6300 | isalatheater.nl | Aanvang: 20.00
Zomerstop

Delft

Filmhuis Lumen
Doelenplein 5 | 015-214 0226 | filmhuis-lumen.nl | Raadpleeg de website voor de exacte data en tijden
Première ***Broers*** vanaf do 1 jun | Weekfilms ***Aloys*** in de week van do 1 jun en wo 7 jun | ***El ciudadano ilustre*** in de week van do 22 jun en wo 28 jun | ***Mountain*** in de week van do 15 jun en wo 21 jun | ***Oscuro animal*** in de week van do 22 jun en wo 28 jun | Eenmalig ***Ascent*** do 15 jun | Technology for Life filmfestival (bij alle films sprekers aanwezig) ***2001 A Space Odyssey*** do 8 jun, 20.00 (openingsavond) | ***Arrival*** di 13 jun, 19.45 | ***Her*** zo 11 jun, 19.15 | ***The Martian*** ma 12 jun, 19.45 | ***Solaris*** wo 14 jun, 19.30 | ***Soylent Green*** za 10 jun, 19.30 | ***WALL-E*** za 10 jun, 14.30 | ***Young Frankenstein*** vr 9 jun, 16.30 | Sneak Preview Elke zo | What next: Utopia? ***Ex_Machina*** do 1 jun (met lezing) | Klassieker ***Howards End*** ma 19 jun | Deutsches Kino ***Jonathan*** do 22 jun

Den Bosch

Verkadefabriek
Boschdijkstraat 45 | 073-681 8160 | verkadefabriek.nl
Verwacht ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***Les fantômes d'Ismaël*** vanaf do 29 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun

Den Haag

Filmhuis Den Haag
Spui 191 | 070-365 6030/345 9900 | Programma is onder voorbehoud, raadpleeg ook de website | filmhuis-denhaag.nl
Premières ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Câini*** vanaf do 22 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***Les fantomes d'Ismael*** vanaf do 29 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***De keuze van mijn vader*** vanaf do 22 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***Mysterious Masterpiece*** vanaf do 1 jun | ***Pop aye*** vanaf do 29 jun | ***La región salvaje*** vanaf do 15 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | Paard @ Filmhuis Den Haag ***Industrial Soundtrack for the Urban Decay*** do 1 jun, 22.00 | Tong Tong Fair ***Jaji - Lotgenoten*** za 3 en di 6 jun (met Q&A en Pop Jawa songs) | Gay Film Night ***Jonathan*** zo 4 jun | Filmfocus ***King of the Belgians*** di 6 jun, 19.30 | Haagse Filmmakers ***Inside the mind of Favela Funk*** vr 9 jun | ***Mysterious Masterpiece*** vr 2 jun | Cine Premiere ***Sage femme*** zo 11 jun, 21.30 | Surf Film Nacht ***This Time Tomorrow*** do 15 jun, 21.30 | Buitenbios: I Love Hiphop ***Mr Probz - Against the Stream*** vr 23 jun | Exhibition on Screen ***Michelangelo: Love and Death*** za 17 en zo 25 jun | Border Sessions Festival wo 28 t/m vr 30 jun | Grunberg Kiest... ***Scarface*** wo 5 jul, 19.30 (met nagesprek)
Nutshuis
Riviervismarkt 5 | 070-345 9090 | nutshuis.nl
Blow Out wo 7 jun, 20.00 | 19th Très Court International Film Festival
Korte films van max. 4 minuten wo 14 jun, 20.00 (tijdens de voorstelling wordt het publiek uitgenodigd de internationale competitie te beoordelen en mee te beslissen welke film de beste is van dit jaar)

Den Helder

Cinema Zevenskoop
Julianaplein 43 | 0223-610 941 | http://cinemazevenskoop.wix.com/recent | Aanvang: 20.30
Django do 29 jun t/m ma 3 jul | ***The Grown-Ups*** di 6 jun | ***The Lost City of Z*** do 1 t/m ma 5 jun | ***Un sac de billes*** do 15 t/m ma 19 jun | ***Their Finest*** do 8 t/m ma 12 jun | ***Voir du Pays*** do 22 t/m ma 26 jun

Deventer

Filmhuis De Keizer
Keizerstraat 78 | 0570-618 822 | filmhuisdekeizer.nl
Premières ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***The Promise*** vanaf do 15 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun | Nog te zien ***Dubbelspel*** | ***King of the Belgians*** | ***Sense of an Ending*** | Weekfilms ***Aloys + In the Crosswind*** in de week van do 8 t/m wo 14 jun | Verwacht ***Broers*** | ***Câini*** | ***The Fury of a Patient Man*** | ***Little Men*** | ***The Lost City of Z*** | ***Quality Time*** | ***Song to Song*** | Films i.h.k.v. tentoonstelling Roofkunst ***De Claim, Zoektocht naar Roofkunst uit WOII*** zo 18 jun | ***Goudstikker, erfenis op drift*** zo 2 jul | ***Die Grosze Parade*** zo 4 jun | IJsselbiënnale ***Ascent*** ma 3 jul (met inleiding + Q&A Fiona Tan) | Klassieker ***Howards End*** vanaf do 8 jun | Sneak Preview di 13 jun, 20.30

Diemen

Filmtheater De Omval
Ouddiemerlaan 104 | 020-600 1897 | theaterdeomval.nl
20th Century Women do 8 jun, 20.00 | di 13 jun, 14.00 en 20.00 | ***The Happiest Day in the Life of Olli Mäki*** do 15 jun, 20.00 | di 20 jun, 14.00 en 20.00 | ***I Am Not Your Negro*** do 27 jun, 20.00 | di 27 jun, 14.00 en 20.00 | ***The Other Side of Hope*** do 1 jun, 20.00 | di 6 jun, 14.00 en 20.00

Doesburg

Filmhuis Doesburg
Het Arsenaal 1309, Kloosterstraat 15 | 0313-482 336 | filmhuis-doesburg.nl |
Zomerstop

Doetinchem

Filmhuis/Gruitpoort
Hofstraat 2 | 0314-340 943 | gruitpoort.nl
0,03 seconden do 29 jun en zo 2 jul, 20.30 | vr 30 jun, 16.00 | ***20th Century Women*** do 22 jun, za 24 jun, vr 30 jun en ma 3 jul, 20.30 | di 27 jun, 14.00 | za 1 jul, 15.00 | di 4 jul, 10.00 | ***Bram Fischer*** vr 2 en ma 5 jun, 20.30 | za 3 jun, 15.00 | di 6 jun, 10.00 | ***Demain tout commence*** za 1 en di 4 jul, 20.30 | di 4 jul, 14.00 | ***Lady Macbeth*** do 1, za 3, di 6 en zo 11 jun, 20.30 | di 6 jun, 14.00 | vr 9 jun, 16.00 | ***The Other Side of Hope*** vr 9, ma 12 en zo 18 jun, 20.30 | za 10 jun, 15.00 | di 13 jun, 10.00 | vr 16 jun, 16.00 | ***Their Finest*** do 15, za 17, di 20, vr 23 en ma 26 jun, 20.30 | di 20 jun, 14.00 | za 24 jun, 15.00 | di 27 jun, 10.00 | ***United Kingdom*** do 8, za 10, di 13, vr 16, ma 19 en zo 25 jun, 20.30 | di 13 jun, 14.00 | za 17 jun, 15.00 | di 20 jun, 10.00 | vr 23 jun, 16.00 | ***Voir du Pays*** vr 2 jun, 16.00 | zo 4 jun, 20.30

Karsten is een man die je afwisselend als slachtoffer en dader kunt zien. Hij werkt zich steeds verder in de nesten, maar zou daar weleens voor beloond kunnen worden — een cynische boodschap in een film die het morele drijfzand in deze onrechtvaardige wereld met een tikje afstandelijke blik verkent.

★★★☆☆

Mariska Graveland over ***Auf Einmal*** in de Filmkrant

Dordrecht

Cinema The Movies
Nieuwstraat 60-62 | Info & reserveren: 078-720 0777 (vanaf 11.00) | themoviesdordrecht.nl | Raadpleeg de website voor het actuele programma

Drachten

Schouwburg De Lawei
Laweiplein 1 | lawei.nl/film | Reserveer via de website of bel 0512 335 050
Hier ben ik do 1 en vr 2 jun, 20.30 | ***Lion*** za 3 jun, 20.30 | ***Manchester by the Sea*** za 10 jun, 20.30 | ***Song to Song*** do 8 jun, 20.30 | ***Souvenir*** vr 9 jun, 20.30

Eindhoven

Plaza Futura/Natlab
Kastanjelaan 500 | 040-294 6848 | natlab.nl | Raadpleeg de website voor het volledige programma
Broers vanaf do 1 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Sage Femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun | ***Winnie*** vanaf do 22 jun
Filmhuis De Zwarte Doos
TU/e terrein | 040-247 5348 of 040-2474900 (ma t/m wo) | dezwartedoos.nl
T2 Trainspotting di 6 en wo 7 jun, 20.00

Emmen

Filmhuis Emmen
Westeinde 70 | 0591-668 250 | filmhuisemmen.nl
After the Storm ma 12 jun, 20.15 | wo 14 jun, 19.00 | ***American Honey*** ma 5 jun, 20.15 | ***Home*** di 6 jun, 19.00 | wo 7 jun, 19.00 | ***The Islands and the Waves*** di 13 jun, 19.00 | ***Magallanes*** ma 19 jun, 20.15 | wo 21 jun, 19.00 | ***Train to Busan*** di 20 jun, 19.00 | ***Voir du Pays*** ma 26 jun, 20.15 | wo 28 jun, 19.00 | ***Waiting for Giraffes*** di 27 jun, 19.00

Enschede

Concordia Film Theater Expositie
Oude Markt 15 | 053-430 0999 | concordia.nl | Raadpleeg de website voor het actuele programma

Goes

't Beest
Beestenmarkt 3 | 0113-228 142 | tbeest.nl | Aanvang: 20.30
Denial do 1, vr 2 en wo 7 jun | ***Django*** do 15 en ma 19 jun | ***Gimme Danger*** di 6 en wo 7 jun | ***Jackie*** vr 9, za 10 en wo 14 jun | ***The Red Turtle*** do 29 jun | ***Spirited Away*** di 27 jun | ***To Stay Alive*** do 8 en di 13 jun | ***Their Finest*** vr 16, di 20 en wo 21 jun | ***The Wind Rises*** wo 28 jun

LES TRIPLETTES DE BELLEVILLE

Fietsfilmfestival

Bijna zomer, dus Tour de France. Dit jaar van 1 t/m 23 juli. Fijn voor fietsverkopers, want er zijn altijd veel mannen, en minder vrouwen, die Dumoulin of een andere fietsheld willen zijn. Ze trekken er 's avonds en in de weekenden in ploegjes op uit om fietspaden onveilig te maken. Weten zeker niet dat je ook zittend in een luie bioscoopstoel van fietsen kunt genieten. Er is goed nieuws voor de fietsfanaten: ze kunnen zich tijdens de Tour de France gewoon suf blijven fietsen, maar van 9 t/m 15 juni bij het **Velo City Fietsfilmfestival** in het Focus Filmtheater in Arnhem en Lux in Nijmegen alvast in de stemming komen. Maar ook voor mensen die niet van zo hard mogelijk fietsen houden is het festival interessant, omdat in de films in het programma wel wordt gefietst, maar ze over iets anders gaan. In het in 1980 met Oscars en Golden Globes bekroonde *Breaking Away* (Peter Yates) slaat de adoratie van een Amerikaanse tiener voor het Italiaanse wielerteam zo door dat hij zich als Italiaan gaat gedragen. Het meisje op wie hij verliefd is maakt hij wijs dat hij een Italiaanse student is. In *O caminho das nuvens* ('De weg naar de wolken', Vicente Amorin, 2003) fietst een man met zijn gezin ruim 3000 kilometer in Brazilië om een baan te vinden. Ook in de documentaire *Demarrage* (Arno Kranenborg, 2017) wordt stevig gefietst. De film volgt een groepje oude mannen die met lange fietstochten de ouderdom voor zich uit proberen te schuiven. Moeilijk voorstelbaar in Nederland dat er een land is waar meisjes en volwassen vrouwen niet mogen fietsen. Inderdaad: Saoedi-Arabië. De Saoedische Haifaa Al-Mansour maakte er vijf jaar geleden met *Wadjda* een aandoenlijke film over, waarin een meisje alles op alles zet om te kunnen fietsen. Natuurlijk ontbreekt in het programma ook niet de geweldige animatiefilm *Les triplettes de Belleville* (Sylvain Chomet, 2003). Vergezocht, een oma die met drie zingende dames op zoek gaat naar haar gekidnapte fietsende kleinzoon, die van Europa in Amerika terecht komt? Helemaal niet, de film is even logisch als het werk van Chomets grote voorbeeld Jacques Tati.

LUX-NIJMEGEN.NL
FOCUSARNHEM.NL

Belgisch Filmfestival

Beter een goede buur dan een verre vriend. Dat geldt ook in de filmwereld, dus is het zinvol om te weten wat er zoal aan films in België worden gemaakt. Een goed overzicht is te zien op alweer de vierde editie van het **Belgisch Filmfestival**, dat met medewerking van de VPRO van 8 t/m 11 juni in het Louis Hartlooper Complex wordt gehouden. Te zien zijn acht speelfilms en een tv-serie uit Wallonië én Vlaanderen, want de taalstrijd speelt op het festival geen rol. Jammer dat zes van de acht films al in Nederland te zien waren of nu te zien zijn, zodat het festival vooral handig is voor iedereen die films wil inhalen. Het festival opent met *My First Highway*, dat wel een Nederlandse première is. In de debuutfilm van Kevin Meul loopt een liefdesverhouding van twee tieners op vakantie in Spanje danig uit de hand. De Vlaamse krant *De Morgen* oordeelde: 'een debuut om u tegen te zeggen.' Al even jubelend ('intens, poëtische en sensueel') is deze krant over *Le passé devant nous* van Nathalie Teirlinck. Het drama, dat ook nog niet in Nederland was te zien, voert een escortgirl op die na het overlijden van haar ex plotseling voor haar zesjarige kind moet zorgen. De zes overige films zijn geen premières. Het zijn *Souvenir* (Bafo Defurne), *King of the Belgians* (Jessica Woodworth en Peter Brosens), *Le Ciel Flamand* (Peter Monsaert), *Home* (Fien Troch), *Raw* (Julia Ducournau) en *Sprakeloos* (Hilde Van Mieghem). Wel een première is de zes keer 25 minuten durende tv-serie *Clinch* (Herwig Ilegems). Daarin belanden steeds dezelfde drie personages in pijnlijke situaties, met als gevolg tragikomische verwikkelingen.

BELGISCHFILMFESTIVAL.NL

LE PASSÉ DEVANT NOUS

Gouda

Filmhuis
Lethmaetstraat 45 | 0182-522 200 | filmhuisgouda.nl
20th Century Women do 1, zo 4, ma 12 en di 20 jun, 20.30 | za 3 jun, 18.30 | di 6 jun, 14.00 | vr 9 jun, 15.30 | vr 16 jun, 21.45 | ***El ciudadano ilustre*** za 1 jul, 21.15 | di 4 jul, 20.30 | ***Django*** vr 2 jun, 15.30 | zo 4 jun, 11.00 | di 6, zo 11, wo 14 en do 29 jun, 20.30 | vr 9 en vr 30 jun, 21.45 | ***Glory*** vr 2 jun, 19.00 | za 3 jun, 21.15 | za 10 jun, 18.30 | di 13 jun, 20.30 | ***In the Crosswind*** do 22, ma 26 en wo 28 jun, 20.30 | ***Little Men*** za 1 jul, 18.30 | ma 3 jul, 20.30 | ***Sami Blood*** vr 16, 19.00 | zo 18 jun, 11.00 | di 20 jun, 14.00 | vr 23 jun, 15.30 | za 24 jun, 18.30 | di 27 jun, 20.30 | ***The Sense of an Ending*** vr 23 jun, 19.00 | za 24 jun, 21.15 | zo 25 jun, 11.00 | di 27 jun, 14.00 | vr 30 jun, 15.30 | ***Song to Song*** do 15, ma 19 en zo 25 jun, 20.30 | za 17 jun, 21.15 | vr 23 jun, 21.45 | vr 30 jun, 19.00 | ***The Teacher*** zo 2 jul en wo 5 jul, 20.30 | ***A United Kingdom*** do 8, zo 18 en wo 21 jun, 20.30 | vr 9 jun, 19.00 | zo 11 jun, 11.00 | di 13 jun, 14.00 | vr 16 jun, 15.30 | za 17 jun, 18.30 | ***Waldstille*** vr 2 jun, 21.45 | ma 5 en wo 7 jun, 20.30 | za 10 jun, 21.15

Groningen

Groninger Forum
Hereplein 73 | 050-312 0433 | groningerforum.nl | Raadpleeg de website voor exacte data en aanvangstijden
Premières ***Alone in Berlin*** vanaf do 22 jun | ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Les fantômes d'Ismaël*** vanaf do 29 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***Sage Femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | Docs ***La chana*** wo 7 en wo 14 jun | ***Dancer*** wo 28 jun | ***The Eagle Huntress*** wo 21 jun | Ciné-club ***Demain tout commence*** di 27 jun | ***Un sac de billes*** di 13 jun | Exhibition on Screen ***Michaelangelo: Love And Death*** zo 18 jun | Mijlpalen film ***Howards End*** (met inleiding) vr 19 jun | Dag van de Architectuur ***REM*** za 24 jun (met Q&A via skype met regisseur Thomas Koolhaas)

RKZ Bios
Emmastraat 15-s101 | 050-526 2482 | rkzbios.nl | Aanvang: 20.30
Exprmntl za 3 jun, 20.30 | ***In the Crosswind*** za 10 en ma 12 jun, 20.30 | ***Morf*** ma 5 jun, 20.30 | ***A Quest for Meaning*** ma 26 jun, 20.30 | ***Raw*** za 17 en ma 19 jun, 20.30 | ***Rockumentary Grunn*** za 24 jun, 20.30

Haarlem

Filmschuur
Lange Begijnestraat 9 | 023-517 3910 | filmschuur.nl
La Chana za 3 en wo 7 jun, 17.15 | ***Mysterious Masterpiece*** zo 11 jun, 14.00 | Klassieker ***Howards End*** ma 12 jun, 19.30 | ma 19 jun, 19.00 | Exhibition on Screen ***Michelangelo: Love and Death*** zo 18 jun, 14.00 | Documentaire ***David Lynch – The Art of Life*** zo 25 jun, 14.15

Hardenberg

Filmhuis Hardenberg
Badhuisplein 3 | 0523-280 353 | filmhuishardenberg.nl | Aanvang: 20.00
Zomerstop

Harderwijk

Filmhuis Harderwijk/ Catharinakapel
Klooster 1 | 0341-419 500 | filmhuisharderwijk.nl | Aanvang: 20.15
Zomerstop

Heemskerk

Fh Heemskerk/Gebouw de Cirkel
Cirkel 1 | 0251-214 720 | filmhuis-heemskerk.nl | Aanvang: 20.30
Zomerstop

Heerlen

Filmhuis De Spiegel
De Bongerd 18 | 5e verdieping Glaspaleis | 045-577 2209 | filmhuisdespiegel.nl
20th Century Women do 22 t/m za 24 jun, 20.00 | zo 25 jun, 14.00 | ***After the Storm*** do 1 en vr 2 jun, 20.00 | ***Aloys*** zo 18 jun, 14.00 | ma 19 jun, 20.00 | ***The Happiest Days in the Life of Olli Mäki*** ma 3 jul, 20.00 | ***Home*** do 29, vr 30 jun en za 1 jul, 20.00 | ***Lady Macbeth*** vr 9, za 10 en ma 12 jun, 20.00 | zo 11 jun, 14.00 | ***Noces*** za 3 jun, 20.00 | ma 5 jun, 14.00 | ***Verdwijnen*** do15 t/m za 17 jun, 20.00 (15 jun met Q&A) | ***Voir du Pays*** ma 26 jun, 20.00 | ***Waldstille*** do 8 jun, 20.00

Helmond

De Cacaofabriek
Cacaokade 1 | 0492-529 009 (di t/m do van 9.00 tot 17.00) | cacaofabriek.nl/film | Raadpleeg de website voor het reguliere programma

Hengelo

Filmhuis Hengelo
Beursstr 44 | 074-255 6789 | filmhuishengelo.nl
Zomerstop

Hilversum

Filmtheater
Herenplein 5 | 035-623 5466 | filmtheaterhilversum.nl | Raadpleeg de website voor aanvangstijden
Verwacht o.v.b. ***The Big Sick*** vanaf do 1 jun | ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***La Chana*** vanaf vr 2 jun | ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***Les fantômes d'Ismaël*** vanaf ma 26 jun | ***Just Like Our Parents*** vanaf do 1 jun | ***Leviathan*** vanaf wo 14 jun | ***Magnus*** vanaf za 17 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf wo 21 jun | ***The Promise*** van wo 14 jun | ***Quality Time*** vanaf ma 5 jun | ***Raw*** vanaf ma 5 jun | ***Rock 'n Roll*** vanaf do 20 jun | ***Sage femme*** vanaf wo 21 jun | ***Sprakeloos*** vanaf wo 14 jun | Klassieker ***Howards End*** vanaf ma 5 jun

Hoogeveen

Luxor-Theater
JT Hoogeveen, van Echtenplein | 0528-234 000 | filmhuishoogeveen.nl | Aanvang: 20.15
L'économie di couple di 20 en ma 26 jun | ***La tierra y la sombra*** di 6 en ma 12 jun

Hoorn

Cinema Oostereiland
Krententuin 25 | 0229-232 296 | cinemaoostereiland.nl | Aanvang: 20.30 | Raadpleeg de website voor het actuele programma

Houten

Film Aan de Slinger
De Slinger 40 | 030-635 1024 | filmaandeslinger.nl | Aanvang: 20.30
20th Century Woman do 22 en vr 23 jun | ***Bram Fischer*** do 8 en vr 9 jun | ***The Circle*** do 29 en vr 30 jun | ***Django*** di 27 jun | ***Down to Earth*** di 6 jun | ***Get Out*** di 13 jun | ***Hier ben ik*** zo 11 jun, 14.00 | ***Lady Macbeth*** do 1 en vr 2 jun | ***The Other Side of Hope*** di 20 jun | ***Their Finest*** do 15 en vr 16 jun | Buitenbioscoop ***Demain tout commence*** za 24 jun, 22.30 | ***La La Land*** za 10 jun, 22.30 | ***Perfetti Sconosciuti*** za 1 jul, 22.30

Kampen

Filmhuis
Burgwal 84 | Reserveren via website | filmhuiskampen.nl | Aanvang: 20.30, zondagfilm: 16.00
Zomerstop

Leeuwarden

Slieker Film
Wilhelminaplein 92 | Reserveringen 058-205 0320 (tijdens kassa-uren) | sliekerfilm.nl | Raadpleeg de website voor het volledige programma
Vewacht ***Bram Fischer*** vanaf do 1 jun | ***Dubbelspel*** vanaf do 8 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | Klassieker ***Howards End*** vanaf do 15 jun | Docu op Donderdag ***The Grown-Ups*** do 8 jun, 20.30 | ***Hier ben ik*** do 1 jun, 20.30

Lelystad

Filmtheater/Agora
Agorabaan 12 | 0320-239 239 | agora-lelystad.nl | Aanvang: 20.15
Verwacht ***Transformers: The Last King*** do 22 jun | ***Verschrikkelijke ikke 3*** wo 28 jun

De problemen van de personages lijken minder urgent, waardoor hun zoektocht iets triviaals krijgt. Daarom vloeit Terrence Malicks poetische voice-over – het visitekaartje van deze regisseur – ook minder. Daar zit het probleem: de afgezwakte inhoud lijkt afbreuk te doen aan Malicks unieke filmstijl.

★★★½☆
Hugo Emmerzael over ***Song to Song*** in de Filmkrant

Leusden

De Filmtuin
De Smidse 1b | 033-495 3107 | de-tuininleusden.nl | Vertoning van sept t/m mei
Zomerstop

Lisse

Filmhuis Lisse – Floralis-Huis van Cultuur
Floralisplein 69 | 0252-213 458 | filmhuis-lisse.nl
Hidden Figures di 6 jun, 20.00 | ***Mein Blind Date mit dem Leben*** di 13 jun, 20.00

Maastricht

Lumière Cinema
Bassin 88 | 043-321 4080 | lumiere.nl
Auf Einmal vanaf do 8 jun | ***The Bleeder*** vanaf do 8 jun | ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Caini (Dogs)*** vanaf do 22 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***In The Crosswind*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***Dubbelspel*** vanaf do 1 jun | ***The Fury Of a Patient*** vanaf do 8 jun | ***Howards End*** vanaf do 8 jun | ***King Of The Belgians*** vanaf do 1 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***The Promise*** vanaf do 15 jun | ***Sage Femme*** vanaf do 22 jun | ***Sence Of An Ending*** vanaf do 1 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun | Specials ***David Lynch – The Art Life*** wo 14 jun, 19.00 | ***Hier Ben ik*** zo 4 jun, 13.30 | di 6 en wo 7 jun, 19.00 | ***Mysterious Masterpiece*** di 13 jun, 19.00 | Gay Film Night ***Jonathan*** wo 7 jun, 19.00 | Exibitions on Screen ***Michelangelo – Love & Death*** wo 14 en wo 21 jun, 19.00 | zo 18 en zo 25 jun, 12.00

Middelburg

Cinema Middelburg
Achter de Houttuinen 30 | 0118-613 482 | cinemamiddelburg.nl
20th Century women vr 23 jun, 19.00| zo 25 jun, 15.00 | di 27 jun, 20.00 | do 29 jun, 20.00 | za 1 jul, 19.00 | ma 3 jul, 14.00 | ***Aloys*** vr 2 jun, 21.30 | za 3 jun, 21.30 | wo 7 jun, 20.00 | ***Django*** za 17 jun, 17.30 | zo 18 jun, 16.00 | ***Down to Earth*** do 1 jun, 15.30 | vr 2 jun, 15.00 | di 6 jun, 20.00 | wo 7 jun, 14.00 | ***Howards End*** do 8 jun, 20.00 | zo 11 jun, 15.00 | ***Keep on Keepin'On*** vr 16 jun, 18.30 | vr 16 jun, 21.30 | za 17 jun, 20.00 | zo 18 jun, 14.30 | ***Lady Macbeth*** vr 23 jun, 21.30 | za 24 jun 21.30 | ma 26 jun 14.00 | vr 30 jun 21.30 | zo 2 jul, 15.00 | di 4 jun, 20.00 | ***Lion*** do 1 jun, 20.00 | za 3 jun, 19.00 | zo 4 jun, 20.00 | di 6 jun, 14.00 | vr 9 jun, 19.00 | za 10 jun, 21.30 | ma 12 jun, 14.00 | ***Moonlight*** vr 30 jun, 19.00 | za 1 jul, 21.30 | zo 2 jul, 20.00 | wo 5 jul, 20.00 | ***The Other side of Hope*** do 22 jun, 20.00 | za 24 jun, 19.00 | zo 25 jun, 20.00 | wo 28 jun, 20.00 | ***Their Finest*** vr 9 jun, 21.30 | za 10 jun, 19.00 | di 13 jun, 20.00 | do 15 jun, 20.00 | zo 18 jun, 20.00 | ma 19 jun, 14.00 | ***A United Kingdom*** vr 2 jun, 19.00 | zo 4 jun, 15.00 | ma 5 jun, 14.00 | Avond van de Franse film ***Juste la fin du monde*** wo 21 jun, 20.00

Technologie: zegen en vloek

Het is een open deur maar daarom niet minder waar: technologie is heilzaam én bedreigend voor de mensheid. Het hangt er maar vanaf waarvoor ze wordt ingezet. Als het aan de Technische Universiteit (TU) in Delft ligt, staat technologie ten dienste van de mensheid. Onder de titel Technology for Life viert de universiteit dit jaar zijn 175-jarige bestaan. Filmhuis Lumen doet mee aan de festiviteiten door in samenwerking met de TU van 8 t/m 14 juni het festival **Technology for Life** te organiseren. Het festival staat in het teken van de opvatting dat technische vooruitgang een zegen en een vloek kan zijn voor de mensheid. Deze gedachte is uitgewerkt in vier thema's, die elk gepaard gaan met twee films, die worden ingeleid door wetenschappers.

Het festival opent 8 juni met als thema 'techniek bedreigt, natuur redt' met Stanley Kubricks *2001: A Space Odyssey* (1968). Ook *Wall-E* (Andrew Stanton, 2008) valt onder dit thema. Je kunt het thema ook omdraaien, zodat het 'natuur bedreigt, techniek redt' wordt. Nu is niet de technologisch vooruitgang de boosdoener, maar de natuur, al dan niet op verre planeten. In dit kader zijn te zien *Solaris* (Andrej Tarkovski, 1972) en *The Martian* (Ridley Scott, 2015).

Onder het thema 'conflict, natuur en techniek' vallen de films *Young Frankenstein* (Mel Brooks, 1974) en *Soylent Green* (Richard Fleischer, 1973). Ideaal is natuurlijk als natuur en techniek eendrachtig samenwerken. Dat gebeurt in het thema 'harmonie, natuur en techniek'. Daarin zijn te zien *Arrival* (Dennis Villeneuve, 2016) en *Her* (Spike Jonze, 2013).

FILMHUIS-LUMEN.NL

2001: A SPACE ODYSSEY

Middelharnis

Fh Middelharnis (Het Diekhuus)
Beneden Zandpad 7 | 0187-482 400 | Aanvang: 20.00 | hetdiekhuus.nl
Zomerstop

Neerijnen

Stroomhuis Neerijnen
Van Pallandtweg 1 | 06-1347 3992 | stroomhuisneerijnen.nl | Aanvang: inleiding, 19.30 | film, 20.00
Paradijs binnen handbereik do 1 jun | Afsluiting filmseizoen ***Hollands Licht*** vr 30 jun (eventueel met eten om 18.00, reserveren verplicht)

Nieuwegein

FTN/Wolff Nieuwegein
Passage 102 | 030-604 5678 | filmtheaternieuwegein.tk | Aanvang: 20.15
Loving di 13 jun | ***Song to Song*** di 20 jun

Nijmegen

Filmhuis 042
Oranjesingel 42 | 024 303 1111 | filmhuiso42.nl
Verwacht ***Câini*** vanaf do 22 jun | ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | Uitgelicht ***Howards End*** vanaf do 8 jun | Roze borrel ***Despair*** zo 11 jun, 14.00 | Klassieker ***The Battle of Algiers*** wo 28 jun | ***The Garden*** wo 14 jun | Sneak Preview di 6 en 21 jun, 21.00 | Nog te zien ***King of the Belgians*** | ***In the Crosswind*** tot vr 30 jun

Lux
Mariënburg 38-39 | 024-381 6859 | lux-nijmegen.nl
Premières ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***Elvis & Nixon*** vanaf do 29 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***Hollandse Duisternis*** vanaf do 1 jun | ***Just Like Our Parents*** vanaf do 15 jun | ***De keuze van mijn vader*** vanaf do 22 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun | ***Through the Wall*** vanaf do 8 jun | ***Winnie*** vanaf do 22 jun | Amongst Friends Maandelijkse Sneak Preview ma 19 jun, 21.15 | Exhibition on Screen ***Michelangelo Love and Death*** zo 18 jun, 14.30 | wo 21 jun, 19.30 | FilmOntbijt Elke zo, 9.30 Ontbijt en 11.00 Film | Gay Film ***Jonathan*** di 6 jun, 21.30 | za 24 jun, 17.00 | IndoFilmCafé Maandelijks Indonesische film zo 11 jun, 19.30 | LUXclassics ***Howards End*** zo 11 jun, 14.30 | Velocity: Fietsfilmfestival vr 9 t/m wo 14 jun

Oirschot

Filmclub/Rabotheater De Enck
De Loop 67 | 0499-572 691 | deenck.nl
Youth za 17 jun

Oldenzaal

Filmhuis/Stadstheater De Bond
Molenstraat 25 | 0541-511 094 | filmhuisoldenzaal.nl
Zomerstop

Oss

Cultuurpodium Groene Engel
Kruisstraat 15 | 0412-405 504 | groene-engel.nl | Raadpleeg de website voor de aanvangstijden
After the Storm zo 11 t/m di 13 jun | ***Demain tout commence*** zo 4 t/m di 6 jun | ***Magallanes*** zo 2 jul t/m di 4 jul | ***The Other Side of Hope*** zo 25 t/m di 27 jun | ***Voir du Pays*** zo 18 t/m di 20 jun | Exhibition on Screen ***Michelangelo: Love and Death*** do 22 jun

Oudenbosch

Filmtheater Fanfare
Utopiazaal (Markland College) | Pagnevaartweg 7 | 0165-314 503 | filmtheaterfanfare.nl | Aanvang: 20.15 | Raadpleeg de website voor het volledige programma
The Other Side of Hope do 1 jun | ***Sami Blood*** do 8 jun | Slotfilm ***Dubbelspel*** di 6 jun

Purmerend

Filmhuis Purmerend
Kerkstraat 11 | 0299-416 506 (reserveringen via internet) | filmhuispurmerend.nl | Aanvang: 20.30
Zomerstop

Roermond

ECI Cultuurfabriek
ECI 13 | 0475-317 171 | ecicultuurfabriek.nl
20th Century Women vanaf do 8 jun | ***Bram Fischer*** vanaf do 15 jun | ***Get Out*** vanaf wo 5 jul | ***Glory*** vanaf do 22 jun | ***Harmonium*** vanaf do 1 jun | ***Het doet zo zeer*** vanaf do 1 jun | ***Hidden Figures*** vanaf do 1 jun | ***Miss Sloane*** vanaf do 1 jun | ***Noces*** vanaf do 29 jun | ***Sami Blood*** vanaf do 22 jun | ***Sieranevada*** vanaf do 1 jun | ***United States of Love*** vanaf do 8 jun | ***Voir du Pays*** vanaf do 22 jun | ***Waldstille*** vanaf do 15 jun | Seniorenvoorstelling Elke vr, 14:30

Rotterdam

KINO Rotterdam
Gouvernestraat 129-133 | 010 268 1160 | kinorotterdam.nl
O.a. verwacht ***Baby Driver*** vanaf do 29 jun | ***The Bleeder*** vanaf do 8 jun | ***Caini*** vanaf do 22 jun | ***Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***La región salvaje*** vanaf do 15 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Verschrikkelijke Ikke 3*** vanaf wo 28 jun | ***The Wall*** vanaf do 8 jun | Sneak Preview Elke di, 21.30 | Amongst Friends Elke 3e ma van de maand, 21.15 | Breakfast at KINO Elke 2e zo vd maand, 11.00 | KINOwledge ***Donnie Darko*** 1 jun | Expat Arthouse ***Django*** 5 jun | Special ***Mad Max: Fury Road – Black and Chrome edition*** vanaf do 8 jun | Road Warriors ***Drive*** 2 jun | ***Vanishing Point*** 3 + 5 jun | ***Sorcerer*** 10 + 12 jun | ***Mad Max*** 17 + 19 jun

Lantaren Venster
Otto Reuchlinweg 996 (Gebouw New Orleans, Wilhelmina Pier) | 010-277 2277 | lantarenvenster.nl
Verwachte premières ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Daughters of the Dust*** vanaf do 1 jun | ***Donkyote*** vanaf do 29 jun | ***The Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***Les fantômes d'Ismaël*** vanaf do 29 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf vr 16 jun | FilmOntbijt ***Howards End*** zo 4 jun, 11.30 (voorpremière) | Exhibition on Screen ***Michelangelo: Love and Death*** di 13 jun, 19.30 | zo 18 jun, 10.30 | Cracking the Frame ***David Lynch – The Art of Life*** wo 28 jun, 19.20

De onderdompelende tableaux vivants zijn geen levende schilderijen, maar ademende zwart-witfoto's. De acteurs beelden als bevroren een scène uit en de camera spookt tussen ze door. *In the Crosswind* is een unieke visuele reis langs de slachtoffers van een vergeten genocide.

★★★★★

Laura van Zuylen in de Filmkrant

Schagen

Fth De Luxe/Scagon Theater
Torenstraat 1B (Cultuurhuis M18) | 0224-213 162 | filmtheaterdeluxe.nl | Aanvang: 20.00
American Honey do 29 en vr 30 jun | ***Fences*** do 22 en vr 23 jun | ***Home*** do 15 en vr 16 jun | ***Paterson*** do 1 en vr 2 jun | ***Verdwijnen*** do 8 en vr 9 jun

Schiedam

Wenneker Cinema
Vijgensteeg 2 | 010-473 3000 | wennekercinema.nl
20th Century Women vr 30 jun en za 1 jul, 21.00 | zo 2 jul, 15.00 | ***Denial*** do 15 t/m za 17 jun, 20.30 | ***Gold*** do 1 t/m za 3 jun, 20.30 | ***Hidden Figures*** vr 16, za 17, vr 23 en za 24 jun, 20.30 | zo 18, wo 21 en wo 28 jun, 15.00 | ***Loving*** vr 2, za 3, vr 9 en za 10 jun, 21.00 | wo 7, zo 11 en wo 14 jun, 15.00 | ***Noces*** do 22 t/m za 24 jun, 20.30 | ***A United Kingdom*** do 29 jun t/m za 1 jul, 20.30 | ***Waldstille*** do 8 t/m za 10 jun, 20.30 | Roze Film ***Jess & James*** di 13 jun, 20.30 | Celluloid Classic ***Howards End*** zo 25 jun, 15.00

Schijndel

Filmclub Schijndel/City Theater
Hoofdstraat 145 | 073-547 4837 | schijndelfilm.nl | Aanvang: 20.30
Zomerstop

Het Gasthuis
Lidwinahof 70
Zomerstop

Sittard

Filmhuis De Domijnen
Ligne 3 | 088-599-5587 | dedomijnen.nl
The Day will Come do 1 t/m wo 7 jun | ***Django*** vr 9 t/m di 27 jun | ***Home*** vr 2 t/m wo 7 jun | ***Lady Macbeth*** vr 9 t/m di 27 jun | ***Manchester by the Sea*** vr 2 t/m di 6 jun | ***The Other Side of Hope*** do 15 t/m wo 28 jun | ***Portret van een tuin*** ma 19 jun | ***Quality Time*** vr 9 t/m wo 14 jun | ***Souvenir*** do 1 t/m di 20 jun | ***A United Kingdom*** do 22 jun t/m wo 12 jul | ***Waldstille*** do 8 t/m di 20 jun | CineFest 9 en 10 jun | Barockfestival ***Bach & Beton*** do 22 jun (Film en Concert) | ***La Mort de Louis XIV*** wo 21 jun

Stadskanaal

Filmliga Stadskanaal
Menistenplein 9 | 0599-610 777 | smoky.nl | Aanvang: 20.15
Jackie di 20 jun | ***Manchester by the Sea*** di 6 jun | ***On the Other Side*** di 13 jun | ***Sing Street*** di 27 jun

Brutalisme

Architectuur is net als voetbal: iedereen heeft er verstand van en weet het beter. Dat wordt dus weer een leuke dag, de Dag van de Architectuur op 17 juni. In Arnhem kan die dag het voormalige gebouw worden bezocht van wat in het verleden de Postcheque en Girodienst heette. Het enorme pand, dat in 1967 werd geopend en waar in de hoogtijdagen van de Postbank 3400 mensen werkten, is ontworpen door het Rotterdamse wederopbouwbureau Van den Broek en Bakema. Vanaf het begin was er discussie over de esthetiek van het gebouw. Een foeilelijk staaltje Brutalisme (de architectuurstroming die het vooral in beton zocht) of een fijn modern functioneel gebouw? Op 17 juni kan het voor het laatst worden bezocht, want daarna wordt het leegstaande gebouw volledig gerenoveerd. Over het resultaat zullen de discussies ongetwijfeld ook weer hoog oplopen, want architectuur is een discussie zonder eind.

Je hoeft in Arnhem op de Dag van de Architectuur niet per se naar buiten om iets op te steken over architectuur, want in Focus Filmtheater is er 14, 16 juni en 17 juni het **Arnhem Architectuur Film Festival**. Onder het motto 'brutaal en vitaal' staat het in het teken van het Brutalisme. Op 14 juni kan worden gekeken naar de documentaire *Kleiburg, de laatste Bijlmerflat* (Jeroen Visser, 2013). Op 16 juni staat *Barbicania* (Ila Bêka en Louise Lemoine, 2014), een documentaire op het programma over de in de jaren zestig in de stijl van het Brutalisme gebouwde Londense woonwijk. Op 17 juni vertoont het festival *Die Böhms: Architektur einer Familie* (Maurizius Staerkle-Drux, 2014). De documentaire portretteert de architectenfamilie Böhm, waarin de 94-jarige patriarch het nog steeds voor het zeggen heeft en zich niet door zijn zonen opzij laat schuiven. Gezellig!

FOCUSARNHEM.NL

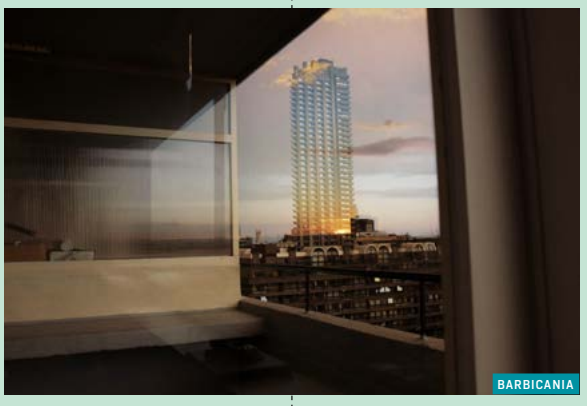
BARBICANIA

Tiel

Filmtheater Agnietenhof
St. Agnietenstraat 2 | 0344-673 500 | agnietenhof.nl | Raadpleeg de website voor actuele informatie
Zomerstop

Tilburg

Cinecitta
Willem II straat 29 | 085-902 2996 | cinecitta.nl | Raadpleeg de website voor exacte tijden en data
O.a. verwacht ***De keuze van mijn vader*** vanaf do 22 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun

Uden

Filmhuis De Pul
Kapelstraat 13 | 0413-265 091 | filmpul.com | Aanvang: 20.00
The Handmaiden do 22 jun | ***Hidden Figures*** do 15 jun | ***Home*** do 29 jun | ***Miss Sloane*** do 1 jun | ***Verdwijnen*** do 8 jun

Utrecht

't Hoogt
Hoogt 4 | 030-232 8388 | hoogt.nl
Verwacht ***Câini*** vanaf do 22 jun | ***La Chana*** vanaf do 1 jun | ***Donkeyote*** vanaf do 29 jun | ***En amont du fleuve*** vanaf do 1 jun | ***Howards End*** vanaf do 8 jun | ***De keuze van mijn vader*** vanaf do 22 jun | ***Mountain*** vanaf do 15 jun | ***Pop Aye*** vanaf do 29 jun | ***La región salvaje*** vanaf do 15 jun | ***Sage femme*** vanaf do 22 jun

Louis Hartlooper Complex
Tolsteegbrug 1 | 030-232 0452 | hartlooper.nl | Raadpleeg de website voor het wekelijkse programma
Verwacht ***The Bleeder*** vanaf do 8 jun | ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun | Belgisch Film Festival 8 t/m 11 juni

Springhaver 1 en 2
Springweg 50 | 030-231 3789 | Raadpleeg de wekelijkse filmladder en Uitloper
Verwacht ***The Bleeder*** vanaf do 8 jun | ***Broers*** vanaf do 1 jun | ***Eagle Huntress*** vanaf do 15 jun | ***The Fury of a Patient Man*** vanaf do 8 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun

Veendam

Filmhuis vanBeresteyn
Museumplein 5a | 0598-317 730 | vanberesteyn.nl | Aanvang: 20.00
Zomerstop

Veenendaal

Filmhuis Veenendaal
Kees Stipplein 72 (Spectrum) | Alleen info 06-5388 3412 | filmhuisveenendaal.nl | Aanvang: 20.00
Verwacht ***20th Century Women*** za 17 en wo 21 jun | ***Bram Fischer*** za 10 en wo 14 jun | ***Denail*** za 3 en wo 7 jun | ***Their Finest*** za 24 en wo 28 jun

Venlo

Filmtheater De Nieuwe Scene
Nieuwstraat 13 | 077-351 8183 | nieuwescene.nl
20th Century Women speelweek do 8 jun t/m wo 21 jun | ***After the Storm*** speelweek do 15 jun t/m wo 28 jun | ***Bram Fisher*** speelweek do 1 jun t/m wo 14 jun | ***Burma Storybook*** speelweek do 8 jun t/m wo 21 jun | ***The Circle*** speelweek do 22 jun t/m wo 5 jul | ***Magellanes*** speelweek do 22 jun t/m wo 5 jul | ***The Salesman*** speelweek do 1 jun t/m wo 7 jun | ***Sami Blood*** speelweek do 29 jun t/m wo 5 jul | ***A United Kingdom*** speelweek do 1 jun t/m wo 7 jun | ***Verdwijnen*** speelweek do 29 jun t/m wo 5 jul | ***The Zookeepers Wife*** speelweek do 15 jun t/m wo 28 jun

Vlaardingen

Filmtheater Het Zeepaard
Veerplein 134e (Vue Vlaardingen) | hetzeepaard.nl | Reserveren via website
20th Century Women do 15 jun, 20.30 | zo 18 jun, 16.15 | ***Noces*** do 8 jun, 20.30 | zo 11 jun, 16.15 | ***The Other Side of Hope*** do 22 jun, 20.30 | zo 25 jun, 16.15 | ***Verdwijnen*** do 1 jun, 20.30 | zo 4 jun, 16.15

Vlissingen

Cine City
Spuikomweg 1 | Zie de bioscoopladder en de agenda in de dagbladen

Voorschoten

Filmtheater Voorschoten
Prinses Marijkelaan 4 | 071-561 2566 | filmtheatervoorschoten.nl
20th Century Women do 1 en za 2 jun, 20.00 | ***I Am Not Your Negro*** do 29 jun en za 1 jul, 20.00 | ***Lion*** vr 2 jun, 20.00 | ***King of the Belgians*** do 8 en vr 9 jun, 20.00 | ***The Other Side of Hope*** do 22 en vr 23 jun, 20.00 | ***Their Finest*** do 15 en zo 18 jun, 20.00 | za 24 jun, 15.30 | Exhibition on Screen ***Michelangelo Love and Death*** za 17 jun, 20.00 | Live Opera op het Doek ***La Bohème*** wo 5 jul, 20.30

Waalwijk

Filmtheater De Leest
Vredesplein 12 | 0416-337-746 | deleest.nl
Beauty and the Beast wo 7 jun, 20.15 | vr 16 jun, 20.30 | ***Bridget Jones's Baby*** ma 12 jun, 19.45 | ***The Circle*** vr 2 jun, 19.45 | ***Demain tout commence*** vr 2 en za 3 jun, 20.15 | ma 19 jun, 19.45 | ***Django*** vr 9 en za 10 jun, 20.15 | ***Down to Earth*** wo 14 jun, 20.15 | ***Hier ben ik*** ma 12 jun, 20.15 | wo 14 jun, 14.00 | ***De kinderen van juf Kiet*** ma 5 jun, 20.15 | ***La La Land*** vr 30 jun, 20.15 | ***Lion*** vr 9 jun, 20.30 | za 10 jun, 19.45 | ***Sami Blood*** ma 19 jun, 20.15 | ***Souvenir*** ma 26 jun, 20.15 | ***Sprakeloos*** vr 30 jun, 19.45 | ***Tonio*** ma 5 jun, 19.45 | ***The Zookeeper's Wife*** vr 16 en vr 23 jun, 20.15 | ma 26 jun, 19.45

Wageningen

Filmhuis Movie W
Generaal Foulkesweg 42a ('t Venster) | moview.nl
Ascent zo 11 en zo 18 jun, 20.30 | ***Bram Fisher*** vr 2, di 6, do 8, za 10 en wo 14 jun, 20.30 | ***Il ciudadano Ilustre*** vr 23 jun, di 27 jun, za 1 jul en wo 5 jul, 20.30 | ***Dancer*** zo 4 jun, 20.30 | ***Howards End*** vr 30 jun, ma 3 en vr 7 jul, 20.00 | ***In the Crosswind*** do 15, do 22, zo 25 en wo 28 jun, 20.30 | zo 18 jun, 16.00 | ***King of the Belgians*** do 29 jun, di 4 , do 6 za 8 di 11 en wo 12 jul, 20.30 | ***The Other Side of Hope*** za 3, ma 5, wo 7, vr 9, di 13 en vr 16 jun, 20.30 | ***Sami Blood*** za 17, ma 19, wo 21, za 24 en ma 26 jun, 20.30 | ***Seed: the untold story*** ma 12 jun, 20.00 | ***Share the Seed + Consuming the Future*** do 1 jun, 20.00 | ***Warehoused*** di 20 jun, 20.00

Het rondtrekkende herdersvolk de Sami werd aan het begin van de vorige eeuw systematisch gediscrimineerd in Zweden. Filmmaker Amanda Kernell, zelf half-Sami, brengt in haar indrukwekkende speelfilmdebuut het pijnlijke verleden van haar voorouders aan het licht.

★★★½☆

Omar Larabi over ***Sami Blood*** in de Filmkrant

Weesp

Theater City Of Wesopa
Herengracht 23 | 0294-458 093 | wesopa.nl | Aanvang: 20.00
Bram Fischer do 29 jun | ***Denail*** do 15 jun | ***Jackie*** do 1 jun | ***Manchester by the Sea*** do 8 jun | ***Their Finest*** do 22 jun

Winterswijk

Filmhuis/Servicetheater Skopein
Meddosestr 4-8 | 054-352 1515 | filmhuiswinterswijk.nl | Aanvang: 21.00
The Day Will Come di 6 jun, 18.30 en 21.00

Woerden

AnnexCinema
Rosmolenlaan 1 | 0348-436 510 | annexcinema.nl
Verwacht ***The Mummy*** do 8 jun | ***The Promise*** do 15 jun | ***Transformers: The Last Knight*** do 22 jun | ***Wonder Woman 3D*** do 15 jun

Zaandam

Filmtheater De Fabriek
Jan Sijbrandsteeg 12 | 075-631 1993 | Reserveren via belbios | de-fabriek.nl
After the Storm do 8, za 10, zo 11, di 13 en do 15 t/m di 20 jun | ***Alberta*** do 1 t/m ma 5, wo 7 t/m zo 11 en di 13 jun | ***Dancer*** do 8 t/m ma 12, wo 14 t/m zo 18 en wo 21 jun | ***The Day Will Come*** do 15 t/m ma 19 en wo 21 t/m wo 28 jun | ***Gold*** do 1 t/m ma 5, wo 7, vr 9 t/m ma 12 en wo 14 jun | ***Hidden Figures*** vr 2 t/m zo 4 en di 6 jun | ***Life, Animated*** do 22 t/m zo 25 en di 27 jun | ***Verdwijnen*** do 1 t/m zo 4 en di 6 jun | ***Het verlangen*** do 15 t/m zo 18, di 20, do 22 t/m ma 26 en wo 28 jun | KunstFilmFabriek ***Basquiat*** vr 9 jun

Zaltbommel

Filmtheater Cinemaarten
In Theater de Poorterij Nieuwstraat 2 | Reserveren via e-mail cinemaarten@planet.nl | Aanvang: 20.15
Verwacht ***El ciudadano ilustre*** di 20 jun | ***King of the Belgians*** di 27 jun | ***The Other Side of Hope*** di 13 jun | ***Their Finest*** di 6 jun

Zeist

Hotel Theater FIGI
Het Rond 2 | 030-692 7497| figi.nl/bioscoop | Het programma wordt wekelijks aangevuld, raadpleeg de website voor het complete programma

Zevenaar

Filmhuis Zevenaar
Wittenburgstr 14 | 0316-331 527 | Reserveringen 0316-344 250 (na 19.15) | filmhuiszevenaar.nl
Dancer ma 19 en wo 21 jun, 20.15 | ***The Day Will Come*** wo 7 jun, 20.15 | ma 5 jun, 14.30 | ***Dead Man*** ma 3 en wo 5 jul, 20.15 | ***Demain tout commence*** do 1, woe 7, vr 9 jun, 14.30 | di 6 jun, 10.30 | wo 14 jun, 20.15 | ***Denial*** za 1 jul, 20.15 | di 4 jul, 14.30 | ***Glory*** vr 23, zo 25, do 29 jun, 20.15 | di 27 jun, ma 3 jul, 14.30 | di 4 jul, 10.30 | ***Het doet zo zeer*** zo 4 en do 15 jun, 14.30 | di 6 jun, 20.15 | ***Home*** do 8, di 13, vr 16 en ma 26 jun, 20.15 | ma 12 en wo 28 jun, 14.30 | di 20 jun, 10.30 | ***Lady Macbeth*** do 22 en vr 30 jun, 14.30 | za 24 jun en di 4 jul, 20.15 | di 27 jun, 10.30 | ***Life Animated*** vr 2, di 6, do 8, vr 16 en zo 25 jun, 14.30 | zo 4, ma 12 en di 20 jun, 20.15 | ***Magallanes*** vr 9, za 10, zo 18 en wo 28 jun, 20.15 | di 13, ma 19, vr 23 en do 29 jun, 14.30 | ***De Marathon*** ma 5 jun, 20.15 | zo 11 jun, 14.30 | ***A United Kingdom*** do 15, za 17, di 27 jun en zo 2 jul, 20.15 | di 20, ma 26 jun rn wo 5 jul, 14.30 | ***Verdwijnen*** do 1, za 3 en zo 11 jun, 20.15 | di 13 jun, 10.30 | wo 14 jun, 14.30 | ***Voir du Pays*** vr 30 jun, 20.15 | zo 2 jul, 14.30

Zierikzee

Filmtheater Zierikzee
Korte Nobelstraat 37-39 | 0111-411 223 | fizi.nl
0,03 Seconde wo 7 en wo 14 jun, 20.00 | ***20th Century Women*** za 24 jun, ma 26 jun en zo 2 jul, 20.00 | ***Beauty and the Beast*** di 6, za 17 en ma 19 jun, 20.00 | ***Going in Style*** za 3 en zo 4 jun, 20.00 | di 6 jun, 14.00 | ***The Lost City of Z*** vr 23 jun en za 1 jul, 20.00 | di 27 jun, 14.00 | ***Magallanes*** vr 2 jun, 20.00 | ***Quality Time*** ma 5 jun, 20.00 | ***Song to Song*** di 20 jun, 14.00 | zo 25 en di 27 jun, 20.00 | ***Souvenir*** vr 30 jun, do 6 jul en za 8 jul, 20.00 | ***Their Finest*** zo 11 en vr 16 jun, 20.00 | di 13 jun, 14.00 | ***Voir du pays*** do 8 en za 10 jun, 20.00 | ***Voor elkaar gemaakt*** vr 9, ma 12 en zo 18 jun, 20.00

Zoetermeer

Filmhuis Cameo
Theaterplein 10 | filmhuiscameo.nl
Florence Foster Jenkins di 27 jun, 20.00 | ***Jackie*** di 6 jun, 20.00 | ***L'Odyssée*** di 20 jun, 20.00 | ***A Street-cat Named Bob*** di 13 jun, 20.00

Zutphen

Filmtheater Luxor
Houtmarkt 64 | 0575-513 750 | luxorzutphen.nl
After The Storm do 8 en zo 11 jun, 20.00 | ***Alberta*** do 1 jun, 15.00 en 20.00 | vr 2 jun, 17.00 | za 3 jun, 21.00 | wo 7 jun, 20.00 | ***American Honey*** vr 2 jun, 20.30 | zo 4 jun, 20.00 | ***Amour*** di 13 jun, 19.30 | ***Bram Fischer*** do 29 jun, 15.00 en 20.00 | vr 30 jun, 17.00 | ***The Day Will Come*** do 8 jun, 15.00 | vr 9 jun, 17.00 | ma 12 en wo 14 jun, 20.00 | ***Denial*** do 22 jun, 15.00 | vr 23 jun, 17.00 | za 24 jun, 21.00 | zo 25 jun, 20.00 | ***Festen*** di 6 en di 20 jun, 20.00 | ***Kissed by the Grape*** vr 16 jun, 20.30 | ***Layla M.*** za 3 jun, 18.30 | ma 5 jun, 20.00 | ***Life, Animated*** do 22 en di 27 jun, 20.00 | ***Noces (A Wedding)*** vr 23 jun, 20.30 | ma 26 jun, 20.00 | ***The Other Side of Hope*** vr 30 jun, 20.30 | ***Our Kind of Traitor*** vr 9 jun, 20.30 | ***Trainspotting*** za 17 jun, 18.30 | ***T2: Trainspotting*** za 17 jun, 21.00 | ma 19 jun, 20.00 | ***A United Kingdom*** do 15 jun, 15.00 en 20.00 | vr 16 jun, 17.00 | za 18 en wo 21 jun, 20.00 | ***United States of Love*** za 24 jun, 18.30 | wo 28 jun, 20.00

Zuid-Afrikaanse thrillers

De misdaad floreert. In elk geval in crimeseries en thrillers en detectives. Die laatste worden gepromoot in de **Spannende Boeken Weken**, die van 9 t/m 25 juni worden gehouden. Net zoals in de Boekenweek, de deftige broer van de Spannende Boeken Weken, krijgt iedereen die in deze periode in een boekwinkel een boek koopt een speciaal voor de gelegenheid geschreven geschenkboek cadeau. Dat is dit jaar *De vrouw in de blauwe mantel* van de Zuid-Afrikaanse thrillerauteur Deon Meyer. De in 1958 geboren Meyer brak vijf jaar geleden in Nederland door met de thriller *13 uur*, over de belevenissen van twee Zuid-Afrikaanse rechercheurs. Het boek werd door *Vrij Nederland* tot beste thriller van het jaar bestempeld. Typerend voor Meyers werk is de in een spannend verhaal verborgen maatschappijkritiek.

Een aantal van Meyers' boeken is verfilmd. Vier ervan zijn tussen 13 en 22 juni te zien in het Zuid-Afrikahuis in Amsterdam. In *Jakhalsdans* (Darrell Roodt, 2010) zet de moeder van een meisje alles op alles om te voorkomen dat de dorpsschool waar haar kind op zit moet sluiten. Dat gaat niet zonder slag of stoot. In het door Meyer zelf geregisseerde *Die laatste tango* (2013) wil de moordenaar van negen meisjes wraak nemen op de rechercheur die hem arresteerde. In *Die ballade van Robbie de Wee* (Darrell Roodt, 2013) heeft de manager van een zanger een probleem als in de hotelkamer van de zanger een dood meisje wordt gevonden. En in *Jagveld* (Byron Davis, 2017) staat het leven van een vrouw, die getuige was van de moord op een politieagent, op het spel als de moordenaars erachter komen dat zij hen tijdens de moord heeft gezien.

ZUIDAFRIKAHUIS.NL

JAKHALSDANS

Wapenrecepten

Een schrijver die zijn boek uit de boekhandel wil laten halen en het betreurt dat hij het ooit heeft geschreven? Inderdaad, dat komt zelden voor, maar bij de vorig jaar op 66-jarige leeftijd overleden Amerikaan **William Powell** was dat het geval. Als woedende activist tegen het Amerikaanse moorden in Vietnam publiceerde de negentienjarige Powell in 1971 *The Anarchist Cookbook* met recepten voor het maken van bommen en wapens met makkelijk verkrijgbare spullen. Het Amerikaanse geweld tegen Vietnam kon alleen met tegengeweld, ook thuis in Amerika, worden gestopt, was Powells opvatting, waarmee hij in die tijd niet alleen stond. Voor de gezelligheid bevatte het boek ook een recept voor LSD.

Powell schreef zijn boek uit woede over de Vietnamoorlog, maar besefte niet dat kookboeken geen onderscheid maken in lezers. De explosievenrecepten werden in latere jaren een inspiratiebron voor allerlei gestoorde types, zoals scholier Karl Pierson, die in 2013 in Denver een klasgenoot en zichzelf doodschoot. Volgens zijn vrienden zeulde hij jarenlang met *The Anarchist Cookbook* rond. De pogingen van Powell, die geweld in zijn latere leven afzwoor, om het boek uit de handel te laten nemen, liepen op niets uit, omdat hij de rechten niet bezat. Het zat de man, die christen was geworden en een stichting had opgericht voor hulp aan arme kinderen, niet lekker dat een uitgeverij geld bleef verdienen aan het boek.

Filmmaker Charlie Siskel, die we kennen van de uitstekende documentaire *Finding Vivian Maier*, maakte vorig jaar over Powell, kort voor zijn onverwachte dood (hartaanval), de documentaire *American Anarchist*, die filmhuis Cavia 29 en 30 juni vertoont. Powell blikt erin terug op zijn activistische jeugd en de veranderingen in zijn denken. Dat hij afstand neemt van het boek en zijn toenmalige opvattingen is Siskel niet genoeg. Als een tweede Michael Moore eist hij een schuldbekentenis, omdat hij Powell verantwoordelijk acht voor de daden van degenen die zich door zijn boek lieten inspireren. Interessante kwestie: kun je een 65-jarige vastpinnen op de radicale ideeën in zijn jeugd?

FILMHUISCAVIA.NL

AMERICAN ANARCHIST

In *The Sense of an Ending* bestaat de tijd niet uit een lijn, maar uit een heleboel cirkelbundels, diverse kringlopen van leven en dood, symbolen die volop in de film aanwezig zijn. Het ene verhaal vindt een einde, het andere begint.

★★★½☆

Dana Linssen in de Filmkrant

Zwolle

Filmtheater Fraterhuis
Blijmarkt 25 | Reserveren via website | filmtheaterfraterhuis.nl
Premières ***Just Like Our Parents*** vanaf do 15 jun | ***Mountain*** vanaf vr 16 jun | ***My Cousin Rachel*** vanaf do 22 jun | ***The Promise*** vanaf do 15 jun | ***Sage Femme*** vanaf do 22 jun | ***Souvenir*** vanaf do 1 jun | ***Sprakeloos*** vanaf do 15 jun | Klassieker ***Howards End*** vanaf vr 9 jun | Nieuwe films ***La Chana*** vr 2 jun, 16.00 | zo 4 jun, 16.30 | di 6 jun, 14.00 | ***The Eagle Huntress*** vr 16 jun, 16.00 | zo 18 jun, 16.30 | di 20 jun, 14.00 | ***De keuze van mijn vader*** vr 23 jun, 16.00 | zo 25 jun, 16.30 | di 27 jun, 14.00 | Verwacht ***Aloys*** | ***Broers*** | ***Cold Case Torrentius*** | ***In the Crosswind*** | ***Paradijs binnen handbereik*** | ***Un sac de billes*** | Geprolongeerd ***À bras ouverts*** | ***Double Play (Dubbelspel)*** | ***The Sense of an Ending*** | Exhibition on Screen ***Michelangelo – Love and Death*** za 17 jun, 17.00 | ma 19 jun, 20.30

Jeugdfilm

Overzicht van vertoningen van kinder- en jeugdfilms in de Nederlandse filmtheaters en filmhuizen. Zie voor adressen het eerste deel van deze agendarubriek.

Amersfoort

Filmtheater De Lieve Vrouw
Casper & Emma de bergen in 4+ vanaf do 1 jun

Amsterdam

Eye Filmmuseum
Casper en Emma de bergen in 4+ vanaf do 1 jun | ***Hugo (3D)*** 8+ zo 11, zo 18 en zo 25 jun, 13.00 | Cinemini ***Minuscule*** zo 4 en zo 11 jun, 10.30
Het Ketelhuis
Verschrikkelijke ikke 3 8+ vanaf za 24 jun
Rialto
Nog te zien ***Casper & Emma de bergen in*** 4+ | ***Toen mijn vader een struik werd*** 7+

Arnhem

Focus Filmtheater
Casper & Emma de bergen in 4+ vanaf za 3 jun | ***Holly en de zwaan*** 9+ vanaf za 10 jun | ***Otto is een neushoorn*** 5+ vanaf za 3 jun

Bergen

Fth CineBergen/Zwarte Schuur
Raafje met de rode sok 4+zo 4 jun, 15.30

FILMSTERREN

	Bor Beekman de Volkskrant	Jos van der Burg Het Parool	Gerhard Busch Cinema.nl/VPRO	Belinda van de Graaf Trouw	Gawie Keyser De Groene Amsterdammer	Dana Linssen NRC Handelsblad	Ronald Rovers De Filmkrant/Trouw	Floortje Smit de Volkskrant	André Waardenburg NRC Handelsblad	Marco Weijers De Telegraaf	Ab Zagt Algemeen Dagblad	Coen van Zwol NRC Handelsblad
Alien: Convenant	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	★★★★★	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	★★★★☆	★★★★☆
Auf Einmal	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	★★★★☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	★★★★☆
Ascent	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
Broers	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
The Bleeder	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	★★★½☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆
La Chana	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
The Circle	★★☆☆☆	★★★☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆
Daughters of the Dust	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
A Dog's Purpose	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
Dubbelspel	★★☆☆☆	★★½☆☆	★★★☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	★★½☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	★★★★☆	★★★☆☆
En amont de fleuve	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
The Fury of a Patient Man	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	★½☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆
I'm Not Your Negro	★★★★☆	★★★★½	★★★★★	★★★★☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	★★★★☆	★★★★☆	★★★★★	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆
King Arthur: Legend of the Sword	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	★★☆☆☆	★☆☆☆☆	★★★☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆
King of the Belgians	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆
Little Men	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
Pirates of the Caribbean	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆
Sami Blood	★★★★☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆
Souvenir	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	★★☆☆☆
The Sense of an Ending	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	★★★★☆	★★★½☆
Un sac de billes	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★½☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
The Teacher	☆☆☆☆☆	★★★★☆	☆☆☆☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★½☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆
Whitney: Can I Be Me	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆	★★★☆☆	★★☆☆☆	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆

★★★★★ is zeer goed | ★★★★☆ is goed | ★★★☆☆ is redelijk | ★★☆☆☆ is matig | ★☆☆☆☆ is slecht | ☆☆☆☆☆ is zeer slecht | ☆☆☆☆☆ is niet gezien

Bussum

Filmhuis Bussum
Hotel de grote L 8+ za 10 jun, 15.45 | zo 11 jun, 13.45 | za 17 jun, 15.45 | za 24 jun, 16.00 | zo 25 jun, 15.45 | ***Raafje met de rode sok*** 4+ za 3 jun, 13.30 | zo 4 jun, 16.00 | wo 7 jun, 14.45 | za 10 jun, 13.30 | wo 14 jun, 14.45 | zo 18 jun, 13.00 | wo 21 jun, 14.45

Delft

Filmhuis Lumen
Casper & Emma de bergen in 4+ vanaf do 1 jun | ***Hotel de grote L*** 8+ vanaf do 25 mei t/m wo 28 jun

Den Haag

Nutshuis
Buurman en Buurman 4+wo 7 jun, 14.00 | za 10 jun, 13.00 | ***Free Willy*** 6+ wo 14 jun, 14.00 | za 17 jun, 13.00

Deventer

Filmhuis De Keizer
Casper & Emma de bergen in 4+ vanaf do 1 jun

Groningen

Groninger Forum
Casper en Emma gaan de bergen 4+ in vanaf do 1 jun |

Maastricht

Lumière Cinema
Casper & Emma de bergen 4+ in vanaf do 1 jun

Middelburg

Cinema Middelburg
Raafje met de rode sok 4+ vr 9 jun, 15.30 | za 10 jun, 15.00 | wo 14 jun, 15.00

Nijmegen

Lux
Casper en Emma gaan de bergen in 4+ vanaf do 1 jun | Kidsproof Filmontbijt ***Casper en Emma gaan de bergen in*** 4+ zo 11 jun

Voorschoten

Filmtheater Voorschoten
The Boss Baby (3D) 8+ zo 4, wo 7, zo 11, wo 14, zo 18 en wo 21 jun, 15.30 | ***Despicable Me 3 (3D)*** 8+ zo 25 jun en za 1 jul, 15.30 | za 8 jul, 20.00 | ***Solan & Ludwig: De grote kaasrace*** 4+ zo 4, wo 7, zo 11, wo 14, zo 18 en wo 21 jun, 13.30 | ***Verschrikkelijke ikke 3*** 8+ za 24 jun, zo 25 jun, za 1 jul en zo 2 jul, 11.00 | wo 28 jun, 13.30 | wo 5 jul, 15.30 | ***Verschrikkelijke ikke 3 (3D)*** 8+ za 24 jun, zo 25 jun, za 1 jul en zo 2 jul, 11.00 | wo 28 jun, 13.30 | wo 5 jul, 15.30

Waalwijk

Filmtheater De Leest
Verschrikkelijke Ikke 2 8+ zo 11 jun, 13.30 en 15.30 | ***Verschrikkelijke Ikke 3*** 8+ wo 28 jun, 14.00

Woerden

AnnexCinema
Despicable Me 3 3D 8+ en ***Verschrikkelijke ikke 3 3D*** 8+ wo 28 jun

Zaandam

Filmtheater De Fabriek
Toen mijn vader een struik werd 7+ zo 4, zo 11, zo 18 en zo 25 jun

Zevenaar

Filmhuis Zevenaar
Toen mijn vader een struik werd 7+ zo 18 en wo 21 jun, 14.30

Zierikzee

Filmtheater Zierikzee
The Boss Baby 8+ wo 21 en wo 28 jun, 14.30 | ***Spokenjagers*** 6+ wo 7 en wo 14 jun, 14.30

Zutphen

Filmtheater Luxor
Midsummer Dream 6+ za 17 en wo 21 jun, 15.00 | ***Pelle en de dierenrovers*** 4+ za 3 en wo 7 jun, 15.00 | ***Toen mijn vader een struik werd*** 7+ za 24 en wo 28 jun, 15.00 | ***Het Zakmes*** 6+ wo 14 jun, 15.00

Zwolle

Filmtheater Fraterhuis
Casper & Emma: De bergen in 4+ vanaf za 3 jun

Uiteindelijk draait de film ook niet om het Europa waar de kranten vol van staan. De titel zegt het al: *King of the Belgians* is een karakterstudie van een leider van een land, die niet opgewassen lijkt tegen de levenstaak waar hij nooit om gevraagd heeft.

★★★★½

Joost Broeren-Huitenga in de Filmkrant

Lezersacties

Jackie

In *Jackie* kruipt Oscarwinnares Natalie Portman in de huid van Jackie Kennedy. De film vertelt het verhaal van de moord op John F. Kennedy en de vier dagen van nationale rouw door de ogen van deze charismatische First Lady. 'Een ogenschijnlijk simpele biopic over First Lady Jackie Kennedy blijkt een scherpzinnige autopsie van de mythe van JFK's Camelot en vertelt hoe de hedendaagse politiek een mediaverzinsel werd', aldus Dana Linssen in de Filmkrant. 'Actrice Natalie Portman is een geweldige Jackie.' Jackie is het Amerikaanse debuut van de Chileense cineast Pablo Larraín, die eerder hoge ogen gooide met *No*, *El club* en *Neruda*. *Remain In Light stelt vijf dvd's van* Jackie *beschikbaar voor lezers van de Filmkrant.*

Voir du pays

De twee vriendinnen Aurore (Ariane Labed) en Marine (Soko) keren samen met hun eenheid huiswaarts na een missie in Afghanistan. Ze maken een korte tussenstop in een vijfsterrenhotel op Cyprus voor wat het leger een 'decompressie' noemt. 'De gezusters [Delphine en Muriel] Coulin schreven en regisseerden deze film, waarvan het scenario werd bekroond in het Cannes-programma Un Certain Regard. Geheel terecht: met *Voir du pays* vertellen ze op subtiele wijze wat oorlog met soldaten doet', schreef Beri Shalmashi in de Filmkrant. 'Het is een mooie keuze om het verhaal niet in Afghanistan te plaatsen, maar in een decor van het Europa van nu, op Cyprus. […] Een eiland gespleten door politiek, half in handen van Turkije, half van de Grieken.' *Cinemien stelt vijf dvd's van* Voir du pays *beschikbaar voor lezers van de Filmkrant.*

The Happiest Day in the Life of Olli Mäki

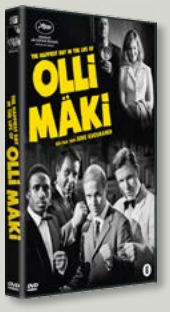

Finland 1962. De 25-jarige bokser Olli Mäki traint voor de wedstrijd van zijn leven: het wereldkampioenschap. Het is de eerste keer ooit dat een Fin de finale heeft behaald, waardoor de bescheiden Olli plotseling in het middelpunt van de belangstelling staat. 'De melancholische ondertoon van dit zorgvuldig vormgegeven portret wordt versterkt door de prachtige zwart-witbeelden. Juho Kuosmanen besteedde veel aandacht aan het jarenzestigdecor en schetst een tijd waarin media steeds belangrijker worden terwijl deze man, gevangene van de boksring, zijn rust en vrijheid terug wil', aldus Mariska Graveland in de Filmkrant. 'Kuosmanen heeft oog voor de man achter de bokshandschoenen en gebitsbeschermer, een pantser dat hem niet kan beschermen tegen de bemoeizuchtige buitenwereld.' *September Film stelt vijf dvd's van* The Happiest Day in the Life of Olli Maki *beschikbaar voor lezers van de Filmkrant.*

Home

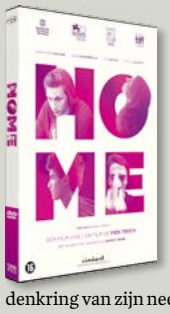

De 17-jarige Kevin komt uit de gevangenis en vindt onderdak bij zijn oom en tante. Hij probeert het verleden achter zich te laten en wordt opgenomen in de vriendenkring van zijn neef Sammy. Zo ontmoet hij ook John, die in een ondraaglijke situatie met zijn moeder leeft. 'Net als haar eerdere werk (en een groot deel van de Belgische auteursfilm) verhaalt Fien Trochs vierde speelfilm *Home* van gemankeerde gezinnen, met gewelddadige sleutelscènes en een fatalistische inslag', schreef Kees Driessen in de Filmkrant. 'Hier werkt Troch voor het eerst met oudere kinderen, op de grens van volwassenheid. Vrij normale jongeren eigenlijk, die rondhangen, naar school gaan, online zijn, blowen, feesten en vrijen.' *Twin Pics stelt vijf dvd's van* Home *beschikbaar voor lezers van de Filmkrant.*

The Wailing

The Wailing van regisseur Na Hong-Jin begint met de mysterieuze moord op leden van een familie in het plattelandsdorp Goksesong, gelegen in een regenachtig, somber deel van Zuid-Korea. Vrij vertaald betekent de dorpsnaam 'het gejammer.' Bij aankomst op de plaats delict schrikt de politieman Jong-gu bij de aanblik van de verdachte. Die heeft vreemde rode blaren op zijn nek en gezicht en gedraagt zich als een krankzinnige. 'In de derde film van Zuid Korea's meest duistere thrillerspecialist worden christendom, sjamanisme en het occulte slim vermengd met politiethriller, familiedrama en horror', aldus Rik Herder in de Filmkrant. 'Bekende genres, figuren en fenomenen, maar *The Wailing* is een volstrekt unieke helletocht.' *Contact Film stelt vijf dvd's van* The Wailing *beschikbaar voor lezers van de Filmkrant.*

Interesse?

Stuur een email met naam en adres naar *info@filmkrant.nl* en geef daarin aan voor welke actie u belangstelling hebt. N.B. Slechts één actie per inzender en wie het eerst komt, die het eerst maalt. Deze actie loopt tot 6 juli. Winnaars ontvangen bericht en over de uitslag kan niet gecorrespondeerd worden.

Thuiskijken

Bong Joon-ho over *Okja*

TUSSEN HUISDIER, MONSTER EN SLACHTVEE

Bong Joon-ho's *Okja* ontketende tijdens het filmfestival van Cannes een debat over de gespannen verhoudingen tussen video on demand en vertoning in de bioscoop. Logisch: dat *Okja* na het festival alleen op Netflix te zien zal zijn en niet in de bioscoop, is zonde. Deze unieke blockbuster verdient een groot scherm en een enorm publiek.

DOOR HUGO EMMERZAEL

Zo'n honderd meter verwijderd van de concentratiekampen van Auschwitz-Birkenau staat een enorme McDonalds, een paar honderd meter daarvandaan een net zo groot filiaal van Kentucky Fried Chicken. Een bezoek aan deze plek nodigt uit om de wrange connectie te leggen tussen de systematische vernietiging van mensen tijdens de Holocaust en de systematische slachting van dieren in onze huidige bio-industrie.

In *Okja* maakt de Koreaanse regisseur Bong Joon-ho – bekend van noir-detective *Memories of Murder*, rampenfilm *The Host* en post-apocalyptische sciencefiction *Snowpiercer* – die connectie in één shot: honderden genetisch gemodificeerde reuzenvarkens bijeen geschaard buiten een slachthuis in een macabere tuin, omringd door elektrisch prikkeldraad. In een onafgebroken stroom worden de hyperintelligente dieren naar hun zekere dood geleid.

Overweldigend

"Die connectie was bewust", vertelt Bong tijdens het filmfestival in Cannes, waar *Okja* in de competitie kans maakte op een Gouden Palm. "Tijdens het schrijven bezocht ik een slachthuis in Colorado. Daar zag ik met eigen ogen hoe levende wezens als producten eindigen. Het was overweldigend, op een heel nare manier. In *Okja* film ik het slachthuis daarom zo realistisch mogelijk en verbeeld ik de tuin van het slachthuis als een concentratiekamp. Ik wil dat mensen voelen hoe het is om in de positie van die dieren te zitten."

De scène is onderdeel van de heftige finale van de film. Tot dat punt is *Okja* verre van grimmig. In essentie lijkt Bongs nieuwste meer op de fabels van de Japanse animatiestudio Ghibli. Centraal staat de intieme relatie tussen het jonge Koreaanse meisje Mija en haar reusachtige varken Okja. Ze krijgt het dier van Mirando, een gigantische speler in de vleesindustrie die onder leiding van de nieuwe directeur Lucy Mirando (Tilda Swinton, griezelig fake) haar imago op wil poetsen.

In de openingsscène geeft Lucy een mierzoete presentatie over de nieuwe genetisch gemodificeerde varkens die haar bedrijf heeft gemaakt en over een competitie voor lokale boeren om in tien jaar tijd zo'n varken vet te mesten tot het beste 'supervarken'. Tien jaar na die presentatie is Mija met haar huisdier Okja op avontuur in de Koreaanse jungle, wanneer Mirando haar 'bezit' terug komt halen. Okja moet naar New York voor een grote publiciteitsstunt. Dat zet een keten van chaotische aanvaringen in gang tussen Mirando en het Animal Liberation Front.

Nederlandse animator

Okja verplaatst zich moeiteloos van de jungles van Korea naar New York, waar het laveert tussen actie, spektakel, fabel en Roald Dahl-achtige satire. Deze waanzinnig gevarieerde film werkt vooral dankzij het hartelijke spel van de Koreaanse kindactrice Seo-Hyun Ahn en de realistische weergave van Okja, een uniek en intelligent beest dat ergens tussen huisdier, monster en (volgens Mirando) slachtvee in zit.

De internationale sterrencast (naast Swinton zijn ook Jake Gyllenhaal, Lilly Collins, Paul Dano en Steven Yeung te zien) is bijna een bijzaak naast de expressieve Okja. Dat is mede te danken aan de Nederlandse animator Erik-Jan de Boer, die eerder met zijn team een Oscar won voor Ang Lee's *Life of Pi*. Bong is vol lof: "Zonder Erik-Jan geen Okja. Hij is een van de hoofdrolspelers van deze film. Hij dook diep in Okja's emoties. Op de set stelde hij zelfs regieaanwijzingen voor met betrekking tot het dier en haar gevoelens. Hij heeft zijn best gedaan om er geen Disney-achtig beestje van te maken, maar een echt dier. We respecteren wat Disney doet, maar wij wilden iets heel iets anders."

Netflix

Okja had waarschijnlijk überhaupt niet door Disney gemaakt kunnen worden. Na de lovende recensies voor Bongs *Snowpiercer* klopten hij en Swinton (ook producent van *Okja*) bij grote en kleine Amerikaanse studio's aan, maar niemand waagde zich eraan. "De studio's die het scenario goed vonden, hadden problemen met hoe groot het budget moest zijn. De studio's met dat budget hadden juist problemen met hoe gevaarlijk het scenario klonk. We konden nergens een compromis vinden, tot Netflix zich opwierp als reddende engel."

Zo werd *Okja* een Netflix Original, en dus alleen op het VOD-platform te zien. Dat werd het bedrijf niet in dank afgenomen tijdens het filmfestival van Cannes, waar niet alleen *Okja* maar ook Noah Baumbachs Netflix-film *The Meyorowitz Stories* voor de competitie werd geselecteerd. Juryvoorzitter Pedro Almodóvar besloot bij voorbaat dat deze Netflix-films de hoofdprijs van het festival, de Gouden Palm, niet verdienden.

Ergens heeft hij een punt: het was een genot om *Okja* met vijftienhonderd man op een reusachtig scherm te zien. Het is zonde dat dit na het festival waarschijnlijk niet meer gaat gebeuren. Swinton schoot tijdens dit interview echter in de verdediging: "Het gesprek tussen bioscoopuitbaters, distributeurs en VOD-platforms is heel belangrijk en is nog in volle gang. Maar laten we wel wezen: geen enkele studio durfde dit originele scenario in productie te nemen. Het is hoog tijd dat traditionele studio's weer lef gaan tonen."

Okja ★★★★½ KOREA/VERENIGDE STATEN, 2017 | REGIE BONG JOON-HO | 118 MINUTEN | MET TILDA SWINTON, PAUL DANO, SEO-HYUN AHN | DISTRIBUTIE NETFLIX | TE ZIEN VANAF 28 JUNI

Girls DE WOEDE VOORBIJ

Lena Dunham doet ook in de laatste aflevering van *Girls* wat je moet doen in een nihilistische maatschappij waarin alle traditionele pijlers zijn verpulverd: zich uitspreken. Als schrijfster, als vrouw. DOOR SANDRA HEERMA VAN VOSS

Eerst een confessie: ik heb *Girls* niet gevolgd, maar gebinged. Toen auteur en actrice Lena Dunham in 2012 bliksemsnel naam maakte en haar geesteskind in de krant werd bewierookt door veel jongere journalistes, concludeerde ik licht verzuurd dat mijn tijd er wat vrouwenseries betreft kennelijk op zat. Ik was vijftien jaar ouder dan de doelgroep van *Girls*, geen downloader en geboeider door oude films en boeken dan door de zoveelste tv-hype. Jaren eerder had ik bovendien mijn hart voorgoed verpand aan *Sex and the City* (hierna: SATC), de oerserie over een vriendinnenkwartet in New York die nu werd afgeserveerd als 'over-the-top' en tuttig, maar waarvan sommige afleveringen voor mij nog altijd rijpen als goede wijn.

Inmiddels heb ik alle afleveringen van *Girls* bekeken, op de twintigers-manier: in avond- en nachtsessies van minstens twee afleveringen per keer. Heb ik gelachen? Zeker. Gegrinnikt vooral: *Girls* drijft op de snelle, sarcastische verbale humor van Woody Allen. Verveeld heb ik me ook. De visuele prikkels waar *SATC* zo in uitblonk ontbreken in *Girls*; kleding, appartementen en zelfs het straatbeeld worden zes seizoenen lang zo eentonig hipster en quasi-nonchalant in beeld gebracht dat ik naar glitter en kleur begon te snakken. Bovendien gaat *Girls* over wel érg weinig. In *Seinfeld* en *Curb Your Enthusiasm* waren de plots ook minimaal, maar daar werd het moeilijk doen om niets tot kunst verheven; *Girls* fladdert maar door, in een zelf-reflecterende bubbel waaraan je je moet overgeven wil je geboeid blijven door de levens van Hannah, Marnie, Shoshanna en Jessa. De lange, ongemakkelijke seksscènes golden in de VS als controversieel – Dunham is er vilein op aangevallen, zeker als haar personage Hannah een van de deelnemers was – maar wie een beetje thuis is in hedendaagse arthouse-cinema zal er niet enorm van opkijken.

Kinderlijke mannen

Onderliggende reden voor de woede die *Girls* veroorzaakte was vermoedelijk het nihilistische maatschappijbeeld dat eruit spreekt. Alle traditionele pijlers zijn verpulverd. Er zijn geen (of nauwelijks) vaders, geen banen, geen ontzagwekkende leraren of bazen. Je literaire idool haalt als je even niet oplet zijn piemel uit z'n broek. Je vader blijkt gay. Je moeder is een neuroot die je voornamelijk stress bezorgt. Seks is ongemakkelijk geworstel met kinderlijke mannen die je vaak al de volgende ochtend liever kwijt dan rijk bent.

Waar de personages uit *SATC*, *Friends* en *Seinfeld* nog razend konden worden over vermeend onrecht dat ze door hogere machten werd aangedaan, zijn de Girls en hun (vaak nog geestiger) mannelijke vrienden de woede voorbij. Ray (een fijne bijrol van Alex Karpovsky) heeft 'gewoon geen zin' om zijn proefschrift af te maken en runt een coffeeshop, acteur Adam (Adam Driver, ook fijn) schaamt zich kapot als hij eindelijk een keer op tv is. Fans van *Girls* herkenden zich in dit gebrek aan illusies en het ontbreken van kaders en regels; critici werden er boos om.

Het publiek van *Girls* bleef te beperkt om de discussie lang levend te houden, en of de serie over tien jaar nog relevant is zal de tijd leren. Zeker is dat we meer gaan horen van drijvende kracht Lena Dunham zelf. Mijn – wellicht te sombere – prognose luidt dat haar voor showbizz-wetten uitzonderlijk gemiddelde fysiek geen school zal maken. Op tv en in de bioscoop verstrakken en versmallen gezichten en lichamen nog altijd voor onze ogen, en naarmate overgewicht in het Westen oprukt als grootste bedreiging voor de volksgezondheid zal onze bereidheid om ook op het scherm mollige mensen te zien vermoedelijk eerder af- dan toenemen.

Renaissance-woman

Maar Dunham heeft meer te bieden dan haar (overigens appetijtelijke) kont. Ze heeft iets te zeggen. Mits in toom gehouden door sterke medewerkers als de cast en crew van *Girls* kan ze verder opbloeien, niet als 'stem van een generatie' maar als de belichaming van ons tijdsgewricht: een *renaissance woman* die schrijft, acteert, regisseert en alles wat ze hoort, ziet en meemaakt in een spervuur van woorden weet te gieten. Haar wereldbeeld is blank, elitair en beperkt, ze kan zeuren en hameren, maar ze ontploft vooralsnog van energie en ambitie om… om te práten, om zich uit te spreken. Als schrijfster, als vrouw. Het feit dat ze zich volmondig schrijfster nóemt is al een stap voorwaarts; Carrie uit *SATC* deed altijd even wegwerpend over haar succes als columniste. Dunham vindt zichzelf gewoon goed en laat haar dwingende, feministische stem het liefst schallen.

"You must have an ass-deep Google-alert on yourself", zegt ze bij monde van Hannah tegen de narcistische schrijver Chuck Palmer (Matthew Rhys), in de beste aflevering van het zesde en laatste seizoen. Hannah heeft haar voormalige held online aangevallen op zijn vermeende seksuele roofzucht, en nu dient hij haar bij hem thuis van repliek, in een zinderend twistgesprek waarin dader en slachtoffer even snel van rol wisselen als in een toneelstuk van David Mamet. Dit mag, nee móet gezien worden door elke vrouw met creatieve ambities.

Girls seizoen 1-5 ★★★½☆ VERENIGDE STATEN, 2012-2017 | REGIE LENA DUNHAM E.A. | VERKRIJGBAAR OP DVD (WARNER HOME VIDEO)

I Love Dick

‘Lieve Dick, dit is geen liefdesbrief, maar een manifest’

De tv-versie van Chris Kraus’ feministische cultklassieker *I Love Dick* is een manifest over vrouwelijk verlangen en creativiteit, onder regie van onder anderen Andrea Arnold. De bedwelmende serie is visueel en stilistisch net zo’n wervelwind als hoofdrolspeler Kathryn Hahn.

In *I Love Dick*, de nieuwe serie van *Transparent*-maker Jill Soloway, reizen de mislukte filmmaker Chris (Kathryn Hahn) en haar man Sylvere (Griffin Dunne) naar het Texaanse kunstenaarsstadje Marfa. Sylvere zal er werken aan zijn academische verhandeling over de esthetiek van de Holocaust. Even is Chris er anoniem, maar dan ziet ze Dick (Kevin Bacon).

Ooooh Dick. De plaatselijke kunstenaar en professor, op wiens uitnodiging Sylvere in Marfa verblijft. Dick, met zijn cowboyhoed en diepgang suggererende zwijgzaamheid. Chris voelt zich onweerstaanbaar tot hem aangetrokken. Ze begint hem brieven te schrijven en al snel raakt Sylvere hierin betrokken. Wat hun ingedutte huwelijk eerst nieuwe (seksuele) energie lijkt in te blazen, wordt een bedreiging wanneer Chris haar brieven ook daadwerkelijk verstuurt. Uiteindelijk blijkt niemand van de plaatselijke kunstenaarsgemeenschap veilig voor de soms knullige maar vooral seksuele en creatieve oerkracht die Chris is.

De serie is gebaseerd op de gelijknamige roman van schrijver en filmmaker Chris Kraus, bij publicatie in 1997 door de meeste (mannelijke) critici genegeerd maar inmiddels gevierd als feministische cultklassieker. Dat boek is moeilijk in een hokje te plaatsen. Is het nou fictie? Memoires over een bevlieging van de auteur? Een essay over kunstgeschiedenis? Als serie in handen van toneelschrijver Sarah Gubbins en Jill Soloway wordt het bovenal een manifest over vrouwelijk verlangen en creativiteit. Dat is in onze hedendaagse maatschappij – *newsflash* – nog altijd taboe, en dat taboe gaan Gubbins en Soloway te lijf.

En hoe! *I Love Dick* is een serie voor volwassenen. Expliciet in (prachtig, door co-regisseur Jim Frohna gedraaid) beeld en woord. Geschreven door een volledig vrouwelijk schrijfteam; de regie in handen van Soloway zelf, Kimberly Peirce (*Boys Don’t Cry*), Andrea Arnold (*American Honey*) en cameraman Frohna.

Het resultaat is een serie die geen genade kent. Visueel en stilistisch is het net zo’n wervelwind als hoofdrolspeler Hahn. Met tekst in beeld en plotseling stilstaande frames. Niet makkelijk weg te kijken, met personages die intens vervelend kunnen zijn. Vervreemdend. Maar vooral bedwelmend verslavend. En alsof dat niet genoeg is, is het een ode aan vrouwelijke creativiteit, met fragmenten uit werk van vrouwelijke makers zoals Chris Kraus zelf, Chantal Akerman en Marina Abramović.

Gaandeweg worden de brieven die Chris schrijft geen brieven meer aan Dick, maar tegen hem. Via hem. Het gaat niet meer over haar verlangen naar hem, maar over haar verlangen, vrouwelijk verlangen in het algemeen. De brieven beïnvloeden niet alleen Dick, maar hebben aan het eind van de acht afleveringen alle personages beïnvloed. Bevrijd.

‘Dear Dick. This is not a love letter, this is a manifesto’, schrijft Chris. En dat is het.

SACHA GERTSIK ★★★★★

I Love Dick VERENIGDE STATEN, 2016 | REGIE JILL SOLOWAY, ANDREA ARNOLD, JIM FROHNA, KIMBERLY PEIRCE | MET KEVIN BACON, KATHRYN HAHN, GRIFFIN DUNNE | TE ZIEN VIA AMAZON PRIME

I LOVE DICK

Werner Herzog over *Queen of the Desert*

‘IK WILDE HAAR LICH

***Queen of the Desert* mag dan een van de slechtste films zijn uit het uitgebreide oeuvre van Werner Herzog, het is een prima aanleiding voor een gesprek. “Mijn kamelen zijn echte personages.”** DOOR KEES DRIESSEN

Werner Herzogs speelfilm *Queen of the Desert*, een biopic over de invloedrijke Britse archeoloog-diplomaat-ontdekkingsreiziger Gertrude Bell (1868-1926), mag dan een pijnlijk ongeïnspireerde draak geworden zijn, het is niet moeilijk te zien wat hem aantrok in het verhaal van deze tijdgenoot van T.E. Lawrence, die op hoog niveau contacten legde tussen bedoeïenen in de Arabische woestijn en de Britse regering.

Een eenzelvige held die extreme situaties opzoekt, ondanks waarschuwingen en weerstand van de goegemeente – de link met Klaus Kinski’s waanzinnige visionairen in Herzogs meesterwerken *Aguirre: Der Zorn Gottes* (1972) en *Fitzcarraldo* (1982) is snel gelegd. “Zij behoren op een bepaalde manier inderdaad tot dezelfde uitgebreide familie”, beaamt Herzog tijdens een groepsgesprek met een paar journalisten in Berlijn. Met als grote verschil dat Herzog ditmaal voor het eerst een vrouwelijke hoofdrolspeelster heeft, Nicole Kidman. “Dat klopt. Maar ik heb wel documentaires gemaakt over krachtige vrouwen, zoals *Land des Schweigens und der Dunkelheit* (1971) en *Julianes Sturz in den Dschungel* (2000). Bovendien dacht ik er *tijdens* het filmen he-

rt

AAM NIET EXPLOITEREN’

lemaal niet over na dat ik een vrouwelijke protagonist had. Pas na afloop, toen andere mensen erover begonnen, dacht ik: verrek, ze hebben gelijk.” Hij glimlacht. “Het zou eens tijd worden.”

Bad in woestijn

Het moet Herzog aangetrokken hebben in Gertrude Bell dat ze zich, naar de normen van die tijd, juist gedroeg als een man. Als ze in de film door een bedoeïen gevraagd wordt de vrouweningang te nemen, antwoordt ze ferm: “*This woman is joining the men.*”

Met de vrouw en het vrouwelijk lichaam – een interesse, om niet te zeggen obsessie van vele mannelijke filmmakers – lijkt Herzog slecht op zijn gemak. Zo filmde hij in zijn lange carrière nog nooit een seksscène (de twee neukende biggetjes in *Cobra Verde* niet meegerekend); ook in *Queen of the Desert* – toch Herzogs meest romantische film ooit – draait hij de camera weg als het zover komt. Herzog houdt niet van bloot.

Het verrast dan ook dat we Kidman in *Queen of the Desert* een onbeschut bad zien nemen in de woestijn. Herzog heeft hiervoor echter een simpele verklaring: het was niet zijn, maar *haar* idee. “Ik wilde niet haar lichaam exploiteren. Ik wilde niet wat bloot toevoegen, alleen maar om een paar Amerikaanse truckers een plezier te doen. Maar zij kwam er zelf mee. Ze zei: ‘Werner, ik wil een bad nemen in de woestijn.’ Ik antwoordde: ‘Maar dan ben je naakt – of gedeeltelijk naakt.’ Zij antwoordde: ‘Nou en? Dat hoort bij Gertrude Bell.’ Zo introduceerde zij me op nieuw terrein. En het is natuurlijk een prachtige scène geworden. Helemaal geen exploitatie.”

Aangeschoten

Waar Lars von Trier zichzelf portretteert in zijn vrouwelijke personages, doet Herzog dat liever met mannen. Maar ook bij hem gaat het altijd, zoals bij zovele kunstenaars, op wezenlijk niveau om zelfportretten. Dus ook bij Gertrude Bell. Zo verwijst bijvoorbeeld het moment dat zij in de film wordt aangeschoten maar nauwelijks een spier vertrekt, naar het beroemde interview van Herzog met de BBC, buiten op een heuvel, toen hij werd geraakt door een kogel uit een luchtbuks van een onbekende schutter maar gewoon door wilde gaan met het gesprek.

“Ja, dat klopt. Ik gedroeg me op een vergelijkbare manier als Bell toen ik beschoten was. Het was ook een onbeduidende wond. Maar er zitten wel meer persoonlijke verwijzingen in de film. Zoals dat aanzoek, dat zo zacht is dat ze het eerst niet verstaat; zo deed ik het ook bij mijn vrouw. Of de munt van Alexander de Grote die ze in tweeën delen – die had *ik* aan mijn vrouw gegeven. Feit is, dat ik Bells verhaal heb gecondenseerd en deels heb verzonnen. Dit is *mijn* Gertrude Bell.”

En zo vervaagt, zoals gewoonlijk bij Herzog, de grens tussen feit en verzinsel. Stilistisch is *Queen of the Desert* echter, op een handvol momenten na, teleurstellend conventioneel. Waar bevindt zich in deze film Herzogs ‘extatische waarheid’ die hij altijd verkondigt – de diepere waarheid van mythen en dromen die zich voorbij de droge werkelijkheid van feiten en data bevindt? “In de woestijn. En de manier waarop die de ziel, het innerlijke landschap van de hoofdpersoon verbeeldt. Net als bij *Aguirre*. Dat is een vorm van poëzie. Hoe wij de woestijn tonen, dat heb je nog nooit gezien. Niemand filmt een woestijn tijdens een zandstorm – wij wel.”

Inderdaad vormen die opnamen een van de hoogtepunten van de film. Net als beelden van de besneeuwde woestijn (een zeldzaam verschijnsel dat Herzog in zijn film verwerkte) of het trillende beeld van kamelen in een luchtspiegeling. Kamelen, die bij Herzog overigens een vreselijk lawaai blijken te kunnen maken. “Het zijn echte personages”, zegt Herzog tevreden. “Mijn kamelen zijn interessant. Niet zoals die kamelen in *Lawrence of Arabia* – die zijn echt ontzettend saai.”

Queen of the Desert ★★½☆☆ MAROKKO/VERENIGDE STATEN, 2015 | REGIE WERNER HERZOG | 128 MINUTEN | VERKRIJGBAAR OP IMPORT-DVD UIT ITALIË

SALT AND FIRE

Salt and Fire

De witte duivel

Een ecothriller van Werner Herzog, de man wiens beste films – van *Fitzcarraldo* tot *Grizzly Man* – over de titanenstrijd tussen mens en natuur gaan, klinkt natuurlijk spannend. Maar met het Engelstalige *Salt and Fire* slaat de eigengereide Duitse regisseur de plank aardig mis.

Drie internationale wetenschappers, gespeeld door Veronica Ferres, Gael Garcia Bernal (met een idioot Italiaans accent) en Volker Michalowski, zijn door de Verenigde Naties uitgenodigd om naar Bolivia te reizen. Het doel: een bezoek aan een meer dat in een enorme witte zoutvlakte aan het veranderen is. In de volksmond wordt er van de ‘diablo blanco’ oftewel de ‘witte duivel’ gesproken, maar natuurlijk slaat de witte duivel ook op de blanke man die misschien verantwoordelijk is voor deze milieuramp: Matt Riley (Michael Shannon), een Amerikaanse zakenman die van zwarte bivakmutsen en langdradige uiteenzettingen houdt en die de deskundigen bij aankomst meteen laat ontvoeren.

Het eerste bedrijf van Werner Herzogs verfilming van een kort verhaal van de Amerikaan Tom Bissell is een kidnapthriller met een Europuddingsausje. Een mengelmoesje van lauwwarme spanningselementen, een onverwacht lesje kunstgeschiedenis en personages met verschillende accenten die proberen de niet altijd logische dialogen toch overtuigend te brengen. Maar nadat de twee mannelijke wetenschappers op een ongewone manier het veld hebben geruimd, staat het personage van Ferres er ineens alleen voor. Tenminste, alleen met twee halfblinde Boliviaanse jongetjes met wie ze ineens op de immense zoutvlakte moet zien te overleven.

Het is niet moeilijk om te begrijpen waarom de regisseur graag een film wilde draaien op de zoutvlaktes van Uyuni, waar het overdag warm is maar de omgeving tot aan de horizon gevuld is met honingraatstructuren zo wit als sneeuw. Het levert dan ook oogstrelende beelden op, soms ook met het absurde gevoel voor humor dat we van Herzog gewend zijn, zoals in een opmerkelijk shot waarin een fles champagne op een rolstoel de witte woestenij inrijdt.

Nog Herzogiaanser is het nabijgelegen treinkerkhof, waar verroeste locomotieven in het niets lijken te ontsporen en waar de personages van Ferres en Shannon een van hun vele, wijdlopige gesprekken hebben. Helaas is dit vreemde en betoverende beeld ook gelijk een metafoor voor het verhaal zelf, dat langzaam maar zeker ontspoort in een buitengewoon landschap – een landschap waar de personages zich ook nooit echt toe verhouden.

BOYD VAN HOEIJ ★★☆☆☆

Salt and Fire DUITSLAND/VERENIGDE STATEN/FRANKRIJK/MEXICO, 2016 | REGIE WERNER HERZOG | VERKRIJGBAAR OP IMPORT-DVD UIT FRANKRIJK (POTEMKINE)

Actie!

Oude Doelenkade, 1621 BH Hoorn 13 april 2017, 14.29 uur

Op de *pier aan de voet van de* Hoofdtoren van Hoorn, pal naast de gedenksteen voor Willem IJsbrandtsz. Bontekoe van Hoorn (1587-1657), staat een Opel Agila (bouwjaar 2003) geparkeerd. Het wagentje is uitzinnig beschilderd; er staan namen op van bands als Yes en Pink Floyd, in psychedelische letters in regenboogkleuren. Boven het wagentje hangen oer-Hollandse wolken.

In de Agila zitten de jonge acteurs Chloé Leenheer (guitig wollen mutsje en rood-witte voetbalsokken), Puck Pommelien Busser en Korneel Evers (lang haar, zonnebril) te blowen. Als de portiers na de eerste repetitie opengaan, komen er enorme rookwolken naar buiten, gefabriceerd door een piepkleine rookmachine. Er staan twee camera's op de voorruit gericht. Bij de ene staat co-scenarist/regisseur Erik de Bruyn (*Wilde mossels*, *J. Kessels*), die via zijn koptelefoon de dialoog in de Opel kan volgen. "Het was het wat acteren betreft nog niet helemaal", zegt De Bruyn, die vervolgens van portier naar portier gaat om uit te leggen hoe hij het wel wil.

De Bruyn schreef samen met Edward Stelder het script voor de Telefilm *Het hart van Hadiah Tromp*. Het is een romantische komedie met musicalelementen, gesitueerd in een (fictieve) marinewereld. 'De marine was een serieuze zaak, totdat Hadiah Tromp aan boord kwam...' luidt de pay-off.

VAN LINKS NAAR RECHTS: FOCUS PULLER KELLY LEE STEEN, 2ND UNIT CAMERA KASPER DE BONT, DOP REMCO BAKKER, REGISSEUR/CO-SCENARIST ERIK DE BRUYN, 1ST AD HIDDE NIELS, 2ND AD FARAH ABDI, GELUIDSMAN EDDY DE CLOE, HOOFDROLSPEELSTER CHLOÉ LEENHEER, PUCK POMMELIEN BUSSER EN KORNEEL EVERS

Leenheer (*Zusjes*, *Bluf*, *Lellebelle*) speelt Hadiah Tromp, een half-Jamaicaanse nazaat uit het vermaarde admiraalsgeslacht, die ondanks zichzelf óók bij de marine terecht lijkt te komen. Busser (*De mannentester*) is haar vriendin Puk, Evers (*De Heineken ontvoering*; ook bekend van het cabarettrio Brokstukken) is haar goede vriend Ben, ook een 'vastewaller'.

"Stilte voor opname", zegt de regieassistent als De Bruyn onder een zwarte doek achter zijn monitor heeft plaatsgenomen. "Geluid... en actie!" In de verte blaft een hond. Ben zet *Supper's Ready* van Genesis op. "Dit is gewoon zóóóó, zóó *wicked*; het langste nummer *ever* van Genesis: 23 minuut 8! Eigenlijk moet je dit met een grote toeter in één keer helemaal afluisteren." "Ww-woooow", zegt Louise. Hadiah vraagt of Ben ook ska heeft.

"Nu ging het een stuk beter", zegt De Bruyn als beide camera's zijn gestopt. "Eén dingetje nog. Die muziek, die vind je wicked hè?!" "Yes, I know", antwoordt Leenheer, terwijl ze snel op haar iPhone kijkt. "Je lijkt mijn zoon wel", zegt De Bruyn, "die zit ook de hele dag op zijn telefoon."

Er wordt nog fluks een enorm scherm verplaatst, de rookmachine gaat weer even aan, dan wordt de volgende take opgenomen. "Heel goed", zegt De Bruyn na afloop. "Alleen hing er iets te veel rook in de auto. Doe zo eerst even een deur open als we gaan draaien."

JAN PIETER EKKER
FOTO BOB BRONSHOFF

Het hart van Hadiah Tromp NEDERLAND, 2017 | SCENARIO ERIK DE BRUYN & EDWARD STELDER | REGIE ERIK DE BRUYN | PRODUCTIE IJSWATER FILMS, MARC BARY | IN COPRODUCTIE MET AVROTROS, MYLENE VERDURMEN | UITVOEREND PRODUCENT ROOS SMITT | CAMERA REMCO BAKKER | GELUID EDDY DE CLOE | MONTAGE BERT RIJKELIJKHUIZEN | PRODUCTION DESIGN BEN ZUYDWIJK | KLEDING ALETTE KRAAN | MAKE-UP RENEE WIJNHOVEN | MUZIEK MELCHER MEIRMANS | SOUND DESIGN PETER WARNIER | MET CHLOÉ LEENHEER, VALENTIJN BENARD, JACQUELINE BLOM, MIKE WEERTS, MELODY KLAVER, ANDRÉ DONGELMANS, PETER HEERSCHOP, MANOUSHKA ZEEGELAAR BREEVELD, JADE OLIEBERG, EVA LAYLA SCHIPPER, PUCK POMMELIEN BUSSER, KORNEEL EVERS | KLEUR, PLM. 100 MINUTEN | OMROEP NPO (MET STEUN VAN COBO I.H.K.V. TELEFILM-PROJECT | TE ZIEN VANAF VOORJAAR 2018 (TENZIJ IN DE MONTAGE WORDT BESLOTEN DE FILM DIT NAJAAR TOCH IN DE BIOSCOOP UIT TE BRENGEN)

DE FILMKRANT #400 VERSCHIJNT OP DONDERDAG 6 JULI

Volgende maand

DUNKIRK HOMO SAPIENS LA MORT DE LOUIS XIV L'AMANT DOUBLE KOZA NOCTURAMA RETOUR EN BOURGOGNE ROSEMARI THROUGH THE WALL UNA LOUISE EN HIVER LA FILLE DE BREST THE BIG SICK JUST LIKE OUR PARENTS THE SWEDISH THEORY OF LOVE VINCENT VICEROY'S HOUSE ROCK 'N' ROLL TRAMONTANE THE EYES OF MY MOTHER THE EMOJI MOVIE MAUDITE POUTINE 2:22 100% COCO SPIDER-MAN: HOMECOMING CARS 3 WAR FOR THE MOUNTAINS AND HILLS SING SONG WAKEFIELD WISH UPON BIGFOOT JUNIOR VALERIAN AND THE CITY OF A THOUSAND PLANETS GIRLS NIGHT OUT ORPHELINE RODIN

eye
Films, lezingen,
performances, virtual reality
1 – 19 juni 2017
Foto Le Grand-Quinkel, voor Viens! (Michel Reilhac, 2015, film in VR)
Ode aan de lust
Cinema Erotica
EYE Filmmuseum
Amsterdam
eyefilm.nl/erotica
BankGiroLoterij

WINNER – 3 ACADEMY AWARDS®
BEST ACTRESS / BEST ADAPTED SCREENPLAY / BEST ART DIRECTION
ANTHONY HOPKINS
VANESSA REDGRAVE
HELENA BONHAM CARTER
EMMA THOMPSON
OFFICIAL SELECTION
CANNES CLASSICS
FESTIVAL DE CANNES
2016
★★★★
"What a beautiful film it is."
—ROGER EBERT,
Chicago Sun-Times
COHEN MEDIA GROUP PRESENTS
A MERCHANT IVORY PRODUCTION OF
E.M. FORSTER'S
HOWARDS·END
25TH ANNIVERSARY
NEW 4K RESTORATION
DIRECTED BY JAMES IVORY PRODUCED BY ISMAIL MERCHANT SCREENPLAY BY RUTH PRAWER JHABVALA
TE ZIEN VANAF 8 JUNI
Met live Q&A James Ivory via Skype in EYE op 8 juni.
eye
Lumière

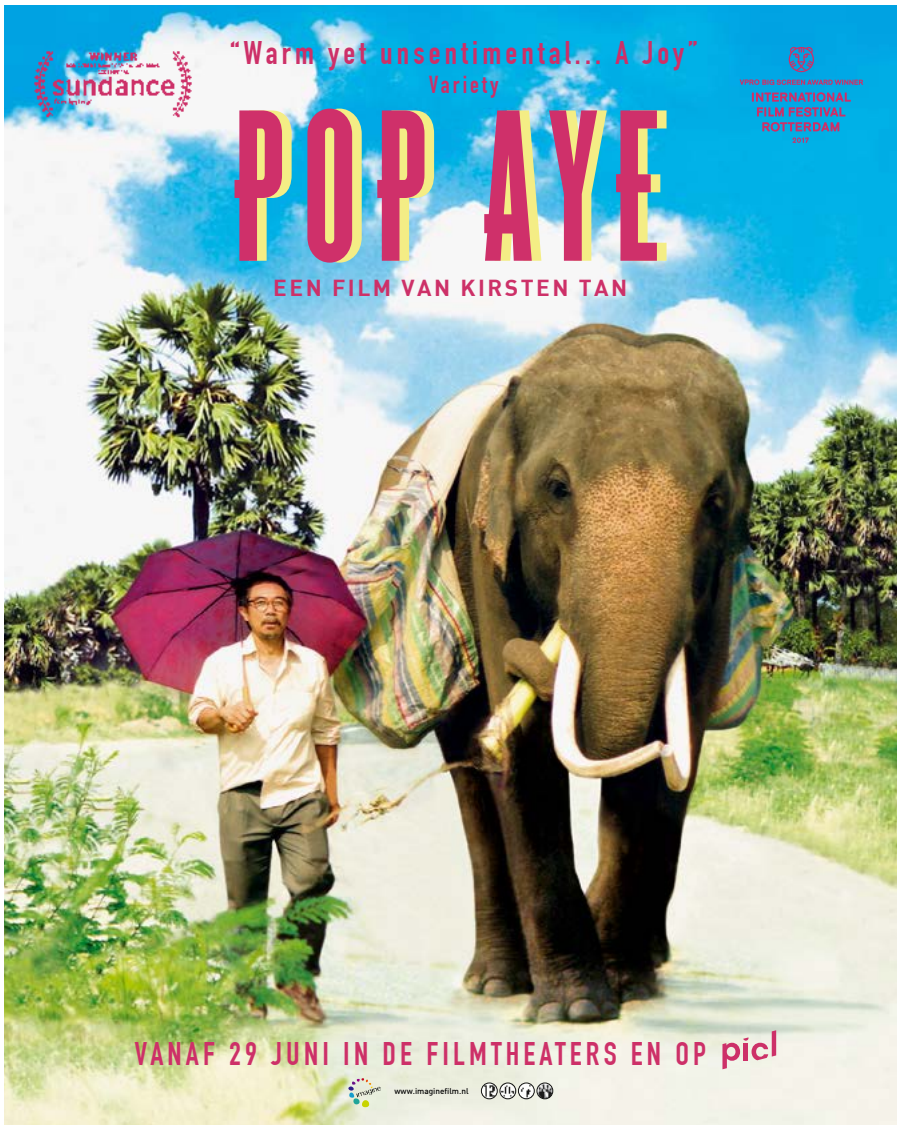
WINNER
sundance
"Warm yet unsentimental... A Joy"
Variety
INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL
ROTTERDAM
POP AYE
EEN FILM VAN KIRSTEN TAN
VANAF 29 JUNI IN DE FILMTHEATERS EN OP picl
www.imaginefilm.nl

MOUNTAIN

VANAF DONDERDAG 15 JUNI
IN DE FILMTHEATERS

MOOOV
FILMS FACING THE WORLD